

Rafúdoo Akarafa

Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasa mandáikamma ní-maqaqau.

¹ Yakooboona ámaaku óondamara misá faqa Isipa máqusai óoqu fúsa misá nuqu maaqímminoo mári-danoo. ² Reeubeenáfa faqa Simeeoonáfa faqa Réefifa faqa Yúdafa faqa ³⁻⁴ Isakarafa fáqa Seeburunafa fáqa Beensamináfa faqa Dánnaafa faqa Napatarifa fáqa Kadaafa faqa Áseerafa faqa minamúsa faqa misá faiqínámu faqa nári níkoona nínaakuna faqa Isipa máqa máaqaki óoqu fiqau. ⁵ Moodáanaki ruqáuiqa óoqu fúsà qaaramóo fásiqa níku nísauku taikásee moó fásiqa ásaukuqará kai taikásee 70 Isipa máqa máaqaki óoqu maríqau. Yóoseefaafa óoqai miqóo máruqoo márinau.

⁶⁻⁷ Miqóo máriiufaqa Yóoseefaafa faqa narí áfasausamara faqa aiqáma mi akiiqáusa kuqu taikáfufaqa misá faiqi námu níku nísauku fíndifufaqa faiqi moómoo uqanna maqasoofaqa kambíqau. Kambíqafiqa Isipa máqa máaqa umbiqámma áqiqa máriqau. ⁸ Faraoofa Isipa máqanna rakísirafa kuqufufanóo kísaaqasaa márinoo fúka moó Fáraofa kambíqanau. Mifá Yóoseefaana faqa aandaroo áukuana rakísiunara faqa miná áiku ásaukuara faqa sía írinau. ⁹ Faraoofa narí máqannaasa qímannimino qinau. Isaraee máqannaasa moómoo uqanna maqa máaqa umbíafa máriafaqa maasá úridaaqaramáseeqa maasá rafáaqafu qímaqéefaara. ¹⁰ Rákirafa kambíqainaqa misá maasá namuqáa faqa moodáanaki kámmafi maasá datusée quqásee sandée foora. Ínni saimbaqa náqifée mándee óonumafi irisée misá rafáaqafúsaanaqee misá sía moómoo kambíqeefaree.

¹¹ Miqí qímasoofaqa Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasa karafúsa saika nímiqau. Afeeka rakisirausá misásaa rakísi maríqau. Isaraee máqannaasa karafúsaki máridaqa qaara maqusa áuqíqau. Moó máqusa áuqu Pitoona máqusa áuqusee moo máqusa áuqu Raqamaseesa máqusa áuqíqau. Mi maqusa qandá nárana afeedímaru maqusa qanda maríqau. Qafee máqannai kai máaqa usakéemaríqau. ¹² Isipa máqannaasa Isaraee máqannaa kafáa kafáa ummaara nímufaqa moómoo kambíqafiqa maqa máaqa qumbíáqau. Isipa máqannaa misá níndafeeqa káaqa rufíe maríqau. ¹³ Miqúnara sía moómoo asumu kambíqaaqeeera firaa kadaapí uqanná misá nímuaaqa quqásoofaqa misá mandá márira maríqau. ¹⁴ Isipa máqannaasa qufaqa Isaraee máqannaa qafee máqa qumáree ausírira óoniara foora moómoo áuquseeqa minánnai máaqa usakéeqa kafaá áfuqaki áinaina faqa ímaríqau. Miqí márufaqa sía Isipa máqannaasa misára qimudádo qímaríqau.

¹⁵ Faraofa mi kadaapirirána Isaraee máqannaa nimiséenoo quandáfinoo Isareee máqannaa ánaasee qaaraqánda Sifaraa námmarisa Puaa námmarisa inaamunái fusásaa rakísímaru anaasee qanda qímanníminau. ¹⁶ Ínneeqara innaamunái fídaqara dadaaqíqa faiqí maqaséeqa akoonaiqí aiqáma aaqee uqanná rutúkuuqa, mánaaqa kai káqi máriaqa. ¹⁷ Mi anaaseeqandá Faraona ufa iriséeqara Ánutuna ufara rufíaseeqa sía akoonaiqíuqa nárí maríqau, káqi maríqau. ¹⁸ Faraofa akoonaiqí moómoo kambíqoofanoo nínfafamáseenoo innaamunái nífiqaqanu ánaaseeqanda náaramáseenoo níqinoo qinau. Ínneeqara náqaafee ifaqée sía akoonaiqí nárídee qiní ufa rukíáafanoo. ¹⁹ Miqandá miná ufa iriséeqa qiqau. Heeburu ánaasee sía Isipa ánaasee naannaráidaqa misá káqi káqi faiqi

máqaidaqa. Maaqandá óonu ráunaqa fáasai faiqi maqaqaafaqá óonu nín-dafaidaqa.

²⁰ Ánutufa mi anaaseeqandá óosana nín-dafamáseenoo ámiqi ámiqimasooafaqá Isaraee máqannaasa moómoo kambíqafiqa afeeka maqanna máriqau. ²¹ Miqandá Ánutunara rufóofanoo miná ákiiqara Ánutufa miqandá faqa faiqi asumu níminau.

²² Faraoofa misá nín-dafeenoo narí máqanna Isipa máqanna aiqámausa náaramáseenoo ufa afeeka ufa qí-manniminau. Heeburu ánaasee akoonaiqí maqasáifaqa ínnee miná maréeqee nammári firaaná Niru námmariki áqusaifaqa kúquaqa. Aiqáma kúquaqera mánaaqauqa kai káqi máriaqera qinau. Miqí qímasooafaqa miqímmi maríqau.

2

Misa sía Mooseena fáiqi ánaaqi áriqau.

¹ Mi kamúqoo mi aukuanná Réefina átikiqari kumaaráa moó fannoo fíndi finoo mánaaqa Réefina óosanakí máranau. ² Maraséenoo faiqí moó akoonaiqí maqaséenoo miná ánoofa qáfoofanoo ámiqira faiqi márufanoo Isipa máqannaasa árifoo qímaseenoo qaaramoó qúqoonasaa kukéeqa ámaqáqoofanoo márinau. ³ Qaaramoó qúqoona áiqaróofanoo faiqi ánaaqi káqikaaqóo áaqoo írufanoo miná ánoofa akoofa rafáaqafirara óonumafi írusia miná ánoofa fúraa ámanee úqa kísaaqa difaaniará foorá áuqinau. Mifá koorootáqa qumáreenoo fúraa úqamau sía nammári ruqíqaki kéeqánifeera akinau. Uqá áuquseenoo miná ánoofa faiqi ánaaqi uqáki rúmaseenoo fúraa moómoo nammári ámmáusái márúnaki kukéeqaqoofanóo minakí márinau. ⁴ Nammárikí márufanoo mi faiqína ánasaafa

níanaindari kukéeqanoo máridanoo rakísi márínau. Nánée kambíqaannoo qímasaidanoo rakísi márínau.

⁵ Fáraona áraamuna nammári áuqaaneera narí rakísímaru manaaqáusa faqa mi nammarínai qúminau. Mifá nammári áuqaidanoo fúraaki qáfoofanoo uqá márínau. Márufanoo qáfamaseenoo narí aináini maru manaaqána qímamufanoo mi uqána nammárikinaana máránau.

⁶ Marasoofanoo Fáraona áraamuna ásaúkukinaana maraséenoo uqá óo raqásee faiqi ánaaqi qáfanau. Faiqi ánaaqi ikíraqoofanoo miná írufanoo ámuqusufanoo qínau. Maafá Heeburu máqannaasa faiqi akoonaiqí máridanoo fee qínau. ⁷ Mifá miqí qímarufanoo mi faiqi anaaqína ánasaafa aniréenoo Faraona áraamuna maaqí qímasee qímaminau. Amanéè Heeburu ánaasee moó óoru áfiqee múqusaananóo fée náamma ámiannoo fee. ⁸ Faraona áraamuna eedóo qufanóo mi faiqi anaaqína ánasaafa óoru nárì nínoona uqanna áfiqee qúminau. ⁹ Qumuroofanóo Fáraona áraamuna fannoo maaqí qímaseenoo mi anaaseená qímaminau. Anée maa faiqi anaaqína náamma ámidana rakísi márínaqa qinée maqee maqee feefaurú aní ámi maríanauranoo. Mi anaaseefá eedóo qímaseenoo narí faiqi ánaaqi uqanna narí máaqai múnu qaqée ídanoo rakísi márínau. ¹⁰ Mi faiqi anaaqífa káqi kaaqóo innooqáfufanoo narí ánoofa áfiqeenoo Faraona áraamuna máruqoo mínisoofanóo narí faiqi kámámbinai. Fúka ánoofa áuqu rarara maaqí qínau. Qinée nammárikinaana máraunnanara áuqu Mooseeneé qianaúra.

Mooseefa Midianna máqusai sandánau.

¹¹ Máriiufanoo Mooseefa innooqáfufanoo moó kári narí máqanna Isaraee máqannaasa óonu nínadafoofaqa firaa kadaapi rímaríqau. Isipa máqanna moó fánnoo Heeburu máqanna Mooseena aqoónnana árimarufanoo Mooseefa

qáfanau. ¹² Áranaqoofanóo faiqíara dínni dínni múnu áfu máqee míni afu maqee ufanóo faiqí sía márufanoo Isipa máqannaa fásiqa Mooseefa kuqá aruséenoo miná iri núkuda afaqáseenoo minakí kukéeqasee ákundanau.

¹³ Iqáqoofanóo kanánaana rafúdamakufanoo Mooseefa narí máqannaa níndafarara kafáa finau. Óonuree níndafoofaqa Heeburu fásiqa qaaraqánda rákiqau. Mooseefa aqoónnana árimaruna qímaminoo qinau. Anée náqaafee ifanéé aneenná aqoónnana óosana síainaki fífau áridanee. ¹⁴ Miqí qufanóo áru fásiqafa qinau. Yáfee aníara karaambáiqee qifanéé anée maasá ufa irisée andeeqáidanee. Eendá anée Isipa máqannaa áruanafa kafáa maqee qiní faqa dárínnaree qufanóo Mooseefa taútinau. Tautúmandee qinau. Dóo eendá árunnanara aiqáma kooróomminoo máridanoommifoo qímaseenoo ruffanau.

¹⁵ Fáraoofa minára iriséenoo Mooseena kuqá áru-aneera ufanóo Mooseefa minára ruffiamareenoo Isipa máqa máaqa quqásee Midianna máqa máaqai níanai sandánau. ¹⁶ Sandee óonureenoo nammári mádika áfaisaa óoqu márinau. Midianna máqannaa amaana máqaki aanáiqikirana miná áuqu Yeetaroonaa áraamuq- maaka dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 máriqau. Mooseefa nammári madika áfaisaa máru- faqa mi manaaqáusa narí níkoona sipsípauqa faqa mim- míuqa faqa nammári saka nímiantee qímasee aniraqau. ¹⁷ Faiqí akaqáusa narí sipsípasaa rakísimarúsa mi man- aaqáusa niqiqoofaqá anirandée fufaqá misá narí sipsípa naaree nammári nímianteera qufanóo Mooseefa fíndifi- noo misára qádo qímaseenoo mánaaqauqa náaroofaqá aniroofanóo Mooseefa narí kai misá sipsípauqa faqa mim- míuqa faqa nammári saka níminau.

¹⁸ Mi manaaqáusa sipsípauqa nammári néeneesoofaqá

nífiquee máaqai fiqau. Óonu roofanóo misá níkoofa irámirinoo qinau. Ínnee náqiffee ifaqée maqee fáasaanasaa ánídee. ¹⁹ Miqí qufaqa misá qiqau. Isipa máqanna fasiqa moó fánnoo faiqí sipsípasaa rakísi máriasa óonu raafanóo misára qádo qímaseenoo maasá sipsípauqa narí kai nammári saka qumáree nímiisaifaqá dauní anidaqa. ²⁰ Misá níkoofa miná írinoo qinau. Mi-fasiqáfa yáiffee máridanoo fee. Nánaree ínnee minní áisee ánídee. Dóo sandée óonu áfiqai fanoo nárana ani náani. Miqí qímasoofaqa óonu Mooseena áfiqee ániqau. ²¹ Yeetaroofta Mooseenara qiní faqa máriannee qufanóo eedóo qímasee márinau. Márufanoo Yeetaroofta narí áraamuna Sipooraa námmarína Mooseena ámufanoo máranau. ²² Maraséenoo faiqi akoonaiqí máqanau. Maqaséenoo Mooseefa narí faiqi áuqureenoo qinée ánaamuru maqusaki máridee qímaseenoo Keerasoommá née qinau.

²³ Mooseefa miqóo moómoo áukuanaki márufanoo Isipa máqanna karaambáíqa Fáraoofa kúqinau. Kuqufufaqa Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa afeeka rumbarana ámeemaanai káqi kai ánnadannada qídaqa máridaqa Ánutufinnai dadaaqíanifeera innaaru qímariqau. Misá innaaru qírafa Ánutufinnai ooru finau. ²⁴ Ánutufa misá qikí ráqarana iriséenoo Abarahaamána faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa moodáanaki kíra ufa qímaqoofa misá faiqinámu faqa dadaaqíanifeera óonu máfi írinau. ²⁵ Ánutufa misá mandáinainaki márufanoo misára óonu máfi írufanoo ámuqusinau.

3

Ánutufa Mooseena áaranau.

¹ Moó kári Mooseefa narí áiraamaku Yeetaroonna Mid-ianna máqanna amaana máqaki aanáiqi kírafa márúna

sipsípasaa faqa mimmísaa faqa rakísi márínau. Moó kári Mooseefa narí áiraamaku sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa nífiqa máreenoo aadána máqa máaqa fíqareenoo Hooreeba náaquqara áaqanasaa múruqoofaqa ándanda néemarufanoo rakísi márínau. ² Miqí márufanoo Ánutuna qangiroo Mooseena áfusaa tautúmma amaqáseenoo kooroomáfinoo saqári amimikíqari idáuru kambíqanau. Mooseefa miná qáfoofanoo idáuru firaafá qáidanoo sía mi saqári amimína qanau. ³ Mooseefa miná qáfamaseenoo moó áinainammifoo sáina aaqá óonuree qáfaa, nánaree saqári amimi sía qáidanoo fee qímasee aaqá finau.

⁴ Mooseefa quándakinoo aaqá óonu roofanóo Ánutufa minakíqari Mooseena áaraidanoo qináu. Moosee Moosee qináu. Mooseefa iriséenoo foó qímaseenoo qináu. Qinée máà márídaqa. ⁵ Miqí qímasoofanoo Ánutufa kafáa qímamináu Moosee sía anée adeedí ánia. Aneenná áiku ánaamu raipáqusee miqóo maría. Náaquqara maqa maaqa márínara aneenná áiku ánaamu màra áqua. ⁶ Miqí qímaseenoo Ánutufa kafáa qímamináu. Qinée aní ákoona Ánutusa márídaqa. Abarahaamána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa Ánutusa márídaqa. Mooseefa mi ufána iriséenoo Ánutuna qáfaanoo qímaseenoo rufíaseenoo óorisaa ititánau.

⁷ Ánutufa kaifáa Mooseena qímaminoo qináu. Qíní faiqí ánaasee Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa firaa aupurarana ními máriafaqa níndafáidaqa. Misá qíníara maasá afeeka rakísira rakísi máriasa nísaukukinaana rafía quqáannee qímasee qíní dáaree máriafaqa íridaqa. Qinée misá aiqáma áupurarana máree márianara íridaqa. ⁸ Qinée innaarúnaindari qumurée Isipa maqánnaasa nísaukukinaana maréeqee firaa máqa máaqa áinoo faqáa máqa aiqáma ainaina rairaá ímariqoo quqánaura. Mi maqánasaa Kannaana máqannaasa fáqa Heeta máqan-

naasa faqa Amoorá máqannaasa faqa Peerisita máqannaasa faqa Hifita máqannaasa faqa Yeebusa máqannaasa faqa misáuqa máriaqoo quqánnisaanaura. ⁹ Isipa máqanna Heeburu máqanna radámi máriaafaqa misá qikí ráqee máriafa dóo qiní dáaqoosaa rifaqa níqafaidaqa. ¹⁰ Qinée aní Isipa máqanna karaambáiqá Fáraoo finnai aiqáanana óonureenana qiní faiqí ánaasee indaarúnni kámma nímaqainaqa Fáraoona maqa máaqakiqari quqásee ániaqa.

¹¹ Mooseefa mi ufána iriséeno Ánutunara qádo qídanoo qinau. Akasáa qinée maaqírausa náqimáseeqee Fáraoo finnai óonuree fee Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqaki máriana nífiqaanaúree. ¹² Ánutufa iriséeno qinau. Qinée aníafaqa márianana anee Isaraee máqannaasa Isipa máqasaa qaraana nífiqamaree maa aaqannásaa anirée qiní qimoo qifáranoo. Miqínna oosanafa qinée aní aiqáfannanara kooroo íannoo.

¹³ Mooseefa iriséeno kafáa Ánutuna qímaminoo qinau. Anée qiní diqiqáanáqa qinée Isaraee máqanna innannai óonu réeqa maaqí qianáura. Ínni nísaifaqausa nínaakusa Ánutufa qiní diqiqaifaqá ínni qímannimirara ánidaqa. Miqí qánaqa misá maaqí qímasee qiní ireefáranoo. Miná áuqu yáfee máridanoo fee qífaqa qínee náqiffee qímasee qímannimianauree. ¹⁴ Ánutufa iriséeno Mooseena qímaminoo qinau. Qinée qeeqá márunausa qídaqa. Anee maaqí qímasee qímannimia. Naríara qinée qeeqá márunausee qímarifa diqiqaiafaqa ínnee iannai ánidaqa. ¹⁵ Maaqí qímasee kafáa moó fáqa qímannimia. Ínni níkausa Abarahaammána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa Ánutusa Yáaweesa máridaqa aní Isaraee máqanna iannái aní aqiqáidaqa. Qiní mi duqúfa náaruara máriannoo. Kásooaqee kambíqainausa qiní mi duqúna reefáranoo. ¹⁶ Ánutufa kaifáa

Mooseena qímaminoo qinau. Anée óoquiree Isaraee máqannaá úriqararawsa súqusee maaqí qímasee qíman-nímia. Yáaweefa inni nínaakusa Abarahaammána fáqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa Ánutusa qiní qífusaa kooroo máfinoo qímaqiminoo. Misá qímannímia, qinée misá iannái anirée qáfaunaqa Isipa máqannaasa qumaara moómoo nímmariafaqa qáfaidaqa. ¹⁷ Qinée Isipa máqa máaqakinaana máraanauree qímasee írídaqa. Misá fíraa aupurarana kínaana nífiieqee áinoo faqaa máqasaa irairaa ída réemindéemiri máriqoo Kannaa máqasaa faqa Heeta máqasaa faqa Amooraa máqasaa faqa Peerisita máqasaa faqa Hifita máqasaa faqa Yeebusa máqasaa faqa quqánnisaanaura.

¹⁸ Moosee anée Isaraee máqannaasa mi ufána qí-mannimínaqa írifara. Ánee Ísaraee maqannaá úriqara-rausa faqa nífiqamareenana Isipa máqannaá karaambáiqá márinnai óonuree maaqí qímasee qímamia. Maasá Hee-buru máqannaasa Yáaweefa maasá Ánutufa maasá qífusaa kooroo máfinoo qímannimino. Maqee anée maasá eedóo qínaqa qaaramoó fáasaana aadána máqa máaqaki óonuree maasá Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianee qía. ¹⁹ Qinée írídaqa anée qímaminanoo Isipa máqannaá karaambáiqá fánnoo sía inni níiqáinaqa fífáranoo. Qinée miná áidafirana ámiananoo miqóo inni níiqáanno. ²⁰ Qinee qeeqá afeekannái Isipa máqannaasa óosana óosana náaquqara áinainannai fitíqnarana ními-anaura. Nímmiananóo Fáraoofa miqóo inni idukúanno.

²¹ Qinée Isipa máqannaasa ínniara náaquqarana ními-anaqa ínnee Isipa máqasaaqari sía káqi fífáranoo. Aináina nímiifaqa máree fífáranoo. ²² Ínnee fírarifaqa ínni ní-naaqmaaka Isipa máqannaá ánaaseeuqa nári naaqá mária ánaaseesa faqa náriqa máaqaki máriasara faqa qífaqa qamunna faqa kóora faqa siruáa faqa nífaqa áuqi maria

ainaináusa faqa nímiifaqa ínneeqa faiqi námu níraamuq-
maaka Isipa máqannaa ámiqira qámunna ainainá kai
afisúnnímaqaifaqa máree fuaqa. Miqínnanannai ínnee
Isipa máqannaasa aináina máree fíara foorá ifáranoo.

4

*Ánutufa Mooseena óosana óosana kúdifaanna áuqaani
féera afeeka áminau.*

¹ Mooseefa Ánutuna ufa iriséenoo kaifáa irámirinoo
qinau. Misá Isaraee máqannaa sía qiní ufa qaindúsia,
sía qiní ufa írria qiníara únna fee qímasee Yáaweefa
sía aní áfusaa kooroo ifaná únna qiaanoo qífaqa qinee
náqiffee ianáuree. Náqiffee íánaqee misá qiní óosana
qáfee fee kúqaa fee qifáree. ² Miqí qufanoo Ánutufa
qinau. Aní ásaukuki anee nánee úqirafa nídanee, qufanóo
Mooseefa qinau. Sáunu úqirausa nídaqee qinau. ³ Ánutufa
iriséenoo qinau. Dóo miná maqásaa áqua qufanóo
maqásaa áqusoofanóo mi saunúfa sakáni kambíqa fu-
fanoo Mooseefa miná qáfamaseenoo rufíasee sandánau.
⁴ Ánutufa kafáa qímaminoo qinau. Aneenná ásaukunnai
mara miamí ámeesa qúmaraa qufanoo qumároofanoo
kafáa ásaukuki saunù kámmafinau. ⁵ Miqóoqari Yáaweefa
Mooseena qímaminau. Anée óoqu Isaraee máqannaa ní-
fusaa miqínaqa misá qiníara Abarahaamána faqa Isakeena
faqa Yakooboona fáqa misá Yáaweefa misá Ánutufa kúqaa
aní afusaa kooroo ífoo qifáranoo.

⁶ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminau. Anée
aneenná siútaki ásauku upeekáa. Miqí qufánoo
Mooseefa miqímminau. Ásauku upeekáseenoo radúkusee
qáfoofanóo ásaukumau aiqáma namúandáundau
inóo márufanoo qáfanau. ⁷ Ánutufa kafáa qinau
aneenná ásauku kafáa upeekáa qufanóo upeekáseenoo

radúkuseenoo qáfoofanoo ásauku máu namúandáundau írafa sía marínau. Dínniara foorá kai marínau. ⁸ Ánutufa kafáa Mooseena qímaminoo qináu. Anée indaarú sáunù uqannífiqaina sía írifana innaaqiana ásauku uqannífiqáinaqa íriaqa. ⁹ Misá aní mi ainaina qandá qáfamasee sía aní ufa írifana anée Niru námmaryi saka qumáreenana aadána máqasaa adíàsainanoo fidíka kai mandifínaqa qáfaaqa.

¹⁰ Mooseefa Yáaweena ufa iriséenoo qímamináu. Óo Yáawee sía qiní diiqáa. Qinee óoqaindari sía ámiqim-masee faiqí nífusaa ufa qúnausa márídaqa. Maqee anée qiní qímá qímiannaqooqari sía mifa qiní maréeqee ufa qí-marunausaikammá qiseenoo. Qinee sía ufa qúnausa ufara mammá qímarunausa márídaqa. ¹¹ Miqí qufanoo Ánutufa Mooseena qímaminoo qináu. Yáfee nífauru nímidanoo fee. Yáfee sía ufa qíasaika faqa náaqoo qaunírausaika faqa mánnisaidanoo fee. Yáfee nífu máqarana faqa nífu dimbarana faqa nímidanoo fee. Qinée Yáaweesa kaí miqídaqa. ¹² Moosee anée doo fúa. Qinée aní ufa dadaaqi aakápaananá qinnáranoo.

¹³ Mooseefa kaifáa Yáaweena qímaminoo qináu. Óo Yáawee anée moó aqíqáinanoo fúani. ¹⁴ Yáaweefa miná iriséenoo áranaqoofanóo qináu. Dóo amaná aní áfasaafa Áaroonafa Reefina átikinaafa andeeqásee ufa qímarifa márifaqa qinee írídaqa. Mifá maqee aníara randánnoo ánidanoo. Mifá aní paqúrimándeé asasíannoo. ¹⁵ Anée miná qímaminanoo mifá misá qímannimiani. Qinée ínniqára dadaaqianaqa ufa qímannimifaranoo. Qinée ínneeqára ifándinna áinaina qímannimianaqa áuqeefaranoo. ¹⁶ Ánutufa kafáa Mooseena qímamináu. Áaroonafa aní ufa maréeqee faiqí ánaasee qímannimíannoo. Mifá ani óora foorá marínana anée miná Ánutufara foorá márídana mifá áuqaanínna áinaina anee aakápeennáranoo.

¹⁷ Anée aneenná sáunù faqa úqirafa fúa. Minánnai óosana óosana ainaina faiqí sía amana áuqaaqaa ira áinaina áuqeennaranoo.

Mooseefa Isipa máqusai kafáa anirandée finau.

¹⁸ Mooseefa Yáaweena ufa iriséenoo narí áiraamaku Yeetaroo funnáí óonureenoo qímaminoo qinau. Amanée qinée Isipa máqusai kafáa anirandée óonuree qeeqá áinaina níqafaanauree. Misá káqi fee márídee doo fee kúqia. Miqíqufanoo Yeetaroofa iriséenoo eedóo qímasee aiqanau.

¹⁹ Mooseefa Midianna máqa máaqai káqi márufanoo Ánutufa kafáa qímaminoo qinau. Dóo fíndi fínana kafáa Isipa máqusai fúa. Aní árirari marúsa dóo kúqia.

²⁰ Mooseefa irisée eedóo qímaseenoo narí ánaaqa faqa faiqi námu faqa maréeqee doonkísaa quqáseenoo finau. Ánutufa máree fúannee qu sáununa faqa máree finau.

²¹ Ánutufa Mooseena qímaminoo qinau. Anée Isipa máqa máaqai óonureenana misá karaambáiqá áfusaa faiqí sía amana áuqaaqáa íra áinaina qinee ámiafanna áfeekanannoo áuqaa. Miqí márínaqa qinee Fáraona kaukaata qíra írirana ámiananoo sía eedóo qínaqa Isaraee máqannaasa fifáranoo. ²² Anée maaqí qímaseenana Fáraona qímamia. Yáaweefa maaqí qídanoo. Isaraee máqannaasa qiní óoqa faiqiará foorá márídammiaafoo qia. ²³ Qinée aní qímamidaqa. Anée qiní óoqa faiqiuqa Isaraee máqannaasa quqásainaqa misá óonuree qiní qimooqiaqa, qúnana anee qádo qánaqa doo maqee aní óoqa faiqi áruanaura.

²⁴ Mooseefa narí faiqí ánaasee faqa fídanoo eendúfanoo aanaí faiqanau. Eendáki Ánutufa aniréenoo Mooseena kuqá árirara ínau. ²⁵ Miqufanoo Mooseena ánaaqa Sipooraa námmarifa óoni raiqárana qumáreenoo narí ámaaku afaaqa áti aukúseenoo minánnoo Mooseena áiku

áúqamáseenoo maqásaa quqánau. Quqáseenoo qináu. Anee qini qifaaqi fidíka ánaaqi fasiqa máriananoo fee qináu. ²⁶ Miqimmásoofanoo Yáaweefa Mooseena sía árináu.

²⁷ Miqí qímarufanoo Yáaweefa Áaroonaa qímaminoo qináu. Anée aadána máqa máaqai fídana Mooseena paqúria. Áaroonafa eedóo qímasee Ánutuna náaquqara áaqanai óoru Mooseena paqúrináu. Paqúrimasee ámooqa nanáu. ²⁸ Ámóoqássoofanoo Mooseefa Isipa máqa máaqái fúanífeera Yáaweefa qímamuna faqa óosana óosana áinainara faqa Áaroonaa qímamináu. Yáaweefa faiqí sía amana áuqaaqaa íra áinaina áuqánnee quná faqa Áaroonaa qímamináu. ²⁹ Mooseesa Áaroonasa Isipa máqa máaqai óoqureeqa Isaraee máqanna faiqí firaasá náarama quqáqau. ³⁰ Quqáseeqa Yáaweefa Mooseena qímamu ufáusa aiqáma Áaroonafa qímannisoofanoo Mooseefa faiqí sía amana áuqaaqaa íra áinainauqa misá nífusaa áuqanáu. ³¹ Isaraee máqannaasa Áaroonaa mi ufána iriséeqa kúqaa mifoo qiqau. Misá Yáaweefa misá unnai ánunara náriqa firaa aumpuraranara irisée kummá rámafufaqa innaaru qiqau.

5

Mooseesa Áaroonasa Isipa máqannaasa kínna óonu qáfaqau.

¹ Innaaru qímasoofaqa Mooseesa Áaroonasa Fáraoo funnáí óonuree qímamiqa qiqau. Óo Fáraoo, Yáaweefa maasá Isaraee máqanna Ánutufa aníara maaqí qinoo. Anée qiní faiqi námú idukúsainaqa aadána máqa máaqaki óonureeqa oomáqa mándee qiníara innaaru qídaqa qimooqiaqee qinoo. ² Fáraoofa miqandá ufa iriséenoo qináu. Yáaweefa yáfee. Nánaree mina ufara eedóo

qímasee Isaraee máqannaasa niiqáana fifáree. Sía qinée Yáaweenara íridaqa. Mínara qínee sía uqanna Isaraee máqannaasa niiqaanáura.

³ Mooseesa Áaronása kafáa Fáraona qímamiqa qiqau. Maasá Heeburu máqannaasa Ánutufa maasá qífusaa koorooinoo. Anee maasára eedóo qínaqa qaaramoó fáasaana aadána máqa máaqaki óonuree Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianaúra. Maasa sía miqíananóo mifa firaa manda auriranannái fee firaa dáriranannai fee maasá aiqáma dárúannoo. ⁴ Fáraoofa iriséenoo Mooseesa Áaronasa qímanniminoo qinau, ínneeqara nánaree faiqí ánaasee qiní aináini máriasa nífiqee fuafaqee minnísee fídee. Sáina kafáa anirandée aináiniranaki fuaqa. ⁵ Ínnee Isaraee máqannaasa maqee moómoo kámmafi qiní aináinirana minnísararee fée qídafee.

⁶ Mi faasaaná kai Fáraoofa Isipa máqannaa karabusasaa rakísi márusa faqa Isaraee máqannaa niqoónausasaa rakísi márusa faqa qímanninoo qinau. ⁷ Ínnee maqee sía kafáa uíta asaki atekásee Isaraee máqannaa nímiifaqa minánnoo máaqa usakee maría simmeerána áuquaqa. Sáí faqá nári kai máraaqa. ⁸ Maraseéqa sía órudupi masee áuquaqa. Aiqáma kári áuqi máriana amana kái áuquaqa. Misá kudikí maríasa máridaqa qiníara maasá idukúsáinaqa maasa óonuree Yáaweena nári Ánutuna tatúfirana suqá ámianee qídaqa. ⁹ Miqí qídaqifaqa ínnee firaa kadaapi nímiifaqa misa óonauqee anauqee ídaqa Mooseesa Áaronasa qínna únnufausa sía íriaqa.

¹⁰ Miqí qufaqa karabúsasaa rakísi márusa faqa Isaraee máqannaasa nári niqoónausasaa rakísi marusa óonuree maaqí qímasee Isaraee máqannaasa qímannim-iqau. Fáraoofa maasára sía uíta asaki rarakú míni

nímiaqee qídanoo. ¹¹ Mifa ínniara ínneeqá kai minakínai randásee máree míniseeqa óoqai áuqiu simmeerana amana kái áuquaqee qinoo. ¹² Miqí qufaqa misa Isipa máqa máaqaki aiqámatinai nídaqa uíta asaki randásee suqímáriqau. ¹³ Isipa máqanna karabúsasaa rakísi márusa fuki faakí qídaqa qiqau. Ínnee óoqai maasá uíta asaki nímiafana áuqeeundee másee miná amana kai simméera áuquaqe. ¹⁴ Miqí qímaseeqa karabúsasaa rakísi maru Isipa maqanna fasiqáusa Isaraee máqannaasa nári niqoónausasaa rakísiaqeéra mara quqáqoosa nuruséeqa qiqau. Ínnee nánaree simméera óoqai áuqiuna amana sía áuqídee.

¹⁵ Qufaqa Isaraee máqanna rakísirausa Fáraoo funnaí óonuree qímamiqa qiqau. Oo úriqararafa. Anee náqaa fee ifané maasá maaqímma qímaqaidanee. ¹⁶ Misá sía uíta asaki nimiséeqa káqi maasára simméera áuquaqee qídaqa. Miná sáara maasá dária. Sía maasá óosanasáa fau. Ínneeqa óosanasaa fífau miqíafanoo.

¹⁷ Fáraoofa iriséenoo qímannimianau. Ínnee kudikí maríasa aináiniranara níkoóqaiifaqa qiníara maasá idukúqísainaqa Yáaweena tatúfirana súqamianee qímáriafanoo. ¹⁸ Dóo káqi káqi anirandée ínneeqa aináinai fuaqa. Misá sía ínni uíta asaki nímifaranoo. Ínneeqá kai uíta asaki maree míniseeqa óoqai ìundée kai moómoo simmeera áuquaqe. Dóo fuaqa.

¹⁹ Isaraee máqannaasa nári niqoónausasaa rakísi marúsa Fáraoofa óoqai áuqiundee kai másee áuquaqee qunára irisée doo maasa ummaaraki márídee qiqau. ²⁰ Fáraoo funnaindari quqásee ánidaqa Mooseesa Áaroonasa misá nífeesidaqa márufaqa ani paqúriqau. ²¹ Ani paqúrimmasee qímannimiqa qiqau. Yáawefa ínniqara óosana qáfamáseenoo miná ákiiqara nímiannoo.

Ínneeqara óosana arasaafanóo minásaara Fáraoofa narí rakísirausa faqa maasá dárúannoo. Ínneeqará Fáraoofa maasá dárúanifeera andaana rúmasaafanóo dárúannoo.

Mooseefa aundurá ummaara roofanóo Ánutu funnai anunú rinau.

²² Mooseefa misá úfa iriséenoo quándakufánoo óonureenoo Yáaweenara innaaru qinau. Óo Yáawee, anée náqaafee ifanéé Isaraee máqanna máà mandáikána mánnimaqaidanee. Anée náqi fee ifanéé qiní maí diiqéenee. ²³ Qinée Fáraoo funnai óonureeqa ani ufa qímamíafanna qooqari Fáraoofa Isaraee máqannaasa mandáika kai mánnímaqaidanoo. Anée sía uqanna dadaaqíra kári máriananoo.

6

¹ Yáaweefa Mooseena ufa iriséenoo qímaminau. Amaná dóo anée maqee qiní óosana qáfeennáranoo. Qinee Fáraona afeekaikámmasee qímamiananoo qiní faiqí ánaasee idukúsainaqa fifáranoo. Sía káqi idukúannoo qinée qíananoo idukúseenoo fuki faakí qínaqa miná maqásaaqari quqásee fifáranoo.

Ánutufa kafáa Mooseena áaranau.

² Ánutufa kafáa Mooseena qímaminóo qinau. Qinée Yáaweesa máridaqa. ³ Qinée Abarahaamána faqa Isakeena fáqa Yakooboona fáqa misá nífusaa aiqáma áfeeka faqáa Ánutusa qeeqá dúqu kooroo iqíafana. Qinee sía qeeqá fúka náaquqara dúqu Yáaweesee qírana qímánnimi qíafana. ⁴ Qinée qeeqá moodáanaki kára ufa misá faqa qídaqa Kannaana máqa máqa misá nímiraree qíma afeekaíkiqíafana. Misá minakí asaquíraa fáira foora máriunaki quqánnisaanauranoo fee qíqíafana. ⁵ Qinee maqee

Isaraee máqannaasa Isipa máqanaasa karafúsaki máridaqa aupúraida annada annada ímaríanara iriséeqa qinee qeeqá moodáanaki kira ufara óonu máfi íriqa.

⁶ Moosee anée Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qiní ufa qímannimia, qinée Yáaweesa márídaqa. Ínnee Isipa máqanna rumbáranaki máriana qinée ínni idúkeeqee asumu máriranaki quqánnisáanaura. Qinée afeeka qisaukunnái mandá áupurarana Isipa máqannaasasáa quqánaura. Quqáseeqa ínni Isaraee máqannaasa asumu máraanaura. ⁷ Qinee ínni qeeqá faiqí ánaaseekam-máseeqa qinee ínni Ánutusa márianaura. Qinée ínni Isipa máqanna karabúsa kínaana idukú nísanaqa miqóo ínnee qiní Anutusara írifaranoo. ⁸ Qinee ínni nífiieeqee kúqaa qíma afeekaikammásee Abarahaammána faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa nímianauree qíafannaqoo quqánnisáanaura. Qinee ínni nímiananoo mi maqáfa ínnindi kámmiannoo. Qinée Yáaweesa qídaqa. ⁹ Mooseefa Isaraee máqannaasa qíma nímufaqa misa sía miná ufa íriqau. Misá firaa ummaara máree márufa mifá misá náaqoo nífu fúrufára másoofaqa sía íriqau.

¹⁰ Ánutufa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. ¹¹ Anée Isipa máqanna karaambáiqqa Fáraoo finnai óonuree Isaraee máqannaasara qímamia. Misá karafúsaki máriana idukúsaina fuaqa. ¹² Mooseefa mi ufána iriséenoo Yáaweena qímaminoo qinau. Isaraee máqannaasa rirímma sía qiní ufa íria náqaa fee másee Fáraoofa íriannoo fee. Qinée ufa qírara mammá qímarunausa márídaqa. ¹³ Yáaweefa Mooseena faqa Áaroonaa faqa qímanníminoo qinau. Ínneeqara Isaraee máqannaasa faqa Fáraoonaa faqa maaqí qímasee qímannimiaqa, qinée aní Mooseenara Isaraee máqannaasa Isipa máqqa máaqaindaraana nífiqee fúannee qúnnaana qímannimia.

Mosseesa Áaroonasa níku nísauku núqu.

¹⁴ Yakooboona indaarúqaa faiqi Reeubeenáfa qaara faqa qaara faqa 4 faiqi máqanau. Misá núqu Hanookafa faqa Paruafa faqa Heesarooná faqa Karamifa faqa minamúsa máriqau. Misá nárì nifaafaurára máqa máaqakina márusa nínaakusa mára máriqau. ¹⁵ Simeeoonafa qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáiqi máqanau. Misá núqu Yeemueerafa faqa Yaminafa faqa Ooqadafa faqa Yakinafa faqa Sooqarafa faqa Sauroofa faqa máriqau. Sauroona ánoofa Kannaa ánaasee márinau. Misa nárì nifaafau rára máqa máaqakina márusa nínaakusa mára máriqau. ¹⁶ Rééfifa qaara moó fáiqi máqanau. Misá núqu Keerasoonafa faqa Kooqatafa faqa Meerarifa faqa máriqau. Misá níkoofa Rééfifa 137 aukwana maraséeno kúqinau. Misa nárì nifaafaurára máqa máaqakina márusa nínaakusa mára máriqau. ¹⁷ Keerasoonafa qaara faiqi máqanau. Miqandá nuqu Ribinifa faqa Simeeifa faqa máriqau. Miqandásaaqari moómoo kambíaqau. ¹⁸ Kooqatafa qaara faqa qaara faqa 4 fáiqi máqanau. Misá núqu Amarammafa faqa Isaqaranafa faqa Heebooroonafa faqa Usieerafa faqa máriqau. Misá níkoofa Kooqatafa 133 aukwana marasée kúqinau. ¹⁹ Meerarifa qaara faiqi máqanau. Miqandá núqu Maqarifa faqa Musaqifa faqa máriqau. Reefina faiqi námu ánaiqi mara miqímmiqa máriqau.

²⁰ Amarammafa narí ákoona áuna narí amaamúna Yookebeeda námmarina maraséeno Áarooná faqa Mooseena faqa máqanau. Amarammafa 137 aukwana maraséeno kúqinau. ²¹ Isaqarafa qaaramoó fáiqi máqanau. Misá núqu Koorafa faqa Neefeekafa faqa Sikirifa faqa máriqau. ²² Usieerafa faqa qaaramoó fáiqi máqanau. Misá núqu Misaeerafa faqa Eerasafanafa faqa Sitrifa faqa máriqau. ²³ Áaroonafa Aminadafana

áraamuna Nasoona ásookina Eeriseepa námmarina maraséeno minásaa Nadabana faqa Abiquna faqa Eerisarana faqa Itamarana faqa máqanau. ²⁴ Kooraafa qaaramoó fáiqi máqanau. Misá núqu Asirafa faqa Eerakanafa faqa Abiasafa faqa máriqau. Misá Kooraanasaa ani aruakí kambíqainausa nínaakusa mara máriqau. ²⁵ Ároona ámaaku Eerisarafa Putieerana áraamuna maraséeno Fineeasana máqanau. Miqímmásee doo Réefinakiqari ani aruakí faiqí óosana óosana máriqau.

²⁶ Yáaweefa Ároonasa Mooseesara kái qufaqa Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa rumbárana kínaana nífiqá maree ániaqee qímaqoo qanda máriqau. ²⁷ Miqandá kai Isipa máqanna karaambáiqa Fáraona Isaraee máqannaasa idukúanifeera qímamiqau.

Yáaweefa Mooseena faqa Ároona faqa ufa níminau.

²⁸ Yáaweefa Isipa máqa máaqaki maaqí qímasee Mooseena qímaminau. ²⁹ Qinée Yáaweesa márídaqa. Anée Isipa máqanna káaraambaiqa Fáraona aiqáma qinée qúnnufana qímamía. ³⁰ Mooseefa iriséeno Ánutuna qímaminoo qinau. Qinée ufa qírara mammá qímarunausa márídaqa. Fáraofa náqifee másee qiní ufa íriannoo fee.

7

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Qinée aní aiqáanana anée Fáraona áfusaa Ánutufara foorá márinnaranoo Ároonafa aní áfasaafa aní tamummáqara fásiqara foorá máriannoo. ² Qinée aiqáma ufa qímamunnana anée Ároona qímaminanoo mifá Faraona qímaminanoo Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqaki rumbáqa máriana idukúsainaqa mi maqa maaqána quqásee fuaqa. ³ Ínneeqara Fáraona qímami

márfafa qinée kaukaata qímasee qáoo qíra írirana ámiananoo sía ínniqára ufa íriannoo. Qinée moómoo náaquqara áinaina Isipa máqa máaqai áuqáananoo sía ínni ufa íriannoo. ⁴ Qinée firaa aupurarana uqanná Isipa máqannaasa nimiséee qeeqá faiqí ánaasee aiqáma faiqí óosaa indaarúnni kiqa nífiqee fuanáura. ⁵ Qinee Isipa máqannaasa naruséeqa Isaraee máqannaasa misá maqa máaqaki máriana nífiqée fúànaqa Isipa máqannaasa qinée kaí Yáaweesea márunnanara misa írifaranoo.

⁶ Mooseesa Áaroonasa Yáaweena ufa iriséeqa dóo miqímmiqau. ⁷ Mooseefa Fáraona fáqa ufa quú kári Mooseefa 80 aukuana faqáafa márufanoo Áaroonafa 83 áukuana faqáafa marínau.

Áarooná sáunù.

⁸ Yáaweefa Mooseesa Áaroonasa qímanniminoo qináu. ⁹ Fáraoofa ínni qárara moó náaquqara áinaina áuqamásaifaqa kúqaa ánoonèe qianée qínaqa Moosee anée Áarooná qímaminanoo mifá narí ásaukukinaa sáunù maqásaa Fáraona áfusaa áqusainanoo sakánikiani.

¹⁰ Mooseesa Áaroonasa Fárao funnái óonuree Yáaweefa qímannímundee qiqau. Áaroonafa narí sáunù Fáraona faqa miná úriqarara fásiqauqa faqa nífusaa áqusoofanoo sakáni kináu. ¹¹ Fáraoofa miná qáfamaseenoo narí írirana faqáa fásiqauqa faqa narí afuneé fásiqauqa faqa náaroofaqa aniréeqa narí afuneennóo Áaroonafa áuqòo ainaina áuqaqau. ¹² Mi afunee fasiqáusa faqa náriqa sáunù maqásaa áqusoofanóo sakánikináu. Sakáni kámafufanóo Áarooná sáunù fannoo misáindi nambíqamásanau. ¹³ Fáraoofa miná qáfamaseenoo Yáaweefa qundée ínoo kaukaata qíra írifafa káqi minakí márufanoo sía Mooseesa Áaroonasa ufa írináu.

Mandáinaina Isipa máqannaasaki kambíqanau.

¹⁴ Sía írufanoo Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qináu. Fáraoofa káaqa kaukaata qíra írirafa minakí márifanoo idukirara ákóoqaidanoo. ¹⁵ Dúna kanánaana Fáraoofa Niru nammári áuqarara óoqufínaqa ínneeqara miná minní óoqu paqúriaqa. Sakániki mári saunúna faqa mara máree nammári áfainni óoqu márída minára rakísiaqa. ¹⁶ Paqúri máseeqa maaqí qímasee qímamiaqa. Yáaweefa Heeburu máqanna Ánutufa maaqandá diqaiifaqá Isaraee máqannaasa anée idukúsánaqa aadána máqa máaqai óonuréeqa qiníara innaaru qiaqée qifaqa aní qímamidaqa. Anee sía íri máriananoo. ¹⁷ Maqee Yáaweefa aníara maaqí qídanoo. Anee qinée áuqáanna ainaina qáfamasee anee qiníara Yáawee féé qímasee írinnaranoo. Anée qáfáinaqa qinée nammari ámuuqa maa saunúnannoo rukámu ámiananoo nammári fannoo fidíkaika míannoo. ¹⁸ Miqínanoo noodáanna minakínaafauqa aiqáma kuqu taikáinanoo nammári faqa mandá únda ínaqa Isipa máqannaasa sía amana mi nammarína neefáranoo. ¹⁹ Yáaweefa Mooseena kafáa qímaminoo qináu. Anée Áaroonaa maaqí qímasee qímaminanoo narí sáunù qumáree aiqáma námmaryuqa faqa oorákinaa námmaryuqa faqa ákámmandira námmaryuqa faqa aiqáma námmaryi ámunmaqa uqéeraani. Nammari fánnoo aiqáma fidikáika kaí máfuannoo. Aiqáma Isipa máqa máaqakinaa námmaryuqaki fidíka kaí máriannoo. Difáaniki faqa afeekí faqa sakaqáinafa faqa kaí fidíka áruannoo.

²⁰ Mooseesa Áaroonasa Yáaweefa qímá nímúndee iqau. Fáraoona faqa miná úriqarara rákísirausa faqa nífusaa Áaroonafa narí sáunù uqéeraseenoo nammári ámuuqa árufanoo aiqáma mi nammarísa fidíka kaí árináu.

²¹ Noodáanna aiqáma námmaryikinaafa kuqu taikáfufanoo

nammári káaqa mandá úndúfaqa Isipa máqannaasa sía mi nammarísa nées máriqau. Aiqáma Isipa máqa máaqakinaa námmaryuqaki fidíka kai árinoo márínau.

²² Fáraona afunee fásiqauqa náriqa afuneennóo Áaroonafa undée iqau. Miqúfanóo Fáraofa Yáaweefa qundée ínoo kaukaata qínoo Mooseesa Áaroonasa ufa sía írinau. ²³ Fáraofa miná qáfamáseenoo narí máaqai óonureenoo sía mi ainaináusara írinau. ²⁴ Isipa máqannaasa nammáriara randóosia Niru námmaryi áfaiqara núkuda indufúsaida ámiqira námmaryi sakasáidaqa néemariqau. Ánoona námmaryi mandáikinoo márúnara sía néemariqau. ²⁵ Qísauku dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaana nammári káqi fidíka árinoo márínau.

8

Eeqamoosauqá kambíqaqau.

¹ Yáaweefa kafáa Mooseesa Áaroonasa qímannimino qinau. Ínneeqara Fárao finnaí óonuree maaqí qímasee qímamiaqa. Yáaweefa aníara maaqí qídanoo. Anée qiní qíku qísauku idukúsainaqa misá qiníara innaaru qídaqa qimooqiaqée qinoo. ² Anée qádo qínaqa qinée eeqamoosa moómoora qànaqa aniréeqa aní maqa máaqa qumbíqee-faranoo. ³ Niru nammáriki faqa eeqamoosa kài qumbiáqa márifaranoo miqóoqari anée kóoti maríanna fira maaqánaki fáqa kéeqeefaranoo. Anée faiqée máriannanaki fáqa kéeqeefara. Aní qaarí qamunnasáa fáqa qumbiqéefaranoo. Aní faiqí firaasá fáqa aní máqannaasa fáqa misá óonidaki faqa afeekí fáqa qumbiqéefara. ⁴ Eeqamoosa fanóo ururéenoo aní fáqa aní aináinirausasaa rakísi máriasa fáqa aní máqannaasa faqa nifaaqai akarefáranoo. Miqí qufanóo Fáraofa sía mi ufána írinau.

⁵ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminau. Anée Áaroonna maaqí qímasee qímamia. Dóo aneenná sáunù uqéeráseenana aiqáma nammári fáqa oorákinaa nám-mari fáqa áká mándira nám-mariuqa fáqa uqéera uqafíqa-sainanoo eeqamoosa fannóo moómoo ururéenoo Isipa máqa máaqa rafáaqa fúani.

⁶ Áaroonafa Mooseena ufa iriséeno sáunù uqéeráseenoo aiqáma nám-mariuqa nimummaqa uqéeranau. Uqéerasoofanoo eeqamoosauqá moómoo nammárikigari ururéeqa maqa máaqa rafáaqa fiqau. ⁷ Isipa máqanna afunee fásiqauqa misá faqa nári afunee áuqusoofanoo eeqamoosa moómoo nammárikigari Isipa máqa máaqaqaki qumbiqáqau.

⁸ Fáraoofa eeqamoosara ákooqoofanoo Mooseena fáqa Áaroonna fáqa náaramásee qímanníminau. Ínneeqara óonu Yáaweenara innaaru qímasaifanoo kafáa eeqamoosa niiqáni. Éeqamoosa aiqáma niiqámásainaqa qinee Isaraee máqanna karabúsakinaana idukúsaanaqa óonureeqa Yáaweena aandáu tatúfirana suqá ámiaqa.

⁹ Mooseefa Fáraonna ufa iriséeno qímaminau. Qinee ínniara innaaru qírara asasámmidaqa. Aneenná kai yáiree fee innaaru qíannee qínaqa qinée aníara faqa aní aináinirausasa rakísirausara faqa aní máqannaara faqa innaaru qianáura. Mi faasaanná kai ínni máaqakiaqa qari eeqamoosauqa quqásee Niru nám-mariki kai óoqu márifarannoo.

¹⁰ Fáraoofa iriséeno dúna kai innaaru qíannee qufanoo Mooseefa iriséeno qímaminau. Anée qíanandee íanáura. Miqíanana anee miná qáfamaseenana sía moó maqásaa anutufa Yáaweena maasá Ánutuna fooqáafa máridanoo fee qímasee írinnaranoo. ¹¹ Aníki faqa aní aináiniranasaa rakísirausaki faqa aní máqannaasaki faqa mária

eeqamoosáusa taiká fúannoo. Sía uqanna moodaa faqa káqi máriannoo. Niru nammáriki kai márifaránoo.

¹² Mooseefa fáqa Áaroonafa faqa Fáraona máaqakiqari ráudeeqa óonuroofanóo Mooseefa Yáawee funnái eeqamoosa Fáraona faqa narí máqannaasaki faqa quqáqoona taiká nísaanifeera innaaru qinau. ¹³ Yáaweefa Mooseefa iroóndee inau. Aiqáma máaqakinaa eeqamoosauqa faqa máaqa naambeeqa qara máru eeqamoosáusa faqa máaqa saqama atiqara marusa faqa aiqáma qufaqa kuqu taikáqau. ¹⁴ Isipa máqannaasa mi eeqamoosáusa kúqiranauqa maréeqáida moodánaki quqéesoofaqa putaa íqa aiqáma maqa máaqaki putaa úndi marinau. ¹⁵ Eeqamoosa kuqu taikáfufanóo Fáraoofa qáfamaseenoo Yáaweefa qundée inóo kaukaata qímaseenoo sía Mooseena faqa Áaroonafa faqa úfa írinau.

Aakúkauqa kambíqaqau.

¹⁶ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Áaroonafa maaqí qímasee qímamia. Áaroonafa anée aneenná sáunù qumáree maqa rupéemma áminanoo kookooma fannoo quándaki aakúkáikamafi Isipa máqa máaqaki umbiqáni. ¹⁷ Áaroonafa narí sáunù sámú kookooma rupéema ámufanoo aiqáma Isipa máqa máaqakinaa kóokoomma fannoo aakúkáikinau. Mifa faiqí ánaasee faqa aandáuqa faqa nifaaqasása qumbiáqa márida ukaqa ními máriqau. ¹⁸ Isipa máqannaafunee fásiqauqa Áaroonafa óosana qáfamaseeqa misá fáqa narí afuneennái aakúka amanammásee qáfaanee qímasee amanufanoo sía ufaqa minnísaqau. Minnísoofaqa aakúkauqa aiqáma átinaí amanaikíqa máriqau.

¹⁹ Afunee fásiqauqa Fáraona qímamiqa qiqau. Ánut-ufa maa ainainá áuqaidanoo. Fáraoofa misá ufa iriseénoo

Ánutufa qundée ínoo kaukaata qímasee Mooseesa Áaronasa ufa sía írinau.

Faufáariuqa kambíqaqau.

²⁰ Yáaweefa Mooseena kafáa qímaminoo qinau. Dúna kanánaana uqanna Fáraofa nammári áuqarara óoqu fúannoo. Anée kanánaana fíndifinana óoquireenana paqúrimasee maaqí qímasee qiní ufa qímamia. Fáraoo Yáaweefa aníara maa ufána qinoo. Anée qiní qíku qísauku idukúsainaqa qiní qimoo qiaqée qinoo. ²¹ Qinee aní aaqu qímáma qáidaqa anee sía idukínaqa qinee aní faqa aní aináiniranasáa rakísirausa faqa aní máqannaasa faqa faufáarinnóo aupúrarana nímianaúra. Isipa máqannaasa máaqauqaki faufáari kai qumbíqaannoo. Aiqáma misá máqa maaqa faqa rafaqa fuannoo.

²² Miqí máfinaqa qinee Kooseena máqa máaqaki qiní faiqí ánaasee máriasasaa ititásána sía faufáari íannoo. Qinee miqíánana anee qiní Yáaweese mi maqa maaqá-naki máridanoo fee qinnáranoo. ²³ Qinée aní faiqí ánaasee faqa qeeqá faiqí ánaasee fáqa rainánaúra. Mi rainaráfa náaquqara áinaina dúna kambíqaannoo.

²⁴ Kanánaana Yáaweefa qufaqá faufáari moómoo uqanna núkudara foorá aniréeqa Fáraona ufa írira máaqaki faqa miná aináiniranasaa rakísi márusa máaqakiaqa faqa aiqáma Isipa máqa máaqaki faufáari fánnoo mandáika uqanna másanau.

²⁵ Miqímmásoofanoo Fáraofa Mooseesa Áaronasa náaramáseenoo qímanniminau. Ínnee maaqóo Isipa máqa máaqaki moó átinaí ínneeqa Ánutuna tatúfirana suqásee innaaru qiaqa.

²⁶ Mooseefa narí qímaminoo qinau. Maasá sía amana miqíánaúra. Isipa máqannaasa Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámiranara níkoóqáandoora. Maasá

maa aandaúsannoo tatúfirana suqárafa Isipa máqannaasa níkoogarana nímiánaqa maasá qíqáfamaseeqa óon-isamu maasá kuqá dárifoorá. ²⁷ Maasá qaaramoó fáasaana aadána máqa máaqaki óonuree aandaù tatúfirana Yáaweena maasá Ánutuna narí qímánnimúndèe kái íqa suqá ámianaúra.

²⁸ Fáraoofa iriséenoo qinau. Dóo amaná ínnee aadána máqa máaqái óonu márídaqa aandaù tatúfirana suqásee Yáaweena ínneeqa Ánutuna ámiaqa. Sía níanai fuaqa, adeedí márídaqa innaaru qídaqa qiníara faqa innaaru qiaqa.

²⁹ Mooseefa Fáraoona úfa iriséenoo qímaminau. Aní máaqakiqari ráudeeqa qumuréeqa innaaru qianaúra. Dúna kanánaana faufári taikáannoo. Aní máaqaki fáqa aní aináiniranasaa rakísirausa máaqaki fáqa aní máqannaasa máaqáki faqa dúna kanánaana taikáannoo. Fáraoo sía kaifáa únna qímaseenana qádo qia. Isaraee máqannaasa Yáaweena tatúfirana suqámiranara sía kafáa qádo qia. ³⁰ Miqí qímaseenoo Mooseefa Fáraoona máaqaki áiseenoo ráudamáfinoo Yáaweenara innaaru qinau. ³¹ Yáaweefa Mooseena irára ufa iriséenoo faufári Fáraoona máaqakinaana faqa miná aináiniranasaa rakísi márusa máaqakinaana faqa miná máqannaasa máaqakinaana faqa aiqáma taikánnisanau. Sía moodáa fáufári káqi márinau. ³² Miqí márufanoo Fáraoofa kafáa kaukaata qímaseenoo sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqa fiqau.

9

Isipa máqannaasa firimaru aandaúsá kúqiqua.

¹ Ánutufa kaifáa Mooseena qímaminau. Anée Fáraoo finnaí óonureenána maaqí qímaseenana qímamia. Oo Fáraoo, Yáaweefa Heeburu máqannaá Ánutufa aníara maaqí qídanoo. Anée qiní qíku qísauku idukúsainaqa

qiníara innaaru qímaseeqa qimooqiaqee qinoo. ²⁻³ Anée kaifáa qádo qímasee Isaraee máqannaasa sía idukínaqa, qinée mandá áuriranara qíananoo aní aandáu qóosauqa faqa doonkíuqa faqa kaméerauqa faqa burimakáuqa faqa sipsípauqa faqa mimmíuqa faqa mi aurirána nímianauranoo. ⁴ Qinée aandáu raináanauranoo Isipa máqanna aadáu aurírana nímianauránoo. Isaraee máqannaasaindi sía aurírana nímianaqa sía misáindi kúquannoo.

⁵ Qinée Yáaweesa dúna fáasaana miqíanauranoo fee qídaqa. ⁶ Iáqoo kanánaana Yáaweefa narí qundée inau. Isipa máqannaasa aandáu aiqáma kúqu taikáqau. Isaraee máqannaasa aandáu sía moó kúqinau. Káqi maríqau. ⁷ Fáraoofa minára iriséenoo narí máqannaasa niqiqoofaqa óonu qáfamásee anirée Fáraona qímamiqau. Isaraee máqannaasa aandáu sía uqanna moodáafa kúqinoo. Miqí qufanoo Faraoofa kaukaata qímasee sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqa fiqau.

Isipa máqannaasa nifaaqái abeemáuqa kambíqanau.

⁸ Yáaweefa kafáa Mooseena faqa Áaroonafa faqa qímaniminoo qinau. Moosee anée danda qoodaa ásaukunoo afaqámaree Fáraona óorinni óonuree innaarúnai áqua. ⁹ Miqímmásáinanoo mi dandáfa kookoomara foóra aiqáma Isipa máqa máaqakinai áqufinoo aandáuqa faqa faiqí ánaasee faqa nibeemá náruani. Naru fínoo radíqinoo namúana firaafá kambíqaani.

¹⁰ Mooseefa faqa Áaroonafa faqa Yáaweena ufa iriséeqa dandá afaqámaree Fáraoo funnái fiqau. Faraona óorinni óonu kikíqa máfufaqa Mooseefa mi dandána innaarúnai áqinau. Áqusoofanoo maqásaa áqufinoo mi dandáfa aandáuqa faqa faiqí ánaasee faqa abeemá nímianau. Nimisoofanóo mifa radíqinoo namúana firaafa narí márínau. ¹¹ Isipa máqannaafunee fásiquauqa sía

amana Mooseena áfusaa ánrana amanaíkiqau. Misá faqa aiqáma Isipa máqannaa undée kai ínoo abeemá nári márúnara sía Mooseefa máruqoo ániqau. ¹² Miqufanóo Yáaweefa qufanóo Fáraofa kaukaata qímasee Yáaweefa qundee ínoo sía Mooseesa Áaroonasa ufa írinau.

Firaa aaku faqa pupúsamu faqa áqufinau.

¹³ Yáaweefa miná qáfamaseenoo kafáa Mooseena qí-maminoo qinau. Ínneeqara dúna kanánaana fíndiffíqa óonureeqa Fáraona maaqí qímasee qímamiaqa. Heeburu máqannaa maasá Ánutufa Yáaweefa aníara maaqí qídanoo. Anée qiní faiqí ánaasee idukúsainaqa misa qiní qimooqíaqee qídanoo. ¹⁴ Anée sía miqínaqa mi karí qinée sía aní aináiniranasaa rakísirausa faqa aní máqannaasa faqa kaí náruanauranoo, aní faqa aupúrarana ámianauranoo. Miqíanana anee írinnaranoo, sía moó fannoo qiní daanna rarafa aiqáma máqa máaqaki márídanoo. ¹⁵ Qinée aní faqa aní máqannaasa faqa mandá áuriranannai amaná náru taikáunaiqini. ¹⁶ Qinee ínni qeeqá afeeka uqannífiqarara ínni minní nísauanaqa káqi márianara qini áfeeka dúqu aiqáma máqa máaqaki dáraaniannoo. ¹⁷ Fáraoo, anée káqi kai ramoo rámaa ídana sía qiní faiqí ánaasee idukúsánaqa fídammia. ¹⁸ Dúna súani áfu máa maqee márína amanasaa ururáinaqa qinee qíananoo aaku firafá pupú sámu námufaqa áqufuannoo. Miqíra púpu sámu Isipa máqannaasa óoqai faqa maqee máriaqooqari faqa sía qáfoo áinainafa maqee kái kambíqáannoo. ¹⁹ Dóo aneenná máqannaasa qímanniminaqa náriqqa aandáùqa faqa aiqáma áinaina mádaanai mári ainaináusa faqa maréeqee máaqaki quqáaqa. ²⁰ Mádaanai márinna áandausasáa faqa faiqí ánaaseesaa faqa firaa pupusamu áqufínoo kuqá náruannoo. ²¹ Akaqáusa Yáaweena ufa irisée

níkóoqoosa misá nárìq̄a aináinira fásiq̄auq̄a faq̄a nárìq̄a aandáuq̄a faq̄a káqi mádaanai quq̄áq̄oofaq̄a máriq̄au.

²² Iáq̄óofanoo Yáaweefa Mooseena q̄ímaminoo q̄inau. Aneenná ásauku innaarúnai uq̄éeraa. Uq̄éerasainanoo pupú samu aiq̄ama Isipa máq̄a máaq̄akinaa fásiq̄a ánaaseesáa faq̄a aandáuq̄asaa faq̄a aiq̄ama áfuq̄akinaa náranauq̄asaa faq̄a áqufuani. ²³ Miq̄í q̄ufanoo Mooseefa narí sáunù innaarúnai uq̄éerasoofanoo Yáaweefa innaarúnai q̄írana fáq̄a aakuasáa faq̄a pupúsamu faq̄a quq̄ásoofanoo maq̄ásaa q̄úminau. ²⁴ Yáaweefa aaku faq̄a pupú samu faq̄a quq̄áseenoo aakuasáara q̄ufanóo aiq̄ama átinaí úq̄i márì nau. Óoq̄ai Isipa máq̄annaasa miq̄írana sía q̄áfaq̄au. Mi karí kai firaafá uq̄anna kambìq̄oofaq̄a q̄áfaq̄au. ²⁵ Pupú samu fánnoo aiq̄ama Isipa máq̄anna maq̄úsai quq̄áq̄oo áinainausa faq̄a aiq̄ama faiq̄í ánaasee faq̄a aandáuq̄a faq̄a nárì nau. Mifá aiq̄ama áfuq̄akinaa nárana faq̄a saq̄ári q̄aq̄ama née márùnauq̄a faq̄a itairí aq̄inau. ²⁶ Kooseena máq̄a máaq̄aki Isaraee máq̄anaasa márúq̄oo kái pupú samu sía áqufìnoo nárì nau.

²⁷ Fáraoofa miná q̄áfamaseenoo Mooseena faq̄a Áa-roona faq̄a náaramáseenoo q̄ímannìminau. Maq̄ee q̄inée áaq̄amám̄ma séeq̄a. Yáaweefa andeeq̄arafa márìdanoo. Q̄inée faq̄a q̄eeq̄á máq̄annaasa faq̄a áaq̄ee márùnausa márìdaq̄a. ²⁸ Ínneeq̄ara óonuree Yáaweenara innaaru q̄iaq̄a. Maasa innaarúnai q̄íranara faq̄a pupú sám̄uara faq̄a q̄íkoo uq̄anna q̄éenoo. Q̄inée ínni idukúsaanaq̄a fifáranoo fee q̄ímasee q̄íma afeekaikídaq̄a. Ínnee sía maaq̄óo kísaaq̄asaa márìfaranoo.

²⁹ Miq̄í q̄ufanoo Mooseefa q̄ímaminau. Q̄inée ani maq̄úsa naambeéq̄ai óonureeq̄a q̄ísauku Yáawee finnai uq̄éerasee innaaru q̄ínanoo innaarúnai q̄írafa faq̄a pupú samu faq̄a taikáannoo. Miq̄ímmásaanana anée maa maq̄a maaq̄ánara Yáaweenaindi fee q̄ímasee írinnaranoo.

³⁰ Qinée írídaqa anée faqa aní aináiniranasaa rakísirausa faqa sía Yáaweena maasá Ánutunara rufíee máriafanoo.

³¹ Mi karí Isipa maqannaasa reepaa fáqa ráisa fooqáa íra áinaina baari fáqa mandáikinau. Baarí fánnoo akuqámá-fufanoo reepaa qaqama írarara deedaqa máfufanoo pupú sámú fánnoo áqufínoo mandáika másanau. ³² Sía moodáa uíta fánnoo mandáikinau. Mifa ínaaqíanna úmmaqirafa máridanoo maqee úri marúnara sía mifá mandáikinau.

³³ Mooseefa Fáraoona máaqakiqari ráudeenoo naambeéqai qumuréennoo ásauku innaarúnai uqéerasee Yáaweenara innaaru qinau. Innaaru qufanóo innaarúnai qírafa faqa pupú sámú faqa aaku fáqa aiqáma taikánau.

³⁴ Taikáfufanoo Fáraoofa qáfamaseenoo kafáa áaqanau. Mifá faqa narí aináiniranasaa rakísi márusa faqa káqi kai kaukaataqíqá áni maríqau. ³⁵ Óoqai Yáaweefa Mooseena qímámúndee kai ínoo Fáraoofa kaukaata qímaseenoo sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqá fiqau.

10

Pándaqaquqa moómoo kambíqaqau.

¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímamínoo qinau. Anée kafáa Fáraoo finnaí fúa. Qinée Fáraoona faqa miná aináiniranasaa rakísirausa faqa kaukaataqíra írirana nimiséeqa qeeqá faiqí sía áuqaaqaa íra áinaina misá qámbaana áuqarara miqíanaura. ² Ínnee ínneeqa faiqi námú fáqa nínaiqimara faqa, qinée Isipa máqannaasa faiqí sía áuqaaqaa íra áinainannai misá mara fúrufáirausaika mánnimaqaafánnanara qímánnimia. Ínnee aiqámausa qiní Yáaweesara írifaranoo. ³ Mooseefa faqa Áaroonafa faqa Fáraoo funnái óonuree maaqí qímasee qímamiqa qiqau. Yáaweefa Qeeburu máqannaasa Ánutufa aníara maaqí qídanoo.

Kísaaqasaa fee anee qádo qídanee sía fee aneenná áuqu mara máree múqufisee qiní qímeemaanai márinnaree. Anée qiní faiqí ánaasee idukúsainaqa óonureeqa qiníara innaaru qiaqee qídanoo.

⁴ Anée káqi kai qáoo qímarinaqa qinée dúna pándaaqa moómoo mara quqásaanaqa aní máqa máaqaki qumbiqáannoo fee qinoo. ⁵ Pándáaqa moómoo uqanna kambíqafi maqá ititáfinaqa sía maqá qáfeefáranoo. Pupúsamu fánnoo nárídanoo máfisaí ándandausa aiqáma náma taikéefaranoo. Saqári máfisaínáúqa faqa neefáranoo. ⁶ Mi pandaaqáusa aní ufa írira máaqaki faqa aní aináiniranasáa rakísi máriasa máaqakiaqa faqa aní máqannaasa máaqakiaqa faqa qumbiqéefaranoo. Aní akeekú akaakú máruqooqari faqa maqee anée máriannaqooqari faqa sía qáfaa áinainafa mandáinaina uqanna máriannoo. Miqí qímaseenoo Mooseefa ráudamaki finau.

⁷ Fáraoona aináinirana sáa rakísi márusa Fáraoona qí-mamiqa qiqau. Maa fasiqáfa Mooseefa kísaaqasaa maasá ummaara qímidanoo. Isaraee máqannaa idukúsainaqa óonuree nári Ánutuna Yáaweenara innaaru qiaqa. Anée sía fée qáfaidanee Isipa máqa máaqa doo mandáikidanoo.

⁸ Miqí qufaqa Mooseesa Áaroonasa nífiqee Fáraoofa máruqoo mínísoofanóo Fáraoofa qímannimino qinau. Ínnee óonureeqa ínni Ánutuna Yáaweenara innaaru qiaqa. Ínneeqa fíranara faqa ámiqi másee qímaqímifaqa íria. Yáuyáusee fifáranoo fee.

⁹ Miqí qufanóo Mooseefa narí qímaminoo qinau. Maasá aiqámausa fuanáuranoo. Maasá qeeqá faiqi asooqá faqa fuanáuranoo. Maasá qeeqá sipsípauqa faqa mimmiúqa faqa burimakáúqa faqa aiqáma óonuree Yáaweena oomáqa suqámianauranoo.

¹⁰ Miqí qufanóo Fáraofa qinau. Qinée Yáaweena áuqu rámaasee qeeqá qimana aiqámásee maaqí qídaqa. Qinée sía eedóo qíanaqa ínnee ínneeqa faiqí ánaasee nífiqee fifáranoo. Ínnee akooqóo maasa mandáikamma qímaqarara típundaara máqaqee miqí máriafanoo. ¹¹ Minára qinee ínniara faiqí kai óonureeqa ínnee íri maríandee Yáaweenara innaaru qímaseeqa amooqiaqa. Miqí qímasee narí sundíauqara qufaqa Mooseesa Áaroonasa niiqoofaqa ráudee fiqau. ¹² Yáaweefa miná qáfamaseenoo Mooseena qímaminoo qinau. Aneenná ásauku Isipa máqa máaqa ámummaqa uqéerasáinaqa pándaaqauqa ániaqa. Aniréeqa misá Isipa máqannaasa nárana amanee aiqáma naaqa. Pupú samu áridanoo máfisoona námataikáaqa.

¹³ Mooseefa iriséenoo narí sáunù uqéerasoofanoo Yáaweefa úfaira qufanoo súani óosanaindari mi faasaanná faqa mi eendánaki faqa úqinau. Kanánaana úfai fánnoo pándaaqauqa moómoo máree úrinau.

¹⁴ Pándaaqa moómoo núkudara foorá ururéeqa aiqáma Isipa maqá máaqaki amanaíkiqa máriqau. Moómoo indaarú ooqbíqasee úrufaqa kafa ináaqiana akaqáusa ooqbíqasee úrufaqa, miqí kai másaida moómoosa uru maqa máaqa qumbiáqau. Óoqai sía miqírana qáfaqau, náaru faqa sía qáfeefaranoo. ¹⁵ Mi pandaaqáusa aiqáma maqá rafáaqafúsoofanoo sía maqá áti faqa kooroo inau. Maqá faqa kaí kudima árinoo márinau. Pupú sámu fánnoo áridanoo máfisoó ándándáusa faqa aiqáma saqári qaqama faqa námasaqau. Sía saqári ámanee árira áinaina, saqárisaa faqa úmmaqira áináinasáa faqa Isipa máqa máaqaki márinau.

¹⁶ Fáraofa Mooseesa Áaroonasara ániaqee qufaqa aniroofanóo qímanniminau. Qínee Yáaweena ínni Ánutuna faqa ínni faqa mandáikamma nímaqeeqa.

¹⁷ Ínneeqara qiní áaqarana ákiiqara kafa maqee kái minní qísaaqa. Minní qíseeqa Yáaweena ínneeqa Ánutufinnai innaaru qífanoo maa kuquaqa ira aupurarána mara áqu qísaani.

¹⁸ Mooseefa iriséenoo ráudamaku fánoo óonureenoo Yáawee funnai innaaru qinau. ¹⁹ Yáaweefa qufanóo úfai fánnoo súani áfu óosana qáannaindari úriufa mara quandásee súani áfu kéeqée márunnaindari afeeka ufai uqanná úqinoo aiqáma pándáaqauqa fuaqá Taatuqée óoruku námmarinni áqinau. Sía uqanna moodáa pándaaqa Isipa máqa máaqaki káqi márinau. ²⁰ Yáaweefa qufanóo Fáraoofa kaukaata qímasee sía Isaraee máqannaasa idukúsoofaqá fiqau.

Asukuna firaafá nárinau.

²¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée aneenná ásauku innaarúnai uqéerasainanoo asukuna fanóo aiqáma Isipa máqa máqa rafáaqafuani. Asukuna firaafá misá nifaaqái atooqánnoo márídanoorá foorá inóo máriannoo. ²² Mooseefa narí ásauku innaarúnai uqéersoofanoo Isipa máqa máqa asukuna firaafá qaaramóo fáasaana ititánnimaqánau. ²³ Isipa máqannáasa mi karí sía narí qáfee narí qáfee ímariqau. Sía aaná nímariqau, máaqaki kai márinqau. Isaraee máqannaasa máruqoo kai káaqa qée márufaqa márinau.

²⁴ Fáraoofa Mooseena áaramáseenoo qímaminau. Aneenná máqannaasa faqa dóo óonureeqa Yáaweenara innaaru qímaseeqa amooqiaqa. Ínnee ínneeqa faiqi ánaasee faqa aiqáma nífiqee fuaqa. Ínneeqa aandáuqa maaqóo quqásee ínneeqá kai fuaqa. ²⁵ Miqí qímasoofanoo Mooseefa qinau. Maasá náriqa aandáuqa faqa máree óonureeqa Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianaura. ²⁶ Maasá qeeqá aandáuqa máree fuanáura.

Sía moodáa maaqóo káqi máfi quqáanaura. Maasá qeeqá kaí nána áandau fee aruséeqa Yáaweena maasá Ánutuna tatúfirana suqá ámianauree. Maasá maqee sía írídaqa. Miqóo óonuree írianaúra. Nána áandaunnóo fée tatúfirana suqánaúree.

²⁷ Yáaweefa qufanóo Fáraofa kaukaata qíra írirana maraséenoo ititammáseenoo Isaraee máqanna sía idukínau. ²⁸ Miqí qímaseenoo Fáraofa Mooseena qímaminau. Dóo qinée qáfee máriana qiní qífusaaqari fífua. Qinée sía kaifáa aní qáfaanaúra. Aní qáfaanana kúqinnaranoo. ²⁹ Mooseefa miná ufa iriséenoo Faraona qímaminau. Anée kúqaa qíananoo. Anée sía kafáa qiní qíqafeennaranoo.

11

Akoonaiqí óoqa faiqiuqa kúquaqee qiqau.

¹ Miqí qímasoofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. Qinée moodáa ummaará kai Isipa máqannaasa karaambáiqqa faqa miná máqannaasa faqa nímianaúra. Miqímmasáananoo mifa ínni idukúsáinaqa fifáranoo. Kuqáa uqanna mifa sía reendeenásaa ínni niiqáannoo. Kaukaata qídanoo niiqáannoo. ² Moosee anée aneenná maqannaasa maaqí qímasee qímannimia. Misá aiqáma Isipa máqannaasa nárì naaqá máriasa irámirifaqa nifaaqa áuqi maría áinainna siruáannoo faqa kóorannoo faqa áuqirana nímiaqa. ³ Yáaweefa qufaqa Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasara úriqararausee qiqau. Isipa máqanna Fáraona aináiniranasaa rakísi márusa faqa aiqáma faiqí ánaasee faqa Mooseenara káaqa úriqarara fée qímasee aináina nímiraree qiqau.

⁴ Mooseefa Yáaweena mi ufana iriséenoo óonu Fáraona qímaminoo qinau. Yáaweefa aníara maaqí qínnoo. Eendámúqusai uqanna qinée Isipa máqa máaqaki

nuanáura. ⁵ Isipa máqanna acoonaiqí óoqa fáiqiuqa aiqáma kúqifaranoo. Aní Fáraona faiqi aní ámaaqa máqáaninnana sáaqari óosana arasee miqóoqaraasa óoqa fáiqiuqa faqa káaqa uréeqarausa óoqa fáiqiuqa faqa aiqáma naru taikáannoo. Aiqáma burimmakáuqa óoqa ánaaqiuqa faqa kúqifaranoo. ⁶ Aiqáma Isipa máqa máaqaki ikífáafau qírafa firaafa máriannoo. Óoqai sía miqíra ikí ráqarafa márínau. Kásooqaqee faqa sía miqíra qíkíraqarafa márinnoo. ⁷ Miqí márifannoo sía uqanna fainí fannoo Isaraee máqannaasa faqa misá aandáuqa faqa níndafeenoo káù káù qíannoo. Miqínana anee qinée Yáaweesa Isaraee máqannaasa faqa Isipa máqannaasa faqa rainée márunnanara írinnaranoo. ⁸ Mooseefa kafáa Fáraona qímamidannoo qínau. Aní aináiniranasaa rakísi maríasa aiqámausa qinée íannannai aniréeqa qíní dóorinni niqoori sáunú arafíqa qíníara doo aneenná máqannaasa nífiqee fúannee qifáranoo. Miqí qífaqa qinee doo fuanáuranoo. Mooseefa miqí qímasee áranaqoofannoo áanoomáseenoo ráudanau.

⁹ Ráudamáfufannoo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qínau. Fáraoofa aní ufa sía uqanna írinnoo. Miqí márínaqa qinee faiqí sía áuqaaqaa íra áinaina moó faqa moó faqa áuqaanaura. ¹⁰ Mooseefa faqa Áaroon-afa faqa Fáraona óorisaa mi oosana oosanna áinainna áuqoofannoo mifa sía írinnau. Yáaweefa qufannoo kaukaata qíra írirana maraséenoo sía niqiqoofaqa miná maqa máaqakiqari fiqau.

12

Áinnaaqarara qóomaqa óosana arasée naqau.

¹ Mooseena faqa Áaroon faqa Isipa máqa máaqaki Yáaweefa kafáa qímaminoo qínau. ² Ínnee aiqáma áukuanaki maa quqoonnára maasá indaarúqaa qúqoona

fée qifáranoo. ³ Ánutufa Mooseena qímaminoo qinau. Aiqáma Isaraee máqanna maa ufána qímannimia. Maa quqoonnásaa qísaukuqara taikásee fáasaanasáa moodáa moodáa fásiqa óonu sipsípa ánaaqi fée mimmi ánaaqi fée nári máaqaki máriasa naaqéera máraaqa. ⁴ Mi maqánakinaasa óodaa márídaqa sía mi aandaúna náma taikáaqáa ínaqa misá naaqá márinausa náaramásee misá faqa amana rainásee naqa. Faiqí ánaasee nimana nimana kái aukúsee níminaqa náifanoo taikáni. ⁵ Ínnee sipsípa ánaaqi fée mimmi ánaaqi fée ákoona kai moodáa áukuana marasáinnana, sía moó nammúana faqa aurírana faqa márinnana máraaqa. ⁶ Mi quqoonnánasaa qísaukuqara taikásee qíkunni qaara faqa qaara faqa marasée 14 faasaana eenée márínaqa kai aiqáma Isaraee máqannaasa mi aandaúsa áruaqa. ⁷ Sipsípa arusáifaqa miná fidíka sakaséeqa máaqa kooqúqa dínni dínni áfáimau faqa mirínni auní ríranasaa faqa ákuuqa. Ínnee mi aandaúsa neefándinna máaqana kooqí aku ámaqaaqa. ⁸ Mi eendánaki kai mi aandauná amaqí idásaa kasooqammásee sukáqée mári adasána námufaqa naqa. Sía innooqée mari pauraqána áqira béreeta suqásee sipsípa amaqí námufaqa naqa. ⁹ Sía fúka naqa. Nammáriki faqa sía suqásee naqa. Idáki kai ákiiqa faqa áiku faqa árada faqa suqásee naqa. ¹⁰ Eendáki miná aiqáma taikáaqá. Miná átaraasa sía kanánaana káqi máriani, idá qarásáinanoo taikáni. ¹¹ Ínnee maaqímmasee mi aandauná naqa. Amunnandá máraseeqa níku ánaamu afisúseeqa, sáunù nísaukuki qumáreeqa doo káqi káqi naqa. Námaseeqa maaqóoqari ínnee mi narannára Yáaweefa áinnaaqaróo nárana fée qiaqa.

¹² Mi eendánaki qinee Isipa máqa máaqa aiqámai óonuree anirée ídaqa aiqáma óoqá ákoonaiqi faqa óoqasaa andáu ákoonauqa máqarana faqa kuqá náruanaura.

Qinée Yáaweesa Isipa máqannaasa únna anutusa faqa aupúrarana nímianaúra. ¹³ Fidíka kooqí áfaisaa aku ámaqarafa mifá kai ínnee mária maaqána koorooíannoo. Qinée Isipa máqanna aiqáma náriqà fídaqa ínnee máaqa kooqísaa fidíka qáfamasee áinaaqaráanaúra sía ínnee náru-anaúra.

¹⁴ Ínnee mi faasaanná amaana qóomaqa fáasaanara foorá márinaqa qinée Yáaweesa áuqaafánna ainainara náaqoo áuqáinaqa irisée asasifáranoo. Ínnee aiqáma kari mi faasaannára asasifáranoo.

Pauráqa sía quqára bereeta néemaru firaa faasaanáfa.

¹⁵ Yáaweefa kaifáa maaqí qinau. Qísauku dínnee taikásee dínnee ani qaara marasée 7 fáasaana innooqée mari pauraqána áquqaa béreeta sía naaqa. Sía pauraqa áqira beréeta kaí naaqa. Oomaqá indaarúqaa fáasaana ínneeqa máaqakiaqa aiqáma innooqée marí pauraqána mara áqusaqa. Oomaqáki faiqí moó fannoo innooqée marí pauraqána áqira beréeta náinna fasiqanara sía Isarae máqanna fée qiaqa. ¹⁶ Oomaqá indaarúqaa faasaana faqa qoomáqa taikára fáasaanara faqa náaquqara fáasaanee qímasee suqúfi innaaru qiaqa. Sía moó áináinirafa mi faasaana qandásaa máriani. Nárana deedaqírafa kai máriani.

¹⁷ Ínnee miqímmasee qoomáqa náida máriaqa. Mi faasaanná qinée ínnee faiqí óosana faiqí óosana Isipa máqa máaqaindaraana nífiqee ániqiafana. Ínnee aiqáma kári mi faasaannásaa qoomáqa sákeera foorá mi faasaannára asiaqa. ¹⁸ Indaarúqaa quqoonasaa 14 faasaanasaa eenée márinaqa óosana arasée fífiinaqa mi quqoonána 21 faasaanasaa ínnee sía innooqée mári pauraqána áqira bereeta naaqa. ¹⁹ Ínnee 7 faasaana qoomáqa nára fáasaana innooqée mári pauraqáfa sía ínnee máaqakiaqa máriani. Ínnikiqari faiqí moó fannoo fée moó ánaamuru ani márina

fée innooqée marí pauraqána áqira béreeta náinaqa ínnee sía minára Isaraee máqanna fée qiaqa. ²⁰ Ínnee yáì yáì fee márídaqa sía innooqée mári pauraqána áqira béreeta kai naaqa.

Indaarúqaa áinnáaqarara qóomaqa.

²¹ Ánutufa Mooseena mi ufána qímamisoofanoo Mooseefa Isaraee máqannaasa úriqararaura qímannimino qinau. Ínnee moodáa moodaa sipsípa ákoon fée mimmí ákoon timmusa fée ínneeqa faiqì ánaasee nimana kài mara mínisee aruséeqa áinnaaqaróo qoomaqána suqásee náidaqa asasiaqa. ²² Aandáù aruséeqa fidíka difáaniki sákaaqa. Ínnee hisoopa sáqari ámanee raudásee minánnoo fidíka dífaaniki raaraammásee kooqí áfàì dínni dínni faqa mirínni faqa ákuqa. Akuséeqa ínnee sía ráudaaqa, máaqaki kái márifanoo iáqáni. ²³ Fáfaa eendáki Yáaweefa Isipa máqannaasa óoqa fáiqi náríndo fídanoo ínni kooqí mirínni faqa dínni dínni faqa fidíka qáfamaseenoo náríndo nímári qangiroonára qínanoo sía mi maqánaki kéeqáannoo.

²⁴ Ínnee faqa ínneeqa faiqì námu faqa náaru náaru maaqí kaí iqá fuaqa. ²⁵ Ínnee Yáaweefa qíma afeekaikámasee nímiraree qímaqoo máqannaasa óonureeqa maaqímíqa fuaqa. ²⁶ Kásooagee ínni faiqì námu mi qoomáqana qáfamaseeqa miná óosanara iráifaqa ínnee maaqí qímasee qímannimiaqa. ²⁷ Maa qoomaqáfa Yáaweefa áinnaaqaróo qoomaqáfa márídanoo fée qímasee qímannimiaqa. Óoqai mifá Isipa máqa máaqaki maasá áinnaaqareenoo Isipa máqannaasa óoqa fáiqiuqa nárínoo maasá sía dárinau foo qiaqa. Mooseefa miqí qímasoofaqa Isaraee máqannaasa iriséeqa aiqáma kummá rámafi Ánutunara susúiqau. ²⁸ Susúmmaseeqa

misá daráanimáfiqa Yáaweefa Mooseesa Áaroonasa nímu ufa maú fíqa aiqáma áinaina andeeqásee deedaqiau.

Isipa máqannaasa akoonáiqi óoqa fáiqiuqa kúqiau.

²⁹ Mi eendánaki kai eendá ámuqusai Yáaweefa Isipa máqannaá óoqa akoonaiqíuqa nárínau. Fáraona ámaaku narí ákoona aináina máraaninnana sáaqari óosana arasée rumbáranaki máriasa faiqi námu faqa aiqáma nárínau. Aandàu ánaaqiuqa ákoona óoqasaa máqaranauqa faqa Yáaweefa nárínau. ³⁰ Narusoofaqa mi eendánaki Fáraoofa faqa narí aináinasaa rakísi márusa faqa aiqáma Isipa máqannaasa faqa aiqáma tautí fíndifiqiau. Ikí fáafau qírafa firaafá Isipa máqa máaqaki márínau. Sía moó máqaki káqi máriqiau, aiqáma máaqaki kúqirafa márúnara ikí raqée máriqiau.

³¹ Mi eendánaki kaí Fáraoofa Mooseena faqa Áaroonaa faqa náaramáseenoo qímannimínau. Ínneeqara faqa ínneeqa máqannaasa Isaraee máqannaasa faqa qiní maqa máaqakiqari quqáseeqa ínneeqa qiannái óonureeqa Yáaweena amooqiaqa. ³² Ínneeqá sipsípauqa faqa mimíuqa faqa burimakáuqa faqa doo fuaqa náni. Óonuree qiní faqa ámiqi ámiqimma qímaqáaniféera innaaru qi-aqa. ³³ Isipa máqannaá faiqí ánaasee misá faqa Isaraee máqannaasa niqiqéeqa qiqau. Ínnee kái káqi fuaqa. Ínnee káqi márifaqa maasá aiqáma kuqu taikáanóora. Ínnee doo fuaqa. ³⁴ Miqí qímasoofaqa Isaraee máqannaasa innooqée máru pauraqána sía áqira béreeta sía suqárana difáaniki qamunnasaa kúkúqamma quqásee níqumáaqa akumáree fiqau ³⁵ Isaraee máqannaasa Mooseefa qundée kai íqa Isipa máqannaá nifaaqa áuqimaru ainainára siruáara faqa kóorara faqa qamunnaara faqa iraqau. ³⁶ Yáaweefa qufaqa Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasara úriqararausee

qímasee misá iróo áinainna káqi nímiqau. Miqúnannai Isaraee máqannaasa Isipa máqannaai aiqáma ainaina máree fiqau.

Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqa minnísee fiqau.

³⁷ Isaraee máqannaasa sandéeqa Ramaseesa máqusa quqásee Sakoota máqusai fiqau. Misá nambáqa maaqímminoo márínau, 600,000 faiqí kaí máriqau, sía faiqí ánaasee nísana riqau. ³⁸ Moómoo maqúsanaasa Isipa máqa máqaki ani márusa misá faqa nárì burimakáuqa faqa sipsípauqa faqa mimmiúqa faqa máree fiqau. ³⁹ Misá aanái fídaqa fúka bereeta innooqée mari pauraqána sía áqirana máree funá suqá naqau. Isipa máqannaasa Isaraee máqannaasa nífaqasoonara áaqmùríqa beréeta innooqée maru pauraqána sía áqirana máree fiqau.

⁴⁰ Isaraee máqannaasa 430 aukuaana Isipá máqa máaqa máqaki máriqau. ⁴¹ 430 aukuaana taikárana námú faqa faiqí aiqáma óosana Yáaweena áiku ásauku Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqa quqásee fiqau. ⁴² Eendáki Yáaweefa Isaraee máqannaasa qumeé rakísidanoo nífiqee finau. Aiqáma áukuanaki mi eendiránara kaí Yáaweenaindi fée qímasee innaaru qídaqa rakísi máriqau.

Áinnàaqaróo oomaqána suqára náakáparufa.

⁴³ Yáaweefa Mooseena faqa Áaroona faqa qíma níminau. Áinnàaqaraafánna óomaqana suqára náakapara úfa maaqímminoo máriannoo. Moó máqanaindari ani márínafa sía amana mi oomaqána náannoo. ⁴⁴ Ínneeqa munnimmannái feefaurúmmáqoo áinainira fásiqausa fáinándùqu sáifaqa misá amaná neefáranoo. ⁴⁵ Úfáasu ani máriasa faqa feefauruara aináini máriasa faqa sía neefáranoo. ⁴⁶ Aiqáma mi aandau naranná deedaqíá máqanaki kai náma taikáaqa. Sía uqanna mádaanai máree fuaqa. Sía aandàu ámudaani itairíafa. ⁴⁷ Aiqáma

Isaraee máqannaasa mi oomaqánara asasiaqa. ⁴⁸ Sía fáinanduqira fásiqa fannoo sía amana náannoo. Ánáamuru fásiqa ínni qámbaana márinafa áinnaaqaróo oomaqánara asasídanoo Yáaweena áuqu uqéerararée qínaqa ínnee miná máaqaki máriasa akoonaiqíuqa fáinanduqu sáifaqa misá faqa mi oomaqánara asasiaqa. Miqí másaifanoo mifa Isaraee máqannaasaki kambíqara fára foorá máridanoo mifá faqa oomáqa naranaki máriani. ⁴⁹ Ínnee faqa moó máqanna ínniki aní márinafa faqa moodáa sánda máu kai fuaqa. ⁵⁰ Yáaweefa Mooseesa Áaronasa qíma nímundee Isaraee máqannaasa iqau. ⁵¹ Mi faasaanná Yáaweefa Isaraeerana áiku ásauku Isipa máqasaa qaraana nífiqee finau.

13

Isaraee máqannaasa akoonaiqí óoqa fáiqiuqara Yáaweena ámiqau.

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminau. ² Ínnee aiqáma akoonaiqí óoqa fáiqiuqa qiní kai qímia. Aiqáma Isaraee máqanna óoqa faiqiuqa faqa aiqáma aandáu óoqásaa maqarana ákoonauqa faqa qiníndi márinara qiní qímiaqa.

Innooqée marí pauraqána sía áqira béreeta suqoo oomaqáfa.

³ Mooseefa Isaraee máqannaasa qíma níminóo qinau. Ínnee maa faasaannára íriaqa. Ínnee karabúsakiqari maa faasaanná Yáaweefa narí afeekannóo nífiqee ánunara innooqée marí pauraqána áqira béreeta sía naqa. ⁴ Ínnee maqee Abiba qúqoona indaarúqaa fáasaana máriafaqa Isipa máqa máaqa quqásee áni máriafanoo. ⁵ Yáaweefa ínni nikeekú nikaakú faqa óori kándamasee qíma afeekaiká másee Kannaana máqa máaqa fáqa Heeta máqa máaqa fáqa Amoorá máqa máaqa fáqa Hifita máqa

máaqa fáqa Yeebusa máqa maaqa fáqa misá maqa máaqa ínni nímiraree qinau. Mifa ínni nífiqeenoo áinoo faqáa máqa aináina rairáa ímariqoo múnu sáinaqa ínnee aiqáma áukuana indaarúqaa qúqoonasaa maa oomaqána sakasee náidaqa asasiaqa. ⁶ Dínni taikásee dínni ani qaara qánda marasée ⁷ fáasaana innooqée marí pauraqána sía áqira bereeta naaqa. Ínnee miqímmáseeqa náidaqa mi ⁷ faasaanáfa taikáinaqa miqóo ínnee Yáaweenara úriqarara fee qímasee firaa oomaqa sakasée naaqa. ⁷ Dínni qisauku taikásee dínni ani qaara qánda marasée ⁷ fáasaana innooqée marí pauraqána sía áqira bereeta kai naaqa. Mi kamúqoo ínni máaqaki fáqa ínni maqa máaqaki fáqa innooqée marí pauraqáfa faqa innooqée mári pauraqána áqira béreeta faqa sía uqanna máriani. ⁸ Mi oomaqána náinna kari ínneeqa faiqi námu maaqí qímasee qímannimiaqa. Maasá Isipa máqa máaqakináana Yáaweefa nífiqee ánunara maa oomaqána sakasée náidaqee qiaqa. ⁹ Mooseefa kafáa Isaraee máqannaa qímannimidanoo qinau. Maa oomaqána nárafa ínni náaqoo áuqaannoo. Nísaukuki sánda rumbéera foorá faqa níqinaaqa rumbéera foorá inóo máridanoo, mifa ínni náaqoo áuqainaqa ínnee Yáaweena sándufa qírana faqa miná ufa ásaana rúmasee írirana faqa náaqoo áuqaannoo. Yáaweefa narí afeekannóo ínni Isipa máqa máaqaindaraana nífiqee ánunara miqííafa. ¹⁰ Aiqáma áukuanaki maa faasaanná maa oomaqána sakasee náidaqa asasiaqa.

Akoonaiqí óoqa fáiqiuqa.

¹¹ Yáaweefa óoqai ínni faqa ínni nikeekú nikaakú faqa nímirara qíma afeekaikámmasee Kannaana máqa máaqa nímiñanaree qímaqoonnai nífiqee fúannoo. ¹² Mifa ínni mi maqána níminaqa ínnee óoqá fáiqi akoonaiqíuqa Yáaweena amiaqa. Aiqáma áandau óoqasaa

máqarana ákoonauqa Yáaweenaindi máriani. ¹³ Doonkí óogasáa máqarana ánaaqi minísee sipsípa ánaaqi moodáa maraséeqa doonkí ánaaqi ámaaqa maqasáifanoo doonki ánaaqi káqi máriannoo. Ínnee sía moó áandaunnai doonkí ánaaqi ámaaqa máqaani qímasee doonkí ánaaqi-uqa ninuka qumáree kurídiaga. Ínnee ínneeqa óoqa faiqiuqa faqa Yáaweenaindikinoo márina kafaa ínneeqa feefauriaqa. ¹⁴ Kásooqaqee ínnei faiqi námu mi suqanara oosannára ínnei iráifaqa ínnee maaqí qímasee qíman-nimiaqa. Yáaweefa narí firaa afeekannóo maasá Isipa máqa máaqai rumbáranakináana qífiqee áninau foo qi-aqa. ¹⁵ Fáraoofa kaukaata qímasee sía maasá idukíraree qufanóo Yáaweefa óoqa fáiqiuqa akoonaiqíuqa Isipa máqa maaqakináana aiqáma nárinai. Aiqáma áandau ákoonaa óogasaa máqaranauqa faqa nárinai. Minára maasá aiqáma óogasaa máqara áandau Yáaweena tatúfirana suqá amiséeqa nári faiqi námu kafáa máraidaqa. ¹⁶ Maa oomaqána nárafa maasá dáaqoo áuqaannoo. Nísauku sánda rumbéera foorá faqa níqinaaqa rumbéera foora inóo máridanoo, mifa maasá dáaqoo áuqainaqa Yáaweefa maasá Isipa máqa máaqaindaraana narí firaa afeekannóo nífiqee ánunara írianaura.

Ánutufa qasurukí faqa idáuruki faqa máridanoo misá nífiqee fináu.

¹⁷ Fáraoofa Isaraee máqanna a idukúsoofaqa fimáru-fanoo Ánutufa Firistianní qúsa aatata sía nífiqee finau. Isaraee máqannaasa Firistia maqannaasa faqa rákíqa anirandée kaifáa Isipa máqa máaqai fifóo qímaseenoo nífiqee moo áatata finau.

¹⁸ Minára iriséenoo Ánutufa misá nífiqeenoo aadána máqa máaqai fíquinoo taatuqée námmani fímarunnai nífiqee fíquinau. Fídaqa Isaraee máqannaasa rákira ái-

naina deedaqa múqirausa fiqau. ¹⁹ Óoqai Yóoseefaafa káqi máridanoo maaqí qímaseenoo Isaraee máqannaasara qufaqá nóori kándamasee miná ámudaani máree fírara qíma afeekaíkiqau. Yóoseefaafa maaqí qímasee qíman-niminau. Kásooqaqee Ánutufa ínni nífiqee fínaqa ínnee qiní qímudaani faqa maa maqusánakinaana máree fuaqa. Mooseefa minára iriséenoo Yóoseefaana ámudaani faqa maréenoo finau.

²⁰ Isaraee máqannaasa Sakoota máqusakiqari fífiufaqa aadána máqa máaqa átinni Eetama máqusai óonuree miqóo úiqaana máqauqa usakásee faiqaqau. ²¹ Yáaweefa fáasaana oonnámuki márufanoo oonámu fánnoo nífiqee fímarinau. Eendáki mifa idáùruki márufanoo idáùru fannoo káaqa qámannimaqee márufaqa eendáki faqa fáasaana faqa káqi kai fímariqau. ²² Aiqáma faasaana oon-námu misá nóorinni fímarinau. Aiqáma eendaki idáùru faqa miqí kai ímarinau.

14

Misa Taatuqée óoruku námmani táqaqau.

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ² Anee Isaraee máqannaasa qímanniminaqa misa óonurandee quándaki Piqaqiroota máqusa óorinni Mikadoora máqusa dínni taatuqee óoruku nammari dínni miná qámabaana Baa Seefoona máqusa aqa úiqaana máqauqa usakáqa. ³ Fáraoofa maaqí qímasee íriannoo, Isaraee máqannaasa aadána máqa máaqaki fíranara rufíqaidaqa maqa máaqaki óonuree anirée idámmiaafoo qíannoo. ⁴ Qinée Yáaweesa kaukaata qira írirana Fáraoona ámiananóo mifa ínni ní-naaqiana nífaqee fúánnoo. Qinée Fáraoona fáqa miná rákira fásiqauqa faqa úrinnaaqararanannái fíraa dúqu máraanura. Miqímmásaanaqa Isipa máqannaasa qiní

Yáaweesara írifáranoo. Miqí qímasoofaqa Isaraee máqannaasa Yáaweena ufa máu fíqa anirandée fiqau.

⁵ Isipa máqanna karambáíqa Fáraoofa narí aináiniranasaa rakísirausa fáqa Isaraee máqanna quqásee funára kaifáa óonu máfi írufanoo sía andeeqóofanoo qinau. Maasá nána fúrufaree qímarunaqee Isaraee máqannaasa idukúaki quqásee fídaqee. Maasá Isaraee máqannaasa quqásaafaqá fuafanóo yáfee maasá aináinira fáiqi kíannoo fee. ⁶ Miqí qímasoofanóo Faraoofa narí qóosa rarisée máru rakira karána faqa narí rákira fásiquaqa fáqa deedaqinau. ⁷ Fáraoofa qóosa rarisée maru rakira karáusa ámiqiranauqa kai sikis handaréeta 600 fáqa Isipa máqa máaqaki máru qoosa karáusa faqa minásaa rakísi márusa faqa mara quqásoofaqa Isaraee máqannaasa nífaqee fiqau. ⁸ Yáaweefa kaukaataqíra írirana Fáraona Isipa máqanna úriqararana ámufanoo Isaraee máqannaasa idukúakiqa fídaqa nàsuríqá fímarufanoo Fáraoofa nífaqee finau. ⁹ Isipa máqanna súdiauqa náriqa qóosauqa faqa nári qóosa rarisée maru karáusa faqa daraiwáauqa faqa Isaraee máqannaasa nífaqeeqa Taatuqée óoruku námmani aaqá Piqaqiroota maqúsa dinni Baaraseefoona máqusa dinni qámbaana úiqaana máqa usakásee márufaqa óonu paqúriqau.

¹⁰ Óonuroofaqá Isaraee máqannaasa Fáraona faqá miná rákira fásiquaqa faqa níqafamáseeqa tautúmáseeqa ruffaídaqa Yáaweefa dadaaqíaníféera fáaqariqau. ¹¹ Fáaqarídaqa Mooseena qímamiqa qiqau. Isipa máqasaa madika sía amanaikífanee anée maasá qífiqeenanee maa aadana maqa maaqánaki kúquaneera áninanee. Anée maasá Isipa máqa máaqakinaana qífiqee ánianafa quandáfina qáfaa. ¹² Óoqai maasá aní ufa qímamiqafana maasá Isipa máqa máaqaki káqi márídaqa maa ainaináfa kambíqaannoo fee qiqíafana. Maasá ani qímamiqafana

sáina maasá káqi Isipa máqannaasa aináinira fáiqi kíqa márianee qiqíafana. Miqóo márídaqa misá aináinira fáiqikirafa ámiqirafa máriqini anée maa aadana maqa maaqánai fífaú qífiqee mínisàanáqa kúquanaura.

¹³ Moosefa misá ufa iriséenoo qímanniminoo qinau. Ínnee sía rufíaaqa, káqi nímatautásee márídaqa Yáaweefa ínnee asumu máriaqeera ititá nímaqáinaqa qáfeefaranoo. Maqéé ínnee Isipa máqannaa ámiqimasee nín-dafaaqa. Ínnee maaqóoqari sía kafáa nín-dafeefaranoo. ¹⁴ Yáaweefa ínnee rákirana nímaaqa maqa fínoo misá sáimbaqa rákuanoo. Miqínaqa ínnee sía moó áinaina áuqaaqa, káqi kai máriaqa.

¹⁵ Miqi qímasoofanóo Yáaweefa Mooseena qímaminau. Anée nánaree qiníara dadaaqíannee qímasee fáaqa-ridanee. Anee Isaraee máqannaasa qímanniminaqa nóori mundúqáannai fuaqa. ¹⁶ Anee aneenná sáunù nammári ánummaqa uqéeráa. Miqímma sáinaqa nammári rainá fínaqa Isaraee máqannaaa amaná aadána máqasaa táqaaqa. ¹⁷ Qinee Yáaweesa Isipa máqannaasara qíanaqa káaqa firaqóo kaukaataqíra írirana marasée Isaraee máqanna nínaaqíanna nífaqee fifáranoo. Qinée Fáraoona faqa miná sundíauqa faqa miná qóosa rarisée mári karáusa faqa daraiwaaúqa faqa rákirana úrinnaaqararanannai fira duqu máraanaura. ¹⁸ Qinée misá úrinnaaqaramá sánaqa misá qiníara Yáawee fee qifáranoo.

¹⁹ Ánutuna qangiroo fannóo Isaraee máqannaasa nóorinni máriufa áiqareenoo nínaaqíannai finau. Oon-námu faqa miqí kai ínoo áiqaree nínaaqíannai finau. ²⁰ Mi oonnamúfa Isipa máqannaasa dínne Isaraee máqannaasa dínne qám-baana márínau. Mi oonnamúfa Isipa máqannaasa asukuna nimiséé Isaraee máqannaa káaqa qámannimaqánau. Miqínoo márúfaqa mi eendánaki Isipa

máqannaasa faqa Isaraee máqannaasa faqa sía narí aaqá narí aaqá fiqau.

²¹ Mooseefa ásauku nammári amummaqa uqéerasoofanoo Yáaweefa súani áfu úrimarúnnaindaraa afeeka ufainnóo ooruku námmani rainánau. Mi ufai fá mi eendánaki úqidanoo máriufanóo ooruku námmani rainásoofanoo aadána máqa koorooinau. Miqímmáfufanoo nammári rainánau. ²² Miqímmafu faqa Isaraee máqannaasa ooruku námmani qámbaana aadána máqasaa táqaqau. Dínni dínni nammári fannoo safásara foorá inóo márufaqa fiqau.

²³ Isipa máqannaasa misá níqafamaseeqa misá nínaaqianna nífaqeeqa nammári qámbaanai óoquraqau. Isipa máqannaasa náriqa qóosauqa faqa náriqa qóosa rarisée maru karáusa faqa náriqa daraiwáauqa faqa Isaraee máaqaanaasa nífaqee námmariki óoqu raqau. ²⁴ Iáqaróoka Yáaweefa oonnámukiqari fáqa idáurukiqari fáqa Isipa máqannaasa níndafamáseenoo mapáaraa írana niminau. ²⁵ Yáaweefa qufanóo qóosa rarisée maru karáusa misá níku utúsamafu faqa fírara firaaqóo anuqí máriqau. Miqúfaqa Isipa máqannaasa qiqau. Yáaweefa Isaraee máqannaasa sáaroo qínoo maasá dárídanoo. Máraifaqa quqásee fúà.

²⁶ Miqímasoofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminau. Aneenná ásauku nammári amummaqa uqéerasainanoo kafáa nammári fánnoo qúminoo Isipa máqanna nári qóosa rarisee maru karáusa faqa daraiwaaqa faqa rafáaqa fuani. ²⁷ Mooseefa iriséenoó ásauku nammári amummaqa uqéeranau. Miqímmá sofanóo iáqarooka nammári fánnoo kafáa óonurandeenoo óoqai máriundée kai máfinau. Isipa máqanna sandéeqa fuanéera qufanoo Yáaweefa misá maréeqee námmariki áqinau. ²⁸ Nammári fánnoo kafáa qúminoo Fáraona rákira fásiqauqa fáqa

qóosa kára fáqa daraiwáauqa fáqa aiqáma Isaraee máqannaasa nífaqee námmariki óoqúroosa aiqáma rafáaqa finau. Sía uqanna moodáafa káqi márinau.

²⁹ Isaraee máqanna ooruku námhari qámabana aadána máqasaa táqaqau. Nammári dínni dínni safásara foorá inóo márufaqa fiqau. ³⁰ Mi fáasaanná Yáaweefa Isaraee máqannaasa Isipa máqannaasa nísaukukinaana máranau. Marasoofaqá Isaraee máqannaasa quandáfi níqafoofaqa Isipa máqanna nammári áfaiqara kúqiqeeqee máriqau. ³¹ Isaraee máqannaasa Yáaweena moó áinaina afeeka eeraarirana rákiranaki Isipa máqannaasa úrinnaaqaróonara írufanoo náaquoofaqa nári saqárikirana Yáaweenasaa fáqa miná aináinira fáiqi Mooseenasáa fáqa mundíqau.

15

Mooseena Idí.

¹ Mi karí Mooseefa fáqa Isaraee máqanna fáqa maaqí qímasee Yáaweena amooqíra idí raqau.

Qinée Yáaweenara idí raanáuranoo.

Mifa rákiranaki úriqàrainara miqíanaura.

Mifá qóosauqa fáqa qóosasaa márusa fáqa ooruku nám-
márikí mara áqinara idí raanáura. ² Yáaweefa qiní
afeeka ititárafa márídanoo.

Mifá qiní asumu maróofa márídanoo.

Mifa qiní Ánutufa márifaqa qínee miná amooqianáura.

Qini qíkoona Ánutunafa márifaqa qínee miná afeekara
idí raanáura. ³ Yáaweefa áfeeka rákira fasiqá
márídanoo.

Miná áuqu Yáaweefa márídanoo. ⁴ Mifá Isipa máqanna
súndiauqa faqa misá qóosa karauqa faqa rafúsu
ooruku námmariki áqinoo.

Miná úriqarara súndiauqa Taatuqée Óoruku Námmariki ukúqneea. ⁵ Ooruku námmaryi farúma fánnoo misá rafáaqa fúsaifaqa misa óoniara foorá meemaqóo maqásaa óoqu máridaqa.

⁶ Óo Yáawee aní ásauku uqannai ásauku fánnoo náaquqara afeeka máridanoo.

Mi asaukúfa namuqáa naruséenoo utitíqeenoo. ⁷ Anéenna fíraa uriqararanannai aneenná namuqáa rafúsu áquananoo.

Ani áanoo qírafa idá dudáaqasaaqari qéera foora mánnimaqaananoo. ⁸ Anee óoruku námmaryi fuaqásáanánoo nammári mandi máreenoo áaqanara foorá óoru finoo.

Nammári dínni dínni innooqá maree safásara foora óoru finoo.

Nammári dínni dínni rainá fufanóo maqá meemáqoo afeekaiká minoo.

⁹ Namuqáauqa maaqí qiqau.

Maasá misá nífaqasee qumáraanuranoo.

Misá qumáraseeqa misá ámiqira áinaina maasá dídimarína aiqáma máraanaura.

Maasa qeeqá rákira páipanannai naruséeqa misá aiqáma áinaina mararee qia. ¹⁰ Miqí qiafaná anée Yáawee moodáannai áidoo fuaqásáanánoo Isipa máqannaasa ukúqneea.

Miqímma saifaqá misá óoniara foora fíraa difukunakí óoqu fíá. ¹¹ Yáawee, yáfee únna ánutusakiqari aní fooqáafa máridanoo fee. Sía moó fannoo.

Yáfee aní amana máridanoo káaqa náaquqara ándeeqarafa máridanoo fee.

Yáfee faiqí sía amana áuqaaqaa íra áinaina faqa áfeeka áinaina anée ímarianándeé másee áuqaannoo fee.

¹² Aneenná ásauku uqannannai uqéerá sáananoo maqá fánnoo namuqáa nambíqeenoo.

¹³ Anéenna qíma afeekaikíranasaa mapukúsee mári-dana faiqí ánaasee mandáinainaki máriusa nífiqa maree fímariananoo.

Aneenná afeekannóo misá indaarúnni kámma nímaqa maree aneenná náaquqara ándeeqara máqasaa quqánni séennaranoo. ¹⁴ Ánaamuru minára írífanoo náaquqéenoo náindiri ráannoo,

Firistia máqannaasa írífanoo mapáairafá misá qumáreenoo. ¹⁵ Idooma máqanna karaambáiqauqa fáqa írífanoo náaquqeenoo.

Mooapa máqanna afeeka fasiqauqá faqa náindiri ráidanoo.

Kannaana máqannaasa afeeka faqa nammári kídanoo. ¹⁶ Mápáaraa írafa faqa firaa rufiarafa faqa misakí máridanoo.

Misá ani Yáaweena afeeka qáfamásee náaquqai faqa káqi muqúríqa máriafaqa aní faiqí ánaasee karabúsakinaana idukú sánausa misá nífusaa fíqaráidaqa.

¹⁷ Anee misá nífiqa maree aneenná áaqanasaa múnuséenana asumu ainainara foorá úmmaqu sáananoo.

Anee Yáaweefa aneennára utáaqamá qaanná maqusánaki múnusáanánoo.

Amaana máqa aneenná usakáqaanna maqusánaki múnusáanánoo. ¹⁸ Anée Yáaweefa náaru náaru úriqarara káraambaiqa márinnaránoo.

Miriamma námmarina idí.

¹⁹ Isarae máqannaasa óoruku námhari qámabana aadána máqasaa táqáqau. Fítaqafuqáqá Isipa máqannaasa qóosa kára faqa nári qóosauqa faqa nári daraiwáauqa faqa mi ooruku nammarínaki óoqu roofanóo Yáaweefa kaifáa nammáriara qufanóo qúminoo misá

rafáaqa finau. ²⁰ Áaroonaa ánaasaafa Miriama námmarífa Ánutuna tamummáqara ánaasee márufa márinau.

Isipa máqannaasa nammáriki kúqutaiká fufanoo dukaanaá qumáreenoo áridanoo idí ranau.

Ánaasee aiqáma qáfamaseeqa nári dukaanaa maree miná faqa óonuree áridaqa niqoori ráqee máriqau.

²¹ Miriamma námmarífa maaqí qímasee idí ranau.

Yáaweenara idí ráaqa.

Mifá rákirana firaaqóo úraaqareenoo,

mifá qóosauqa faqa qóosasaa nímariasaa faqa ooruku nammáriki rafúsu aqinoo.

Sukáqee marí nammarífa.

²² Mooseefa Isaraee máqanna taatuqée óoruku námmarindaraana nífiqeenoo Suraa aadána máqa máaqaki quqánau. Qaaramoo fáasaanasaa aadána máqa máaqaki fídaqa sía nammári paqúriqau. ²³ Misá Maraa máqa máaqaki óonureeqa nammári moó paqúrimasee noofanoo suká nárufaqa sía naqau. Minára mi maqa maaqána áuqu Maraa fée qiqau. Mi auqúna óosana sukáqee mári fee qiqau. ²⁴ Isaraee máqannaasa Mooseena áanoo qímamaqáidaqa qiqau. Maasá nána námmani fee naanáuree.

²⁵ Mooseefa iriséenoo afeekaiká máseenoo Yáaweenara innaaru qinau. Innaaru qufanóo Yáaweefa Mooseena saqári moo uqaffiqóofanoo Mooseefa mi saqarína nammáriki áqusoofanoo nammári ámiqinau. Miqóo Yáaweefa narí sánda ufa mi mau fuaqéera nimiséenoo miqóo misa nimana másee qáfanau. ²⁶ Yáaweefa qímannimino qinau. Ínnee qiní ufa qaidúsiqa qinée andeeqára áinainee qímarunnana áuqeeqa kafáa qiní sánda ufa mau fífaqa qinee sía mandá áupurarana Isipa máqanna nímiafánnandee íqa ínni nímianaaura. Qinée Yáaweesa ínni aurírana taikánnisée márunausa márídaqa.

²⁷ Miqóoqari Isaraee máqannaasa fíiufafa Eerimma máqa máaqaki ónuraqau. Miqóo qísaukuqara taikásee qíkunni ooqu qaara marasée 12 nammari maqákiqari ururée máruna faqa fásaafana fooqáa íra saqari moómoo 70 márinau. Miqóo nammári áfainni misa úiqaana máqa usakásee máriqau.

16

Isaraee máqannaasa mannaa faqa ufini faqa mara naqau.

¹ Isaraee máqannaasa Isipa máqa maaqáindari quqásee ánuqooqari ínaaqíanna quqoona 15 fáasaanasa Sinái áaqana dínni Eerimma máqa máaqa dínni qámbaana Sinnaa aadána máqa máaqaki ónuraqau. ² Misa aiqá-mausa aadána maqa maaqai funára Mooseesa Áaroonasa kaukaata qímannimaqasee qiqau. ³ Maasá Isipa máqa máaqaki máriafánnaqoo Yáaweefa dáruaqaana. Miqóo maasa márídaqa aandáù faqa akaqá nárana maasá dídi máruna maasá qimana kái néemariqiafana. Ínnee-qara miqóoqaraana maasá qífiqueequeqa maa aadana maqa maaqánaki quqásaafaqa aandaroo dárinaqa kuqu taikáanaura.

⁴ Yáaweefa misá úfa iriséeno Mooseena qímaminoo qinau. Qinée maqee ínne aiqámausa nárana qíñanoo innaarúnaindari aakuara foorá áqufina mára neefáranoo. Faasaambáasaana nárana quqásaanaqa faiqí ánaasee ráudamáfiqa moodáa faasaana amanakái máree márifaranoo. Qinée miqímmasee misá nimanamásee qáfaanaura. Misá qiní ufa írifaree sía fee írifaree. ⁵ Moodáannai qisauku taikásee dínne ani moodáa marasée 6 faasaana qaara eenda nárana amanasáa mara deedaqammá quqáaqa. ⁶ Mooseesa Áaroonasa Isaraee máqanna aiqáma suqúsee qímannimiqa qiqau. Maqee eenée márinaqa ínnee

Yáaweenara Isipa máqa máaqaindari nífiqee ánunara íri-faranoo. ⁷Kanánaana ínnee Yáaweefa maasáki máridanoo dároo dáraa ida káaqa qéemarína qáfeefaranoo. Innee minára áanoo qímariana dóo mifá írinoo. Ínnee sía maaqandá ráù qímariafanóo fáù. Maaqandá faiqí faiqì kai máridaqa miná naakápurufa máu fídaqa miná kai qíman-nimidaqa. ⁸Mooseefa kafáa qímanniminoo qinau. Eendí-nanoo Yáaweefa aandàù níminaqa neefáranoo. Kaná-naana beréeta fooqána inni nimana kái nímiannoo. Ín-nee miná firaaqóo áanoo qímarianara miqíannoo. Ínnee maasára áanoo qímariana sía maasárau miqí máriafanoo, Yáaweenara áanoo qímaríafanoo.

⁹ Mooseefa Áaroono qímaminoo qinau. Anée Isaraee máqanna aiqáma qíma níminaqa Yáaweena óorinni ani kikíqiaqa. Mifá misá aanooqira ufa írinara miqíqiaqa.

¹⁰ Áaroofa faiqí ánaasee ufa qímannimi márufaqa quandáfi aadána máqa máaqai qáfoofanoo oonámuki Yáaweena dároo dáraa íra káaqa qárafa koorooínau.

¹¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ¹² Qinée Isaraee máqanna áanoo qíra ufa dóo íriqa. Maaqí qímasee qímannimia fáfaa eendínoo mammandí mári-naqa misa aandàù nímianaura dúna kanánaana uqanna beréeta fooqána nári nárana nimana kái nímianaura. Nimisánaqa ínnee qiní Yáaweesa ínneeqa Ánutusara írifaranoo.

¹³ Miqí qímasoofanoo eendí márufanoo áfídauqa moómoo qaqamáridaqa anirámeeqee úiqaana máqusa amanaíkiqau. Kanánaana qifífaramu úiqaana máqa aiqáma fíqú fíqú inóo márinau. ¹⁴ Qifífaramu taikáfufanoo adamanná áinaina káqikaafauqa aadána máqa mau márinau. Mi ainaináfa pupúsámuara foorá káqikaafáúqa márinau. ¹⁵ Isaraee máqannaasa miná qáfamaseeqa miná óosanara randéeqa narí qímami narí qímamiqa

qiqau. Maana nána ainaina fée máridanoo fee qiqau. Miqí qufanóo Mooseefa maaqí qímasee qímanniminau. Yáaweefa nárana naaqéera nímidannoo. ¹⁶ Yáaweefa maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee ínneeqa faiqí ánaasee faqa ínneeqa nimana kái máraaqa. Ínneeqa máaqaaki máriasa nimana nimana kái susufínna qumbiqá quqáaqa. ¹⁷ Isaraee máqanna irisée miqímmiqau. Akaqáusa moómoo mároofoqa akaqáusa qóodaa máraqa.

¹⁸ Aiqámausa suqúsee narí amaní narí amaní másee qáfoofanoo akaqáusa moómoo suqúfanoo akaqáusa óodaa suqíqau. Moómoo suqúsa námasoofanóo nímuuqumminau. Óodaa suqúsa misá faqa námasoofanoo nímuuqu kaimminau. Aiqámausa nárí nimana kái suqíqau. ¹⁹ Mooseefa qímannimino qinau. Sía átaraasa dúna náraree qímasee quqáaqa. Aiqáma naaqa.

²⁰ Miqí qufaqá akaqáusa Mooseena ufa rukíasee dúna kanánaana náraree qímasee quqásoofanoo putaá úndufanoo qimí kai qumbiqóofanoo Mooseefa áranaqoofanoo áanoomannímaqanau.

²¹ Aiqáma kanánaana nári nimana kái suqúsaida néemariqau. Kaqi máfisoofáuqa súani ururéenoo idídiufanoo nammári nammárimma taikánau. ²² Dínni ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa qaara kari suqárana amana kái máraqa. Miqí másoofoqa Isaraee máqannaasa úriqararasa anirée mi ainainnára Mooseena qímamiqau. ²³ Mooseefa iriseenoo moó ufa maaqí qímasee qímanniminau. Dúna Yáaweena náaquqara idooara fáasaana máriannoo. Mi faasaanná mináindi máriannoo. Ínnee nána áinainnee suqáreee qínnana maqée suqáaqa. Káqi márinna nárana áaduma quqáqaifanoo márinaqa dúna suqá naaqa.

²⁴ Misá Mooseefa qímannimúndee íqa dúnaindi káqi máaqaaki quqáqau. Iqáqoofaqa qáfoofanoo sía putaa

ínoo qimí márínau ámiqinoo márínau. ²⁵ Mooseefa minára qímanniminoo qínau. Dóo maqee miná naaqa. Maqee Sabáta idooára fáasaana Yáaweenaindi márídanoo. Minára ínnee fúka nárana úiqaana máqusa naambeeáqara márarafa sía máriannoo. ²⁶ Ínnee qísauku dínnei taikásee dínnei ani moodáa marasée 6 fáasaana nárana suqú quqáaqa. Qísauku dínnei taikásee dínnei ani qaara marasée 7 fáasaana idooára faasaana márínaqa sía miqóo nárana máriannoo.

²⁷ Qísauku dínnei taikásee dínnei ani qaara marasée 7 faasaanasaa akaqáusa nárana suqúanee qímasee ónu qáfoofanoo sía márínau. ²⁸ Ánutufa miná qáfamasee Mooseena qímaminau. Ínnee kísaaqasaa fée qiní ufa rukíaidaqa sía qiní sánda ufa áfaqéefarèè. ²⁹ Ínnee íri-aqa. Qinee Yáaweesa idooára fáasaana nímiqa. Miqún-nanara qinee dínnei taikásee dínnei ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa qinee qaara faasaana nárana amana kái nímiñanaura. Aiqámausa mi faasaanná ínneeqa mári-aqoo kai mári-aqa, sía kásiaqa. ³⁰ Faiqí ánaasee minára iriséeqa dínnei ani qaara marasée 7 fáasaanáikufaqa sía aináini máriqau. ³¹ Isaraee máqannaasa mi narannára mannaa fée qímariqau. Mifa oooróana qaqama fooqáafa éekara árirafa márínau. Miná námasoofanoo miná adíafaa írafa ookasaasá ánoonannái áuqira biskítara foorá ímarínau. ³² Mooseefa Yáaweena úfa iriséeno maaqí qímasee qímannimínau. Yáaweefa ínniara maaqí qídanoo, qinée mannaa nímmunnana akaqána afeekí mara quqáqai márínaqa ínneeqa nínaiqimara níkeekú níkaakú uqannífiqaidaqa maaqí qímasee qímannimiaqa. Yáaweefa Isipa máqasaaqari maasá aadána máqasaa nífiqee aniréeno qímufaqa náafannanee qímasee uqannífiqaaqa.

³³ Miqí qímasee qímannimiseeno Mooseefa Áaroonaa qímaminau. Anée qafee moó mara máree mannaa súqee-

qee Ánutuna áfusaa quqásainaqa kásooaqee kambíqáin-
ausa qáfaaqa.

³⁴ Yáaweefa Mooseena qímamúndee ínoo Áaroonafa
mi naranná mara máreenoo moodáanaki kíra bóokisa
aaqá quqássoofanoo márínau. ³⁵ Isaraee máqannaasa 40
áukuanaki mannaa néemariqau. Mi naranná naqá fifiu-
faqa Kannaana máqasaa náriqa máríraree quqóo óonu-
raqau. ³⁶ Mi karí misa ummaara amana másee qáfee már-
ufa qaaraqánda márínau. Moó fannoo moodáa káqikaa
susufínna amana márínau. Moo fannoo qísaukuqara 10
káqikáa súsufinauqa amana márínau.

17

Óonikiqari nammári qúminau.

(Namba 20:1-13)

¹ Yáaweena ufa mau fíqa Isaraee máqannaasa Sinnaa
aadána máqa máaqakiqari quqásee fiqau. Fídaqa misa
maqúsa maqusa faiqaqá fímariqau. Misa Reefidimma
máqa máaqaki nammári sía máruqoo óonu máríqau. ² Sía
márufaqa misa Mooseenara kaukaata qídaqa qiqau. Anée
nammári nímina naanée qufanóo Mooseefa qímannimi-
noo qinau. Ínnee nánaree qiní áanoo qíma qímaqáidee.
Nánaree ínnee Yáaweena amanammásee qáfaídee.

³ Isaraee máqannaasa nammáriara káaqa nídufaqa
Mooseena káqi kai áanoo qímamaqee máríqau. Misa
maaqí qiqau. Nánaree anee maasa Isipa máqa máaqain-
daraana qífiqee míni sáananoo fee nammáriara dídírafa
maasá faqa maasá faiqi námú faqa maasá aandáuqa nám-
ufaqa kuqá dárúannoo fee.

⁴ Miqí qufanóo Mooseefa afeekai kámmaseenoo
Yáaweenara innaaru qídanoo qinau. Óo Yáawee qinée
maa fasiqa anaaseesá náqifeemma nímaqáanauree.
Misá qúsasaa óonisamu qiní dárifaranoo. ⁵ Yáaweefa

Mooseena qímaminoo qinau. Moosee anée Isaraee máqannaasa úriqararausa nífiqee indaarú fua. Óoqai anee Niru nammári árunna saununa faqa máree fua. ⁶ Qinée Sinai áaqanasaa ínni nóorinni óonisaa kíkíqíqa márianaura. Aneenná sáunù samu óoni arusáinanoo nammári minakíqari qúminaqa faiqí ánaasee naaqa. Miqí qufanoo Mooseefa Isaraee máqanna úriqararausa nífusaa miqímandoofanoo nammári qúminau. ⁷ Misá mi maqa maaqána áuqu qaara auqú raqau. Masaa fáqa Meeribaa fáqée qiqau. Mi auqu qandá óosana amana másee qáfarafa faqa áanoo qírafa fáqee qiqau. Áanoo qídaqa qiqau. Yáaweefa maasá faqa máridanoo fee sía fee máridanoo fee. Misa mi ufánannai Yáaweena amana másee qáfaqau.

Isaraee máqannaasa Amareeka máqannaasa faqa rákiqau.

⁸ Isaraee máqanna Reefidimma máqa máqai márufafa Amareekana áiku ásauku aniréeqa misá náriqau. ⁹ Mooseefa misá nídafamásee Yoosuaana qímaminoo qinau. Anée akaqá fásiqauqa mara quqásainaqa dúna kananaana Amareekana áiku ásauku faqa óonu rákúaqá. Qinee áaqanasaa Ánutufa márana núannèe qímasee qímaqimu saunúna uqusée kíkíqíqá márianaura. ¹⁰ Yoosuaafa eedóo qímasee kanánaana iqáqoofanoo dóo Amareekana áiku ásauku faqa rákirara nífiqee finau. Fufaqa Mooseefa fáqa Áaroonafa fáqa Hurafa faqa áaqanai óoru fiqau. ¹¹ Mooseefa áaqanasaa kíkíqamámambufanoo ásaukuqara uqéerasoofafa Isaraee máqannaasa rákiranaki afeekaíkiqau. Kafáa narí ásauku múqufisoofaqá Amareekana áiku ásauku rákiranaki afeekaíkiqau. ¹² Mooseena ásauku anudá qoofafa Áaroonasa Hurasa óoni ufiqísoofanoo Mooseefa minásaa óoqu marifufanóo Áaroonasa Hurasa Mooseena

ásaukuqara uaqéufanoo kísaaqasaa márufanoo súani kéeqanau. ¹³ Miqímmasee uaqéunara Yoosuaafa fáqa narí rákira fásiquqa fáqa Amareekana áiku ásauku ámiqimmásee naruqaraasiqau.

¹⁴ Miqímmásoofanoo Yáaweefa Mooseena qímaminau. Anée papiqakí maa rakiránara ákararumma quqáa. Miqínoo márínaqa káqi íriqa nuaqa. Yoosuaana qímamia. Qinée Yáaweesa Amareekana áiku ásauku kurídi taikásaanaura. ¹⁵ Rákirafa taikáfufanoo Mooseefa óni-uqa qumáreenoo mi maqa maaqánaki qaindá áuquseenoo mi qaindána áuqureenoo Yáaweefa qiní rákira sáqari fée qímasee mi qaindána áuqu ranau. ¹⁶ Mooseefa kafáa qinau. Ínnee Yáaweena rákira saqari uqéeraaqa. Yáaweefa káqi kai Amareekana áiku ásauku faqa naaruara rákida máriannoo.

18

Yéetooroofa Mooseena ani qáfanau.

¹ Yeetaroofa Midianna máqannaasa aanáiqirafa Mooseena áiráamaku márinau. Aiqáma áinaina Anutufa Mooseena faqa Isaraee máqannaasa faqa dadaaqí márúnara faqa Isipa máqa máaqakinaana nífiqee ánunara faqa Yeetaroofa írinau.

² Iriséenoo mifá faqa Mooseena ánaaqa Sipooraa nám-marina maqúsai quqásee ánuna afiqee áninau. ³ Miná faiqiqara Keerasoommana faqa Eerieesarana faqa nífiqee áninau. Mooseefa maaqí qinau. Qinee ánaa-muru máqa máaqaki asaqíraafai ani márídee qímasee narí ámaaku áuqureenoo Keerasoommanéé qinau. ⁴ Mooseena ínaaqíanaa faiqi áuqu Eerieeseerafa márinau. Miná ánoofa maqasoofanóo Mooseefa qinau. Qiní qíkoona Ánutufa qiní dadaaqínoo Fáraoona durú féefa óokinaana qiní ititáqisáinaree qinoo miná áuqu Eerieesaranéé qinau.

⁵ Yeetaroofta Mooseena ánaaqá faqa miná faiqi qára faqa nífiqeenoo aadána máqa máaqáki náaquqara áaqana aaqá Mooseefa úiqaana maqa usakásee máruqoo aniranau. ⁶ Yeetaroofta Mooseenara ufa quqáidanoo qinau. Óonuree maaqí qímasee qímamíaqa. Aní áiraamaku faqa aní faiqi ánaasee faqa ánidammiaafoo qíà.

⁷ Mooseefa mi ufána iriséenoo narí áiraamaku óonu aanái paqúrimáseenoo miná óorinni aqoori sáunú arafufanóo miná ámooqá nanau. Miqí másoofaqa nári mári-ranara narí irée narí irée máseeqa doo Moosena úiqaana maqáki kéeqaqau. ⁸ Minakí óoru máridanoo Mooseefa narí áiraamaku óosana óosana aupúrarana Yáaweefa Fáraona faqa Isipa máqannaasa faqa nimiseenoo Isaraee máqannaasa mároonara qímaminau. Mifa Isaraee máqannaasa aanái ánidaqa moómoo ummaara máree márufanoo Yáaweefa dadaaqunára faqa qímaminau. ⁹ Yeetaroofta mi aiqama ufána iriseenoo asasinau. ¹⁰ Asasammáseenoo qinau. Yáaweefa Fáraona ásaúkukinaana faqa Isipa máqannaasa nísaukukinaana máráinara miná ámooqía. Yáaweefa narí faiqí ánaasee rumbárana kínaana idukúnara miná amooqiaqa. ¹¹ Doo maqée qinee írídaqa, Yáaweefa aiqáma únna anutusa úrinnaaqararafa máridanoo. Isipa máqannaasa ínni mandáikamma ní-maqee márufanoo ínni idaaqámma nísoonannai mifa aiqáma únna anutusa úrinnaaqararafa máridanoo. ¹² Miqí qímaseenoo Yeetaroofta aandáu marasée aruséenoo mú-duka idá aiqáma qáma taikára tátufirana Ánutuna suqá áminau. Kafáa mifa akaqá tatúfirana faqa Ánutuna suqá áminau. Áaroonafa fáqa Isaraee máqannaá úriqararaura faqa aniréeqa Mooseena áiraamaku faqa Anutuna amooqídaqa mi naaquqara qoomaqána naqau.

Misa akaqá síaasa mara quqáqau.

(Lo 1:9-18)

¹³ Iáqoo kanánaana Mooseefa fíndifinoo narí máqannaa qámbaanai ónureenoo misá kóotauqa írinau. Kanánaana óosana arasée kóotinoo fíffii ufanoo eendá kai másanau. ¹⁴ Yeetaroofta Mooseena kadáapirirana qáfamaseenoo maaqí qímaseenoo Mooseena qímaminau. Anée nánaree aneennáaraa maa saikáusa áuqaidanee. Faiqí ánaasee kanánaana kóotirara ani márída rakísi maríafanóo eendídanoo.

¹⁵ Mooseefa iriseenoo qímaminoo qinau. Qinée miqíà-naqa faiqí ánaasee qinée únnannai anirée Ánutuna áidiranara írifaranoo. ¹⁶ Qaara fasiqa qára ufa raináida narí áfu máu narí áfu máu máseeqa qinée únnannai aniraafaqa qinée andeeqái fásiqanara maafá andeeqée foo qímaseeqa Ánutuna sánda ufa naakápaidaqa.

¹⁷ Yeetaroofta Mooseena qímaminoo qinau. Anee sía andeeqée máríananoo. ¹⁸ Anée miqídana aneenná afeeka taikáinaqa maa fasiqa anaaseesá faqa miqí kai ifaránoo. Aneennáaraa sía amanaikí máríananoo. ¹⁹ Anée maqee qíní ufa íria. Qinee ámiqira áakapara úfa aní ámianauro. Anee írinanoo Ánutufa aní faqa márída dadaaqiannoo. Anee andeeqáseenana Ánutuna áfusaa aanáiqikina márídana faiqí anaasee ummaara Ánutuna qímami máríananoo. ²⁰ Anée Ánutuna sánda ufa qímanimisee andeeqára márírana óosana naamúa qímasee misa ifándinna áinainara faqa qímannimia. ²¹ Qíma nímiseenana anee miná ámúaaqa írirana fáqaa fásiqauqa mara quqásainaqa Isaraee máqannaasa úriqarararusaikíqa máríaqa. Akaqáusa wan tauséenna 1000 fásiqa ánaaseesaa rakísifaqa akaqáusa wan handareetasaa 100 rakísifaqa akaqáusa fiftísaa 50 rakísifaqa akaqáusa teennasaa 10 rakísiaqa. Misá Ánutunara rufíee máríasaa márídaqa misa

andeeqára óosana faqáasa márídaqa sía umeé raaqée múnnimma máree márínausa máriaqa. ²² Mi fasiqáusa aiqáma kari faiqí ánaasee kóota ufa írimarinausa máriaqa. Moo áfeeka ainaina firaa ainaina kambíqafinaqa máree mini aní ámifana anée miná andeeqáa. Káqikaa ainaina nári kai andeeqáaqa. Misá miqímandee aní qummaara rainá máraifanoo aní afaaqa aufadáani. ²³ Ánutufa eedóo qínana qíní ufa máu fínana sía kudoosaápeennáranoo. Miqínaqa maa fasiqa anaaseesá áanoo qírafa taikáfinaqa quqásee nímaaqa fifáranoo.

²⁴ Mooseefa Yeetaroono ufa iriséeno mi máu kai finau. ²⁵ Mooseefa írirana faqaasa Isaraee máqannaasa kínaana mara quqásoofaqa úriqararausaiqiqu. 1,000 fásiqasaa rakísirausa faqa 100 fásiqasaa rakísirausa faqa 50 fásiqasaa rakísirausa faqa 10 fásiqasaa rakísirausa faqa mara quqásoofaqa rakísimariqau. ²⁶ Misá aiqáma kári síasara foorá náaruara mariqau. Márídaqa káqikaa kóotauqa misá andeeqée máriqau. Firaa kootá Moosee funnái máree fímariqau.

²⁷ Miqímmásee Mooseefa Yeetaroono ámándàma soofanóo ámaaqa finau.

19

Isaraee máqannaasa Sinái áaqana áikunni ani máriqau.

¹⁻² Isaraee máqannaasa Isipa máqa máaqaqiqari Reefidimma máqa máaqaki ani máriuufaqa miqóoqari qaaramoó úqoona indaarúqáa fáasaanasaa Reefidimma máqa máaqaindari Sinái aadána máqa máaqai óonu máriqau. Miqóo misa Sinái áaqana áikunni úiqana máqa usakásee máriqau.

³ Mooseefa miqóoqari Sinái áaqanasaa Ánutuna faqa ufa qíraree qímasee óoru finau. Yáaweefa áaqana sáaqari Mooseena áaramaseeno qímaminau. Anée Yakooboona

áiku ásauku Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qíman-nimia. ⁴ Ínnee qiní óosana qáfee máriafanoo. Qinée Isipa máqanna nárunnana ínnee qáfaafanoo. Qinée ínni quqaumu ánaaqiara foorá itáteeqeeqa qíqóosasáa quqásèeqa uqéereeqee qeeqá márunnannai quqáqunaqa máriafanoo. ⁵ Ínnee qiní ufa iriséeqa qiní moodáanaki kúra ufa mau fíqa qiní faiqí ánaasee márifaránoo. Aiqáma maa maqa maaqáfa faqa faiqí ánaasee faqa qiníndi kai márídaqa ínnee qinée qeeqára útaaqama qáunausa mári-afanoo. ⁶ Ínnee qiníndi uqanna márídaqa qiní aanáiqi kúrausa máriafanoo.

⁷ Mooseefa irisée óoqureenoo Isaree máqanaa úriqara-rausa suqúseenoo aiqáma Yáaweefa qímamu ufána qí-mannimianau. ⁸ Faiqí ánaasee Yáaweena ufa iriséeqa aiqámausa moodáa kari nóo raqá máree qiqau. Yáaweefa aiqáma ufa qínnana maasá írianaurée qiqau. Miqí qufanóo Mooseefa misá ufa iriséenoo Yáaweena qímam-ianau.

⁹ Yáaweefa misá úfa iriséenoo Mooseena qímaminoo qinau. Qinée ámatooki árira óonnamukiqari anée íannán-nai qumurée aní faqa ufa qánaqa faiqí ánaasee iriséeqa miqóoqari áni ufara kúqaa fee qifaránoo. Miqí qíma-soofanoo Mooseefa faiqí ánaasee quú úfana Yáaweena qímaminau.

¹⁰ Qímamisoofanoo Yáaweefa kafáa Mooseena qí-maminoo qinau. Anée kafáa óoquree faiqí ánaasee maaqí qímasee qímannimia. Misá aiqáma maqee faqa dúna faqa nári qamunna nammári uqusée nári nifaaqa á nukamasee qiní qimooqírara deedaqiaqa. ¹¹ Deeda qímarifaqa dúna káqi mári mooná qinee Sinái áaqanasaa qumuránaqa aiqáma faiqí ánaasee qiní qíqafeefaránoo. ¹² Anée áaqana ameemaanai fíqu fíqumma óosumma sáinaqa sía faiqí ánaasee mina fíàaqaráaqa. Miqímmáseenana qímannim-

inaqa sía áaqanai óoru fuaqa, sía uqanna miná aaqá fuaqa. Minásaa áiku ráinafa kúquannoo. ¹³ Ínnee miqínna fasiqana sía uqanna nísaukunnai áruaqa, óoni sámú fee feefannái fee kúqa áruaqa. Maa ufána faiqí faqa aandáura faqa qídaqa. Miqínna fásiqa fée aandaú fée kúquannoo. Ukeena fuaqáifaqá kaí faiqí ánaasee áaqana áikunni óoru fuaqa.

¹⁴ Mooseefa áaqanaindari qumuréenoo faiqí ánaasee Yáaweenara deedaqa másee amooqiaqéera qímannim-inau. Miqí qufaqaqá faiqí ánaasee náriqa qamunna nammári úqiquau. ¹⁵ Miqí márufanoo Mooseefa qímanninai. Dúna káqi mári mooná deedaqiaqa. Maqee óosana arasée sía ánaasee sakasée faiqaaqa.

¹⁶ Qaara afuru faisoofanóo qaaramoókufanoo kanánaana áaqanasaa ukeena firaaná fuaqárana námu fáqa qámatooki kira óonnamu námu fáqa aakuasáa innaarúnai námu faqa ufaqa faiqí ánaasee úiqaana máqaki máriusa aiqáma náindiri roofaqá ruffaqau. ¹⁷ Mooseefa faiqí ánaasee aiqáma úiqaana máqakinaana nífiqeenoo Yáaweena paqúrírara áaqana áikunni óonu kíkíqino márínai. ¹⁸ Yáaweefa idáuruki qari Sinái áaqanasaa qumu márúnara idá muna fannoo áaqana aiqáma rafáaqaffnóo márínai. Mi munáfa fíraa ída múnara foorá óoru fúfaqa faiqí ánaasee qáfoofanoo firaaqóo náindiri ranau. ¹⁹ Ukeena feendúndáanài qímarínai. Miqí qímarufanoo Mooseefa Yáaweena qímamufanoo Yáaweefa kafáa innaarúnai dárara qíranakiqari narí qímaminai. ²⁰ Yáaweefa Sínai áaqanasaa qumuréenoo Mooseena áaroofanóo óorufínai. ²¹ Óoru roofanóo Yáaweefa Mooseena qímaminoo qínai. Anée óoquree faiqí ánaasee qímanniminaqa sía óosu áiaaqaree qíní qíqafarara ániqa. Misá miqíqa moómoosa kúqifaranoo.

²² Aanáiqikirausa faqa qíní daaqá ániàní qímasee

ánukamafiqa ániya. Sí miqífaqa misá aupúrarana ními-
 anaura. ²³ Mooseefa Yáaweena úfa iriséenoo qímaminoo
 qinau. Faiqí ánaasee sí amana Sinai áaqanasaa úri-
 faranoo. Anée aneenná kai maasa daakápàma séenana
 náaquqara áaqana fíqu fíqumma amusá arasáanáqa sí
 úrifaranoo.

²⁴ Yáaweefa iriséenoo Mooseena qímaminau. Óo-
 qureenana Áaroono faqa áfiqee úrua. Qíní aanáiqikirusa
 faqa faiqí ánaasee faqa sí qíní qíqafararee qímasee amusá
 rapéemmásee úruaqa. Miqífaqa qinee misá ummaara
 nímiánaura.

²⁵ Mooseefa iriséenoo óoqureenoo faiqí ánaasee aiqáma
 Yáaweefa quú úfana qímanniminau.

20

Ánutuna qísauku qára sándufa.

(Lo 5:1-21)

¹ Ánutufa maaqi qinoo. ² Qinée Yáaweesa ínna Ánutusa
 márídaqa. Qinée Isipa máqasaa rumbáranaki márúna ínna
 maréeqee maí quqáafanausa márídaqa. ³ Ínnee sí moó
 ánutuna amooqiaqa, qíní kai qimooqiaqa. ⁴ Ínnee sia in-
 naarúnai mári ainainausa faqa maqásaa mári ainainausa
 faqa nammáriki mári ainainausa faqa nimana áuqusee
 maasá anutufee qiaqa. ⁵ Minára sí moó áinaina amana
 áuqirana óorinni mapámufida innaaru qídaqa amooqi-
 aqa. Qinée Yáaweesa ínna Ánutusa márúnnanara sí mi
 ainaináusa nimooqiaqa. Qinee sí uqanna moó ánutunara
 qíananoo qíní qímaaqa máqaannoo. Faiqí qíníara fídiqaa
 inausa aupúrarana nímiánanoo misásaa faqa misá faiqi
 námu sáa faqa misá nínaiqimara sáa faqa nísáifaqausa
 sáa faqa máriannoo. ⁶ Moómoosa qíníara rídaqa qíní
 sánda ufa mau fínausa qinée misá faiqi námu kásooaqee

núkudara foora kambíqáinausa qeeqá dídirana uqanní-fiqaanaura. ⁷ Ínnee sía qiní dúqunnai mandá ósana áuqaaqa. Qinee Yáaweesa ínni Ánutusa qiní dúqa fífau faafau ínausa aupúrarana nímianaura. ⁸ Ínnee Sabáta fáasaanara náaquqara fáasaanee qímasee íriqa fuaqa. ⁹ Dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaana ínni aináinira fáasaana máriani. ¹⁰ Dinni ani qaara marasée 7 fáasaanasaa qiní Yáaweesa adooára faasaana máridanoo. Mi faasaannásaa sía uqanna moodáafa faqa aináiniani. Ínnee faqa ínni faiqi námu faqa ínni aináinira faiqíuqa faqa ínni aandáuqa faqa ánaamuru ínniki ani máriasa faqa sía uqanna aináiniaqa. ¹¹ Dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaana qinée Yáaweesa innaarúna faqa maqá faqa ooruku námmani faqa mináuqaki mári ainaináusa faqa áuqí qáfana. Dínni ani qaara marasée 7 fáasaanasáa qinée qidooa qáfana. Minára qinée Yáaweesa Sabáta fáasaana afaaqóoqa qímasee náaquqara fáasaanee qí-daqa. ¹² Ínneeqa nínausa níkausara qeeráiridaqa misá ufa qaindúsuaqa. Ínnee miqíqa qinée nímianna máqanasaa kísaaqasaa márifaranoo. ¹³ Ínnee sía faiqí ánaasee núqu qímasee náruaqa. ¹⁴ Ínnee faiqí ánaasee sía narí úmmuari narí úmuariaqa. ¹⁵ Ínnee sía mooná aináina úmuariaqa. ¹⁶ Ínnee sía akaqásusara únna qímasee misá kíkíqa ususée ufa nímia. ¹⁷ Sía mooná maaqa umíasanara ámuqusiani. Sía mooná ánaaqara amukáni miná aináinira fasiqa anaaseera faqa misa aandáu ainainara faqa miná aiqáma ainainara faqa sía amukáni.

Faiqí ánaasee Ánutunara rufíaqau.

(Lo 5:22-23)

¹⁸ Faiqí ánaasee aiqáma innaarúnai qírana faqa aakuasáa faqa ukeena firaaná faqa áaqanasaa idámuna namu faqa qáfoofanoo náindiri reeno náaquqoofaqa

níanasaa márída qáfee máriqau. ¹⁹ Miqí másee misá rufíasee Mooseena qímamiqa qiqau. Ánutufa maasá qímaqiminaqa maasá irisée kúquanóra rufíaidaqa anée kai maasá qímaqiminaqa íria.

²⁰ Mooseefa iriséeno qímanniminau. Ínnee sía rufíaaqa Ánutufa ínni nimanamásee qáfáinaqa aiqáma kari minára rufíasee miná ameemaanai márídaqa numóo ainaina sía áuqaaqera. ²¹ Miqí qímasoofaqa faiqí ánaasee níanai márufanoo Mooseefa kâi Ánutufa asukuna árira óonamuki márúna aaqá finau.

Aidaraindáraa sándufa.

²² Yáaweefa Isaraee máqannaasa qímannímianifeera maaqí qímaseeno Mooseena qímaminau. Qinée innaarú-naindari ínni faqa ufa qímarunaqa ínnee ínneeqa nífunnai miná qáfaafanoo. ²³ Ínnee sía siruáannai faqa kóorannai faqa únna ánutuna amana áuqusee qiní Yáaweesa faqbaqa másee amooqiaqa.

²⁴ Ínnee maqánnai qaindá áuqusee minásaa ínneeqa sipsípa faqa burimakáu faqa míniseeqa idá qáma taikára tátufirana suqásai faqa faiqí anaasee qiní faqa moodáanaki kiaqa. Aiqáma máqusa ínnee qiní qimooqiaqéera utáaqama qáunna máqusanaki óonureeqa miqífaqa qinee ínnee iannai qumurée ámiqi ámiqimma nímaqaanaura. ²⁵ Ínnee óoninnai qiní aidara áuqiraree qímasee sía faiqí rukámuqaa óoninannai áuqaaqa. Ínnee faiqí rukámuqaa óoninannai áuquseeqa minásaa tatúfirana suqá qímirafa sía amanaikíannoo. ²⁶ Ínnee sía áidara áuqusee minní àkarára írirasu áuqaaqa. Ínnee miqíqqa umeé nífaaqa kooroo ifáqa qáfeefoora.

21

Fífau aináinira fáiqi kiqa máriasasaa rakísira óosana.
(Lo 15:12-18)

¹ Ánutufa Mooseena qímaminoo qinau. Anée maa sandufána Isaraee máqannaasa qímannimi. ² Ínnee Heeburu máqannaasa aináinira faiqi munnimmannái feefaurúma-saifanoo mifá ínni faqa moodáannai taikásee dínni ani moodáa 6 marasée áukuana aináina másainaqa dínni ani qaaraikínaqa 7 dóo quqásaifanoo káqi fúani. Idukínnana ákiiqara sía feefauríani. ³ Mifá adeedaaná máridanoo aní aináinira fáiqikinoo márfinafa ámaaqa fírarinoo sía ánaasee máree fúannoo. Kafaa ánaasee faqáafa ínni aináinira fáiqi kinóo máriinafa ámaaqa finoo amaná narí ánaaqa áfiqée fúannoo. ⁴ Miná feefaurú miná rakísiifa ánaasee áminanoo mifá faiqi maqaséenoo máriinanoo miná aukuana taikáinanoo ánaasee faqa faiqi faqa miqóo quqáseenoo káqisamu ámaaqa fuani. Mi anaaseená faqa miná faiqi faqa rakísiranaindi kai márifaranoo.

⁵ Aináinira fásiqa fannoo narí faiqi ánaaseera ámuqusi-nanoo sía amana uqánauree qímaseenoo ⁶ qinée qeeqá rakísiranara dídimarifaqa qímaseenoo sía qinée taikásee fuanáura káqi rumbáranaki márianauree qímasainanoo miná rakísirafa miná qumáreenoo amaana máaqaki múnuseenoo qúka qumáreenoo kooqí mámmaaqai áaqoo ruqíaani. Ruqíasainanoo mi fasiqáfa náaruara aináinira fáiqi máriinanoo miqóo kúquannoo.

⁷ Faiqí moó fannoo narí áraamuna aináinira má-naaqaikianifeera amisáinanoo sía aináinira fásiqauqa idukú nisaandee másee idukúsaina fúannoo. ⁸ Mi man-aaqána aináina faqaafa feefaurú méeqéenoo narí aináini-ranaki quqásee qínaaqara máraanauree qímasee mári-inoo ákooqai fanoo sía mareenoo. Miqínannái mi man-aaqána mandáikama ámaqaseenoo sía ánaamuru nimisé

feefaurú máraannoo. Narí ákoofa kai kaifáa feefauríannoo. ⁹ Faiqí moó fánnoo narí faiqi ámiraree qímaseenoo aináinira mánaaqa feefaurú máseenoo narí áraamunara foorá rakísiani. ¹⁰ Faiqí moó fannoo ánaasee faqaafa moó maraséenoo indaarúqaana nárana faqa qamunna faqa miná aináina dadaaqírana faqa sía minísaani, óoqai iúndée kaí íani. ¹¹ Mi fasiqáfa indaarúqaana sía mi ainaináusa andeeeqá ámaqeenoo mi fasiqáfa mi anaaseená aiqáinanoo fínanoo sía feefaurú máraannoo.

Rákirana andeeqára sándufa.

¹² Faiqí moó fannoo moó fásiqa kuqárusáinaqa narí faqa kaí kuqáruaqa. ¹³ Faiqí moó fannoo sía moó fásiqa áuqu qímasee árinafa mifá amaná qinée ínni útaaqama nímaqa qáunna máqusanaki kéeqafinoo asumu márianoo. ¹⁴ Yáfee moó fánnoo moónara áranaqainanoo áuqu qímasee árinafa mifa faqa kúquani. Qíní aidaraí mifá óonu kukéeqafi asumu márianauree qínaqa ínnee mindáraana rarisámasee kuqá áruaqa. ¹⁵ Yáfee moó fánnoo narí ánoona ákoona nárinaqa ínnee miná kuqá áruaqa.

¹⁶ Faiqí moó fánnoo moó fásiqa mareeqeenoo narí aináinira fáiqi kée íannoo fee moó átinai nimisée feefaurú fée márinnana kuqá áruaqa.

¹⁷ Yáfee moó fánnoo narí ánoona ákoona mandá úfa qímannimaqáinnana miná kuqámma áruaqa.

¹⁸⁻¹⁹ Faiqí misá tínooramámaree fídaqa faiqí moó fánnoo mooná óoni samu fée sáamu samu fée arusáinanoo sía kúqirai aurída máriinanoo fíndifinoo nímarinaqa ínnee miná akiiqara ári fásiqana sía aupúrarana ámiaqa. Árinna fásiqafa narí qaarísaa máriinanoo fíndifinoo mádaanai sáunúsaa óoquree ururée írana amanaikínanoo ári fásiqafa miná feefaurú auríranaki márínna fáasaana amana kaí feefaurú amisée minásaa rakísi márinanoo fíndi fuani. ²⁰ Faiqí moó fannoo narí feefaurúmmáqai

aináinira fasiqa nee mánaaqa nee sáamu qumáree arusáinanoo aaqee kúqinaqa ínnee miná ákiiqara narí faqa moó áupurarana ámiaqa. ²¹ Mi ainainira fasiqá nées manaaqá nées sía aaqee kúqirai moodáa éenda fée qaara eenda fée káqi máriinanoo kúqinaqa ínnee sía miná úriqararafa miná árinna ákiiqara ámiaqa. Narí aináinira fáiqiara aupúrama ámaqáifa narí áriranasaa ititéenoo.

²² Faiqí rákinnanaki moó fásiqa fánnoo ámuuqu faqáa ánaasee arusáinanoo kúqira fáiqi maqaséenoo miná ánoofa káqi márinanoo mi anaaseená afaaqi fannóo nána féefauruaree iráinanoo mi fasiqáfa feefauríannoo. Síasauqa eedóo qínna féefauruná kai ámiannoo. ²³ Mi anaaseefá moó áupurarana márainaa miná árinna fasiqana faqa mi aupuraranná kai ámiaqa. Kuqá árinaqa narí faqa kuqá áruaqa. ²⁴ Nífu dimbásainaqa narí áfu faqa dimbáaqa. Nífaí itairísainaqa narí áfai faqa itairíaa. Nísauku raudásainaqa narí ásauku faqa raudáaqa. Niku itairísainaqa narí áiku faqa itairíaa. ²⁵ Idatí raqúru níminaqa narí faqa idatí raqúru ámiaqa. Kaakadi nárinaqa narí faqa kaakadi áruaqa. Sáamu nárinaqa narí faqa sáamu áruaqa.

²⁶ Faiqí moó fannoo narí aináinira mánaaqa fée fásiqa fée arumáreenoo áfu qimbáseenoo miná ákiiqara idukúsee aiqáinanoo ámaaqa fuani. ²⁷ Kafaá mifá narí aináinira fásiqa fée mánaaqa fée arumáree áfai itairíseenoo miná ákiiqara idukúsee aiqáinanoo ámaaqa fuani.

Burimakáu fannoo áaqama sáinnana andeeqára ufa.

²⁸ Burimakáu ákoona fánnoo faiqí fée ánaasee fée kuqá narusáinaqa óoni samu mi burimakau akonná kuqá aruséeqa miná amaquí sía naaqa. Mi burimakau akonná arusáifanoo mína ákoona aupúrarana ámirafa sía máriannoo. ²⁹ Mi burimakau akonnáfa óoqai faiqí narí

márfifa máridanoo kafáa moo fásiqa kuqá árinaqa miná ákoofa sía quqúsaki mara quqáinanoo kafaá nárínaqa miná ákiiqara óoni samu mi burimakauaná kuqá aruséeqa miná ákoona faqa kuqá áruaqa. ³⁰ Kúqina ákiiqara áqira feefaurúara óoqai áuqu rámaqaana amana kái áquseenoo narí kúqiranasaa ititáannoo. ³¹ Burimakau ákoona moó fannoo mánaaqa fee akoonaiqí fee nárusáinaqa ínnee óoqai qímaqa ufa máu kai fuaqa. ³² Burimakáu ákoona moó fannoo aináinira kúmaaraa fée mánaaqee nárusáinaqa mi burimakauaná ákoofa aináinira fáiqi úriqararana firaa feefaurú ámiannoo.

³³⁻³⁴ Faiqí moó fannoo madika indufúseenoo rafáaqafu qáinanoo moó fánnoo óonu miná rafáqaamma sáinanoo burimakáu fée doonkí fée minakí áqufíqa kúqifanoo, madika áfu rafaqáa ifá mi aandauná ákiiqara feefaurú máseenoo naríara mi aandauná máraannoo. Faiqí moó fánnoo madika indufúsee sía rafáaqa fínanoo aandáùqa minakí áqufíqa kúqifanoo mi fasiqáfa aandáù ákoona feefaurú amiséenoo naríara mi aandauná máraannoo. ³⁵ Moo fásiqa burimakáu ákoona fannoo mooná burimakáu ákoona arusáinaqa burimákau ákooqanda káqi mári burimakauna máreeqee moosáa quqásee feefaurú marasée miqandá mi munnimmána raináqaraasa mándee kúqira búrimakau qámbaana aukúqaraasa másee moó fannoo dínni máraina moó fannoo dínni máraaqa. ³⁶ Mi burimakau akoonáfa óoqai narí máru burimakaufa márifanoo miná ákoofa sía quqúsaki quqáinanoo mooná burimakáu kuqá arusáinanoo miná ákiiqara moó káqi mári burimakauná amiséenoo kúqirana naríara máraannoo.

¹ Faiqí moó fánnoo burimakàù fée sipsípa fée qúm-muara mámaree múnu mooná amisée feefaurú máraina fée arusáina fée mi fasiqáfa moodáa burimakau ákiiqara moodáannai qísauku burimakàù mina ámiannoo. Moodáa sipsipa qúmмуарínna ákiiqara qaara faqa qaara fáqa sipsípa ámiannoo.

²⁻⁴ Mi fasiqáfa narí qúmмуарirana ákiiqara feefaurían-noo. Moó áinaina sía márinaqa mi fasiqána maréeqee moó máqannaa nimiséé miná feefauru maréeqee mifá qúmмуарina ákiiqara nímiaqa. Mi fasiqáfa burimakáu fèè doonkí fèè sipsípa fèè maraqáinafa káqi riri márinanoo qaraqánda miná ákiiqara nímiyani. Eendákinai qúmмуарira fásiqa fánnoo máaqa ruiqásee kéeqainaqa miná qumárasee kuqá árusáinafa sía mina ákiiqara ufa máraan-noo. Fáasaana miqí márinaqa kuqá árinna fásiqafa miná ákiiqara ufa máraannoo.

⁵ Faiqí moó fannoo narí burimakáu fee sipsípa fee ándanda née márinana sía ámiqimmásee rakísinanoo mooná áfuqaki kéeqafi nárana náinanóo miná ákiiqara nárana faqaana narí áfuqakináana ámiqirana kai unakú máree munu ámiannoo.

⁶ Faiqí moó fánnoo narí áfuaki idá arasáinanóo qámam-mareenoo mooná áfuqa qéenoo nárana unakú quqáqáinnana qámasáinanoo miná ákiiqara idárai fásiqafa miná ámiannoo.

⁷ Faiqí moó fánnoo munnimma moó fásiqasaa quqásaina márinanoo moó fásiqa fánnoo qúmмуари márinaqa paqúri másaifanoo miná ákiaqara qaara kari feefaurú ámiannoo. ⁸ Qúmмуари fasiqana ínnee sía paquríqa munnimmasáa rakísii fasiqana áfiqamaree innaaru qímaria maqusánaki múnusee iráifanoo mifa narí amana aiqámásee kúqaa sía qinée máree fée qíànnoo. ⁹ Aiqáma áinainara áanooqiranaki burimakáura faqa doonkíuqara faqa sipsípauqa faqa qamunnara faqa akaqá áinainara

faqa qiníndi kài fée qímasee áanoo qínna fásiqa qanda nífiqámaree innaaru qímariaqoo nífiqee ániaqa. Ánutufa yánaree únnaqiifoo qínafa mifá miná ákiiqara qaara karí feefaurú ámiannoo. ¹⁰ Faiqí moó fannoo mooná doonkí fee burimakáu fée sipsípa fée moó áandau fée rakísi márinanoo moó áandau fánnoo kúqinoo fée nána áfaaqee mandáikinanoo fée namuqáa fée mara máraafanoo moó fásiqa fánnoo sía mináuqa qáfeenoo. ¹¹ Mi aandausa sáa rakísirafa innaaru qímariaqoo óonureenoo amana aqiqámáseenoo qinée sía uqanna mi aandausá úmmuari fée qíani. Mi aandausá sía úmmuarifánnoo aandáu ákoofa minára amanámmifoo qímasee sía miná ákiiqara rakísi-inafinnai feefaurú máraannoo. ¹² Kúqaa mi fasiqáfa úmmuarinoo mifá aandáu ákoona miná ákiiqara feefaurú ámiannoo. ¹³ Káasau fáini mi aandauná arunéennoo fée miná rakísi mári fásiqafa miná asausífee ámudaani fee mara miná ákoona uqafíqáseenoo sía miná ákiiqara feefauriannoo.

¹⁴ Faiqí moó fánnoo mooná aandáu akaqá áinainirana dadaaqíanífeera marasáinanoo kúquanoo fée ámudaani itairínoo fée mi aandauná ákoofa uqanna sía márinanoo úfaasu márai fásiqafa feefauriannoo. ¹⁵ Mi aandauná ákoofa uqanna miná áfusaa miqífanoo sía miná ákiiqara feefaurú aandáu ákoona ámiannoo. Ufaasú feefaurú másaafanoo aináinirana dadaaqí mári aandaufá kúquanoo fée ámudaani itairiannoo fée feefaurú máqaifa miqíannoo.

Akaqá sándufauqa.

¹⁶ Faiqí moó fánnoo mánaaqa moó faiqí moó sía útáaqama ámaqarana sararammá ámaqaseenoo mi fasiqáfa márarara miná ákoona feefaurú amiséenoo marasáinanoo miná ánaaqaikinoo máriannoo. ¹⁷ Mi manaaqána ákoofa mi fasiqánara ákooqáinanoo sía narí

áraamuna máraannee qínanoo mi fasiqáfa fúka mánaaqa feefaurí máriana amana kái miná ákoona ámiannoo.

¹⁸ Áukainaina máraqanua ánaaseesa kuqá náruaqa.

¹⁹ Faiqí moó fánnoo aandáu ámuuaaqa akaráinnana miná kuqá áruaqa.

²⁰ Qíní Yáaweesa kai aandáu tatufírana suqá qímiaqa. Moó únnaqira ánutuna tatúfirana suqá áminnana kuqá áruaqa.

²¹ Ínnee óoqai Isípa maqasaa ánaamuru márunki mandáinainaki márunnara irisée sía ánaamuru ínniki márinausa mandáikammá nímaqaaqa.

²² Ínnee adeedaana ánaasee fee fíaiqi fáiqi fee sía mandáikamma nímaqaaqa. ²³ Ínnee miqífaqa misá qíní dáaraifaqa qinée Yáaweesa írianaura. ²⁴ Qíní qírana qáinaqa rákiranaki ínni kuqá náruanaura. Narusáanaqa ínni nínaaqmaaka adeedaana márifaqa ínni faiqi námu fíaiqi márifaranoo.

²⁵ Ínniki qari qini Yáaweesa faiqí ánaasee moó fánnoo munnimmara sárau ímárinna ufaasu munnimma áminana sía ufaasu múnnimma nínimariasa náanna ráaqa. Misa nimiséeqa nárindi ákiiqara maraséeqa aabaa fáqa maráidaqa. Ínnee inneeqáindi akiiqará kai máraaqa. ²⁶ Ínnikiqari faiqí moó fánnoo aní aináina ufaasú maraséeno káfá ámianauree qímasee narí suara síúta amiséeno minánnoo narí ámianinna áinainara kóoroo ídanoo kúqaa ámianauree qídanoo. Miqí qínana anee súani áfu sía kéeqanoo márínana miná suara síuta kái káqi narí ámia. ²⁷ Mi suara siutáfa tootooqírana ámianifeera quqáqaina marifanoo nánee moo áinaina ákúsee faiqáanno. Anee sía áminanoo suara árinanoo qinée únannai innaaru qínaqa qinee miná ufa írianaura. Qinée káaqa faiqíara qimudádo qímarunausa márídaqa miqíanaura.

²⁸ Innee sía qíní Ánutusara mandá úfa qiaqa. Ínniqa rakísirausara faqa sía miqí qiaqa.

²⁹ Innee fúka nárana affàna néeqa sakuma fáqa uáinna faqa oorífa fadameena faqa ínneeqa óoqa fáiqi faqa qíní Ánutusa náaree qímiaqa. ³⁰ Inneeqa burimakáu sipsípa óoqásaa maqarana ákoonauqa dínni taikáseenoo dínni óonu qaara marasée 7 faasaana narí ánoona faqa máriséenoo dínni óonu qaaramoó 8 fáasaanaikínaqa miná arusée tatúfirana suqá qímiaqa.

³¹ Innee qíní faiqí ánaasee márianara káasau faíni fanoo aru quqáqainna áandauna amaqí sía suqásee naaqa. Fainí mara nímifaqa naaqa.

23

Isarae máqannaasa andeeqára óosana áuqaaqa.

¹ Innee aatáta qáraa únna ufa iriséeqa sía mooná múnú qímamia. Innee sía áaqee mári fásiqana únna úfannái miná dadaaqiaqa.

² Kóotaki óonureeqa moómoosa únna ufa qífana anée sía misá dadaaqia. Misa ufakí kíkíqa máfi andeeqára ufa mara fúrufarifana sía misá dadaaqia. ³ Kudi fasiqa moó fánnoo kóotaki kíkíqa máfinana sía kudi márinnana roo qímasee dadaaqia. Andeeqára nara kai qiaqa.

⁴ Innee ínneeqa namuqáa burimakáu fee doonkí fee fúrufariqa nífaqa ínnee qáfamáseeqa máree narí ákoona múnú ámiaqa. ⁵ Mi fasiqána doonkí fannoo ummaara mara máree fídanoo aanái sáamurinoo márinaqa ínnee óonu qáfée sía fíaaqaráqa dadaaqí uqéera aisaqa.

⁶ Kudi fásiqa fannóo kóotaki márinaqa ínnee sía minára mandá fasiqee qímasee andeeqára oosana sía miná ámiaqa. ⁷ Innee sía únna qímasee kóotaki aqóónnana kíkíqa úsua. Sía andeeqárausa numóo siáisa fífau kúqiranaki

mara quqánnisaa. Qinée Ánutusa mi manda ainainná áuqáinnana kuqá áruanauranoo.

⁸ Moó fánnoo maqándanai kóotaki minásáa roo qíannee munnimma áminana sía uqanna máraa. Miqíra mún-nima fánnoo faiqí nífu dimbarausaikamma sáifaqa sía andeeqárana qáfaidaqa. Andeeqára fásiqa faqa mara fúrufaramma áisaidanoo.

⁹ Ínnee óoqai Isípa maqasaa máridaqa ánaamuru áupurarana qáfeeusa máriafanoo minára ínnee sía quandáfi ánaamuru ínnei faqa márinausa mandáikammá nímaqaaqa.

Qísauku dínnei taikásee dínnei ani qaara marasée 7 áukuana faqa sabátara faqa qíra sándufa.

¹⁰ Ínneeqa maqá úmmaqu née maría maqánaki minakí dínnei qísauku taikásee dínnei ani moodáa marasée 6 aukuana úmmaqusaidaqa unakúsaidaqa naaqa. ¹¹ Miqíqa fífi ínaqa qísauku dínnei taikásee dínnei ani qaara marasée 7 áukuanasaa sáifanoo maqá fánnoo idooáni. Mi maqánasaa moo áinaina kambíqáinnana sía unakú naaqa. Kudi fásiqauqa miná naaqa. Misá náidaqa andaanauqa máfi sáinnana káasau áandauqa naaqa. Ínneeqa uáinna áfuqa faqa oorífa sáqari faqa miqí kai iaqa.

¹² Ínnee moodáannai qísauku taikásee dínnei ani moodáa marasée 6 fáasaana aináiniaqa. Aináiniaqa fífi ínaqa dínnei taikásee dínnei ani qaara marasée 7 fáasaanasaa sía aináiniaqa. Ínni aináinira fáiquuqa faqa ánaamuru ínnei aináini márinausa faqa ínnei aandáuqa faqa aiqáma idooaaqa.

¹³ Qinée Yáaweesa aiqáma ufa qímarúnnana iriaqa. Ínnee maa amaana ufáusa ámiqimasee irimáree fuaqa. Sía únna ánutusara innaaru qiaqa. Sía uqanna misá nuqu raaqa.

*Qaaramóó úriqarara fáasaana amaana qíra fáasaana.
(Rafúdoo 34:18-26; Lo 16:1-17)*

¹⁴ Aiqáma áukuanaki qaarammoó kári oomáqa sakasée náidaqa qiní Ánutusara innaaruqiaqa.

¹⁵ Ínnee Isipa máqa máaqaindari ánu quqoonnána Abiba qúqoonasáa qinée qímannimíafannandee íqa innooqée mári pauraqána sía áqira beréeta náidaqa asiasaqa. Mi oomaqánaki 7 fáasaanasáa sía innooqée mari pauraqána áqira bereeta náaqa. Ínnee qiní qimooqíralee qímasee sía káqi ániaqa. Qiní tatúfirana suqára áinaina faqa máree ániaqa.

¹⁶ Fúkakinaana unakúsee óomaqa sakasée asasídaqa námaseeqa ínneeqa nárana úmmaquqaana óosanarasee unakú naaqa. Saqári aqama akuqáinaqa ínnee miná tiqísee auqaánai máridaqa moó óomaqa sakasée náida asasiaqa.

¹⁷ Aiqáma aukuana mi qaaramoo oomaqiránakina aiqáma Isaraee máqanna fásiqauqa aniréeqa qiní Yáaweesa ínneeqa Ánutusa qimooqiaqa.

¹⁸ Ínnee aandáunnoo qiní tatúfirana suqá qímiraree qímasee sía innooqée mari pauraqána áqira beréeta námu fáqa moodáanaki suqáaqa. Tatúfira áandau fadaméena fánnoo sía faiqée kanánaana káqi máriani aaqee kái aiqáma idáki áqusaifanoo qáma taikáfuani.

¹⁹ Aiqáma aukuana ínnee fúkakinaa nárana unakú maree qiní Yáaweesa ínneeqa Ánutusa amaana máqaki máree ániaqa. Ínnee sipsípa ánaaqi fée mimmí ánaaqi fée arusée sía narí ánoona náamma anoonannai suqáaqa.

Ánutufa Isaraee máqannaasa naamúaqira ufa faqa qíma afeekaikíra úfa faqa níminau.

²⁰ Ánutufa kafáa qinau. Qinée qeeqá kai qeeqá Qangi-roo aqíqáananoo mifá qumuréé ínni indaarú níki-danoo ínnisaa rakísi márinaqa qinee ínni deedaqammá nísaaafanna máqa máaqaanaki fifáranoo. ²¹ Ínnee mi qangi-roofá qínnandee iaqa. Sía miná ufa rukíaaqa. Qinee miná aiqáunanóo qumu márinara sía miná ufa rukíaaqa. Mifá sía ínni mandá óosana ákiiqara nífáuaanoo. ²² Ínnee miná ufa irisée andeeqásee qinée qúnn-ufa mau kai fífaqa qinée ínni namuqáauqa faqa rákua-naura. ²³ Qíní qangi-roo fannoo ínni indaarú níkínoo nífiqee Amoorá máqa máaqa faqa Heeta máqa máaqa faqa Perisita máqa máaqa faqa Kannaana máqa máaqa faqa Hifitana máqa máaqa faqa Yeebusa máqa máaqa máriasa faqa nárú taikáseenoo ínni miqóo quqánnisaanoo. ²⁴ Ínnee miqóo óonu máridaqa sía misá únna qíra anutusara niqoori sáunu arafí innaaru qiaqa. Sía misá innaarú qímariandee iaqa. Ínnee misá únna ánutusa túri taari máseeqa óoni rakíaaqèe minára innaaru qí-mariana raudáandamméeqee áqusaqa. ²⁵ Ínnee qíní Yáaweesa ínneeqa Ánutusa qimooqífaqa qinée nárana faqa nammári faqa ínni nimiséeqa ínni auríranauqa mara áqunnisáanaura. ²⁶ Ínnee Yáaweena kai amooqífaqa sía ánaaseeuqa eedáda faiqi máqee faranoo. Sía moó áfa ánaasee máriannoo. Ínnee sía dauní kúqifara, kísaaqasaa márifaranoo.

²⁷ Qinée ínni nífiqee fídaqa ínni namuqáa qíníara rufíarana nimiséeqa ínni faqa rákinausa fúrufarirana nímiánaura. Nimiséeqa qíanaqa ínni namuqáauqa quqásee sandéefara. ²⁸ Qinée ukaqá nímiári doodaanína ínni namuqáaki quqásaana ukaqá níminaqa náaqoo nífu fúrufarináqa sandée faránnoo. Ínnee fímarifaqa qinée Hifita máqannaasa faqa Kannaana máqannaasa faqa

Heeta máqannaasa faqa nífaqasánaqa ínnée miqóo óonu márifaranoo. ²⁹ Qinée sía moodáa aukuanaki ínni namuqáa rapatutumá áquanaura. Qinée miqímmá sáananoo naakundúka máfinaqa káasau áandauqa moómoo mi maqa maaqánaki máridaqa ínni nárífoora. ³⁰ Qinee misára qíanaqa misá moodáa kai qaara kái ídaqa taikáfifaqa ínnée moómoo kámmafi amana mi maqa maaqána máree faránoo.

³¹ Qinée ínni óosu maaqímasee óosumma nísaanaura. Dínni taatuqée námmani máriannoo. Dínni Firistia ooruku námmani máriannoo, dínni aadána máqa máaqa máriannoo, dínni Eeufarateesa námmani máriannoo. Qinee ínni afeeka nímiánaqa ínnée mi maqa maaqánaki fímarifaqa qinee inni namuqáa rapatutu iqá fímaríanaqa ínnée misá maqa máaqa máreefaranoo. ³² Ínnée sía uqanna misá ufara eedóo qímasee moodáanaki kúra úfa qiaqa. Misá únna ánutusara faqa sía uqanna moodáanaki kiaqa. ³³ Mi maqannáasa sía ínni maqa máaqaki máriaqa. Ínnée miqífaqa misá ínni maréeqee qiní numóokamma qímaqara tinaí quqéefaranoo. Ínnée misá únna anutusa nimooqífanoo mifá ínni ninuka úfanara foora fufínoo máriannoo.

24

Yáaweefa Isaraee máqannaasa faqa moodáanaki kinau.

¹ Ánutufa aiqáma úfauqa Mooseena qímamiseenoo kafáa maaqí qinau. Moosee anée faqa Áaroonaa faqa Nadabana faqa Abiquna faqa Isaraee máqannaa rakísir-
ausa 70 úriqararausa faqa nífiqa maree ururéeqa níanasaa kummáramáfinaqa qiníara innaaru qídaqa qimooqiaqa. ² Moosee anée kai adeedí ánia. Sía akaqá rakísir-
ausa qiní daaqa ániaqa. Faiqí ánaasee faqa sía uqanna áaqanai úruaqa.

³ Mooseefa óoqureenoo faiqí ánaasee Yáaweena sándufa aiqáma qímannimisoofaqá misá maaqí qímasee moodáa kari nóo raqámaree qiqau. Yáaweefa qindée íqa maasá aiqáma áinaina áuqaanaura. ⁴ Miqí qíma-soofanoo Mooseefa Yáaweena sándaufa aiqáma ákara rinau. Ákara rúmaseenoo kanánaana iáqoofanoo áaqana áikunni aandáu tutúfira qáinda áuqinau. Áuquseenoo óoni qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 óoni maraséenoo qaindá fíqu fíqumma Isaraeena faiqi námu nimana kái rakíqánau. ⁵ Rakíqaseenoo kumaaráuqa qímannimufaqa burimakáu arusée munu Ánutuna tatúfirana suqáqau. Mi tatufira andaúna Isaraee máqannaasa faqa Ánutuna faqa moodáanaki suqíra tatufiraneé qiqau. ⁶ Misá arusoofanóo Mooseefa burimakáu fidíka akaqána difáaníkiaqa sakaséenoo káqi márúna qumárenoo aidarái rurúfinau. ⁷ Rurúfa máseenoo Ákiíseenoo Mooseefa Ánutufa moodáanaki kára ufa qímaqoo bukana ákara rúmáqoona máree fíndifinoo aiqáma minakínaa úfa ásaana rúmasee firaaqóo faiqí ánaasee qímanniminau. Misá iriséeqa qiqau. Maasá Yáaweena mi sandaufána aiqáma irisée áfaqánaaura.

⁸ Mooseefa misá úfa iriséenoo difáanikinana fidika káqi márúna indakú faiqí ánaasee kíaqa áqidanoo qinau. Ánutufa maa sanda ufáusa nímuqooqari maa fidikáfa Ánutufa ínni faqa moodáanaki kuná afeekaikámmá nímaqaidanoo.

⁹ Miqí qímaseenoo Mooseefa Áaroonaa faqa Nadabana faqa Abiqufana faqa Isaraee máqanaa úriqararansa 70 faqa nífiqeenoo áaqanasaa óorufinau. ¹⁰ Óorureeqa miqóo misá Isaraee máqanna Ánutuna qáfaqau. Miná áiku ámeemaanai innaarúna kudimandára foorá íra óoniuqa miná auqu safiree fée qimaru oonísa ausirírafáuqa márínau. ¹¹ Misa Ánutuna qáfoofanoo sía misá nárínau.

Misá miqóo moodáanaki suqúfu faqá nárana nammári naqau.

Mooseefa Sinái áaqana sáa óoru finau

¹² Misá námasoofanoo Ánutufa Mooseena qímaminau. Anée áaqanai qinée márunnannai úrua. Ururáinaqa qinée qeeqá sándufa anée faiqí ánaasee naakápáanneera qaara oonisáa ákara rúma ámiánaura.

¹³ Mooseefa miná iriséenoo narí dadaaqímaruna Yoosuaana faqa deedaqammá séeqa Mooseefa áaqanai Yáaweefa márunnai óoru fínau. ¹⁴ Óoru fídanoo Mooseefa Isaraee máqannaa úriqararausa maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee maaqóo úiqaana máqusaki máridaqa maaqandá qífeesiaqa. Áaroonafa faqa Hurafa faqa ínni faqa maaqóo márifaranoo. Akaqásuksi ufa rainárafá kambíqáinaqa miqandá andeeqá nímaqeefaranoo.

¹⁵ Miqí qímasee qímannimiséenoo Mooseefa áaqanai óorufufanoo qasuru fánnoo áaqana rafáaqa finau. ¹⁶ Yáaweefa káaqa qárafá áaqana aaqá qumuroonára Sínái áaqana saa qasuru qúminau. Isaraee máqannaasa mi kaaqa qaranná qáfoofanóo áaqanasaa fíraa ida géera foorá qímarinai. Dínni ani moodáa marasée 6 faasaanná qasuru fannoo áaqana rafáaqa fínoo márínau. Dínni ani qaara qánda marasée 7 fáasaanna Yáaweefa qasurukíqari Mooseenara maí úruanneé qinau. ¹⁷ Faiqí ánaasee afaasásaa márusa áaqana qáfeeqa náaquqara kúdifaannámmíífoo qiqau. Ánutuna káaqa qárafá áaqana saa fíraaqóo idáùruara foorá ímarinai. ¹⁸ Mooseefa áaqanai óoru fídanoo qasurukí kéeqàkufanoo áaqanasa óoru qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 eendáki faqa fáasaana faqa márínau.

25

Faiqí ánaasee Ánutuna náaquqara úiqaana maqa usakára áinainauqa ámiaqa.

(Rafúdoo 35:4-9)

¹ Mi aaqannánasaa Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ² Anée Isaraee máqannaasa qímanniminaqa misa óosana óosana ainaina qíní qímiani qínnana qímiaqa. Faiqí ánaasee qíní qímirara nídinaqa mínísáinna ainaina anée mara quqáà. ³⁻⁵ Maa ainaináusa maree ánifaránoo. Kóora faqa siruáa faqa booroosá faqa ámiqira qámunna faqa dirindáasi ákira sipsípa ásausí faqa pánnoona ákira sipsípa ásausí faqa faéena ákira sipsípa ásausí faqa mimmí asausínnai áuqira qámunna faqa sipsípa ákoona apatasáa faéena ákirana faqa ooruku námmariki mári firaa noodaaná apata faqa akasia sáqari ámiqira sáqari faqa máree mínisaifana mara quqáà. ⁶ Qóoma qumbí maría fadameenná faqa aanáiqikirausa áki maria óosana óosana fadameenná faqa moó pauraqa idá arasaafanóo múninoo ámiqira áfundi marí pauraqána faqa míni ámiaqa. ⁷ Firaa feefaurú áqi maríà óonisa faqa aká ámiqira óoniuqa faqa aanáiqikirausa eefooda qámunnasaa faqa nímuqusasaa rumbée márianasaa faqa atooqáaqa.

⁸ Isaraee máqannaasa qímanniminaqa qíní náaquqara uqaana maqa usakásáifaqa qinée misá qámbaanai mári-anaura. ⁹ Ínnee úiqaana maqá faqa minakínaa áiqama áinaina faqa qinée naakápáunandee miqi kai másee áuquaqa.

Ínnee moodáanaki kira bukísa áuquaqa.

(Rafúdoo 37:1-9)

¹⁰ Ínnee akasia sáqari marasée minánnai moodáanaki kira bookísa áuquaqa. Mina kísaaqa 110 centimetres amana auquaqa. Miná qusándanai faqa miná kúradarafa

faqa amana amana kái 66 centimetres amana auquaqa. ¹¹ Ínnee ámiqira kóora marasée túrimmásai ausi rúma-finaqa minánnai kai bookísa adisáa faqa aundurái faqa ititáaqa. Mi bookísana áfaimau kóorannai ámatookika masee rafáaqafuaqa. ¹² Ínnee kóorannai qaindúsi fandín-nana ámaaqa qaara faqa qaara faqa 4 áuqusee aiqáma áikusaa quqáaqa. Dínni áikusaa qaara qánda dínni áikusaa qaara qánda quqáaqa. ¹³ Akasia sáqari qaindúsi fandínna qanda kóora túrimandee ausirúma qumáree minánnai kukúqiaqa. ¹⁴ Kukúqa máseeqa dínni dínni ámaaqa áuquqainnanaki áusúaqa. ¹⁵ Miqímmáseeqa sía radúkúaqa, sáifanoo miqínoo máriani. ¹⁶ Miqímma sáifaqa kásooaqee qaara oonisáa qeeqá sánda ufa ákara rúma nímíanaqá minakí quqáaqa.

¹⁷ Bukísa áfu faqa Kóorannai kai áuquaqa. Miná kísaaqa 110 centimetres amana máriani. Miná qusa 66 centimetres amana máriani. ¹⁸ Ínnee kóoraa túrimmaseeqa bukísa afu áuquseeqa minánnai kai dínni dínni qangiroo qaara qánda nimana áuquaqa. ¹⁹ Áfu dínni átinni moó qángiroo amana áuqusee dínni moó qángiroo amana áuquaqa. Áfu fáqa mi qangiroo qandá nimana faqa moodáa kóorannai kai áuquaqa. ²⁰ Mi qangiroo qánda bukísa áfusaa quqásaiifaqa nóori narí qáfee narí qáfee iaqa. Miqandá níqoosa uqéerasaifanoo bookísa áfusaa ititánoo máriani. ²¹ Qaara oonisáa sánda ufa márina mi bukísánaki quqásee áfu rafáaqafuaqa. ²² Qinée ínne faqa miqóo moodáanakika máfiqa bukísa áfusaa qaara qangiroo qámbaana márídaqa qeeqá sánda ufa ínne Isaraee máqannaasa nímianaura.

Ínnee aiku faqaa teebóora áuqusee Yáaweena áminna feemuna miqóo quqáaqa.

(Rafúdoo 37:10-16)

²³ Ínnee akasia sáqarinnoo teebóora áuquauqa. Miná kísaaqa 88 centimetres máriani. Miná qúsandanai 44 centimetres miná kurádarafa 66 centimetres máriani. ²⁴ Ínnee ámiqira kóora marasée túrimmásaifanóo ausirúma fínaqa minánnai teebóora rafáaqa fúsee kafáa moónnái teebóora átiqara fíqu fíqumma ráfáaqa fuaqa. ²⁵ Innee teebóora átiqara fíqu fíqumma 8 centimetres amana ititásee miná áfaimau kóorannai rafáaqa fuaqa. ²⁶ Ínnee kóorannai qaindúsifandínnana ámaaqa 4 áuqusee teebóora áiqama áiku námusaa quqáaqa. ²⁷ Teebóora áfái ameemaandanaí qaindúsirana ámaaqa áuquauqa. ²⁸ Qaindúsifandínna saqári qanda akasia saqári atekásee kóorannai miná kukú iaqa. ²⁹ Ámiqira kóorannai kai teebóorasaa quqeefandínna pirita kaafáusa faqa kísaaqa káfauqa faqa úainna adíara pirita uqnaurírana faqa áuquauqa. ³⁰ Qini qímifandinna béreetana mi teeboorá-nasaa quqáqai fanoo aiqáma kári qini moodáanaki kíra búkisa aaqá máriani.

*Ínnee qóoma qumbífindínna áikana áuquauqa.
(Rafúdoo 37:17-24)*

³¹ Ínnee qóoma qumbífindínna áikana ámiqira kóorannai áuquà. Ínnee kóora túriiseeqa minánnai kai qóoma áika óosana faqa adaká faqa ásaanauqa faqa áuquauqa. Mi asaanáusa sáa mi kooránannái kaí taatuqée aqama áfufeenáari márindee máseeqa áuqusai fanoo káfara foorá afisú ámaqánoo máriani. ³² Mi qooma aikáusa qísauku dínni táikasee dínni ani moodáa marasée 6 máriani. Dínni qaaramoó dínni qaaramoó máriani. ³³ Aiqáma mi asaana namúna atimau kóorannai taatuqée aqama áfufeenaari márindee másee afaaqa áuquauqa. Mi afufeenaariráfa téeqnóorina aqamara foorá márufauqa mi asaana namúna sáa áuquauqa. ³⁴ Miná adakásaa qaara fáqa

qaara fáqa 4 sáa taatuqée aqama téeqnóorina aqamara foorá áuquaqa. ³⁵ Moodáa aqama indaarúqaa ásaana qara ameemaanai máriani. Kafaa miná múrufi ásaana qara áméemáanai moó aqama máriani. Kafaa miná múrufi ásaana qara ámeemáanai moó máriani. ³⁶ Ámiqira kóora túriiseeqa minánnai kaí óosana faqa ásaanauqa faqa áfufeenáarirana faqa áuquàqa.

³⁷ Miqímmáseenana dínni taikásee dínni ani qaara qánda marasée 7 qóoma áuqusee mi asaanáusa áti mau quqáà. Quqáseenana mara quandásáinanoo mi qoomáusa káaqa qárafa sía káqinni fúani. Máaqa aundurái kai káaqa qáani. ³⁸ Miná úfaqa faqa futufíta faqa ámiqira kóorannai kái áuquaqa. ³⁹ Qóoma quqára áika ámiqira kóorannai 35 kilogram ummaara amana kái marasée áuquaqa. ⁴⁰ Moosee qinée áaqanasaa aní qímamúnandee aiqáama áinaina miqíkaimmásee andeeqásee áuqua.

26

Ínnee Ánutuna úiqaana máqa usakáaqa.

(Rafúdoo 36:8-38)

¹ Ínnee qiní náaquqara úiqaana máqasaa ákifandínna qamunna kísaaqa maaqímásee áuquaqa. Sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée ámiqira qamunna áuqusee áqoosa faqáa áandau amana áuqusee minásaa atooqásee akúniaqa. Miqímmasee mináuqannai ínnee qísaukuqára taikásee 10 firaa qamunna áuqusee moodáanaki akúniaqa. ² Mi aiqama qamunnáusa amana amana kái 12 metre kísaaqa miná qúsa 2 metre máriani. ³ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku 5 marasée moodáanaki ootúpamásee akúniaqa. Dínni qísauku taikásee 5 faqa miqí kai iaqa. ⁴ Miqímmáséeqa mi qamunna qandá átiqara dirindáasi árirra qámunnannái anaanu áuqusee

moodáanaki ootúpaaqa. ⁵ Firaa qámunna átimáu anaanu 50 áuquaqa. Moó qámunna faqa miqí kai íqa moó qámunna sáaqaraa ánaanu amummaqa kái áuquaqa. ⁶ Kóora qumáree túrimánde qúsa táfara foorá saaeemmá qumáree dínni dínni anaanuki upeekásaifanoo mi qamunna qandá moodáara foó inóo máriani.

⁷ Úíqaana máqa sáa ákira qámunna firaaná mimmí asausínnai 11 áuquaqa. ⁸ Ínnee aiqáma moodáa karirana kai áuquaqa. Miná kísaaqa 13 metres amana máriani. Miná qúsa fannoo 2 metres amana máriani. ⁹ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku taikásee 5 qamunna akunúsáinanóo moodáa qámunnaiká máfuani. Kafáa moodáannai qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 narísaa narísaa akuniísaifanoo firaafaikíani. Miqímma fínaqa úíqaana máqa kooqíndaraana múrufi tukáanda quqáaqa. ¹⁰ Qamunna átimau anaanu 50 akúniaqa. Moó átimau faqa miná ámummaqa kái akuniaqa. ¹¹ Booróosannai táfara foorá áti saaeemmásee 50 áuqusee minánnoo dínni dínni anaanuki áususee ootúpamá saífanoo moodáa qamunnara foorá máriani. ¹² Mi firaa qamunnána úíqaana máqa akuamáqa saífanoo mina áti fíqaramasee akúnirafa urúanatinai naambeéqai qúmíqàránnoo máriani. ¹³ Aabaa akúnira qámunna fánnoo úíqaana máqa ati fíqaree áiqaree inóo máriani. Dínni dínni amana amana kái 50 centimetre kái máriani. ¹⁴ Miná taikásee miná ámuuaqa qaara qánda faqa áuquaqa. Moó sipsípa ákoona apata faéena ákiranannai áuquaqa. Áuquseeqa moó ooruku námmarikinaa áandau kúara fooqáa írana apatannái áuquseeqa minánnoo meeráqoo ámuuaqa akuaqa.

¹⁵ Ínnee akasia sáqarinnai kai náaquqara úíqaana máqa átuna áuqusee kúradaaqa. ¹⁶ Maaqí mánde máqa atuna áuquaqa. Saqári dínni dínni kurádarafa 4 metres mári-

ani. Miná ausana qúsa 66 centimetres amana kái auní ruaqa. ¹⁷ Aiqáma átuna maqáki rakíqaranara irisée áti óoqiqara másee atEEKÁAqa. Aiqáma máaqa átuna miqí kai másee atEEKÁAqa. ¹⁸ Ínnee súani áfu átaaqéenni south kÍsaaqándanai máaqa átuna 20 narísaa narísaa apámandee kúradaaqa. ¹⁹ Máaqa átuna óosana sía maqáki káqi rakíaaqa. Siruáannai ámaaqa áuqusee minakí máaqa átuna kúradaaqa. Siruáannai 40 máaqa átuna óosana ámaaqa áuqusee minakí kúradaaqa. ²⁰ Úiqaana máqa súani dínni ataaqeenni north kÍsaaqándanai máaqa atúna 20 narísaa narísaa apámandee kúradaaqa. ²¹ Máaqa átuna sía maqáki káqi rakíaaqa. Siruáannai 40 ámaaqa áuqusee minakí máaqa átuna kúradaaqa. ²² Súani kéeqee marí qaannai (west) úiqaana máaqa urúanatinai máaqa atuna dínni qÍsauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 narísaa narísaa apámandee áuquuqa. ²³ Máaqa dínni dínni munu raqáranaki kafáa qaaraqánda áuqusee kúradaaqa. ²⁴ Raudáranaki máaqa átuna óosanaki apámasee kurádama saífanoo ámiqimasee narísaa narísaa apínoo máriani. Máaqa átuna rakíqaraná óosanaki rumbá atukarasee miqí kai mámaree mirínni múru-fisaaqa. Dínni dínni munu raqáranaki miqí kaimmi-aqa. ²⁵ Miqímmaseeqa máaqa atuna 8 óosanaki siruáannai qaaraqánda qaaraqánda ámaaqa áuqusáifanoo 16 máriani. ²⁶⁻²⁷ Ínnee qauníri fandínnana akasia sáqari 15 máraaqa. Úiqaana maqa ataaqée dínni dínni faqa urúanai faqa fáifa faifannoo auní rúmasaifanoó máaqa atukaramá qumáraani. ²⁸ Mi maaqa atunná qámbaana aunírira sáqari fannoo máaqa amana kái dínni dínni áti máriani. ²⁹ Máaqa atuna aiqáma kóorannai kai rafáaqa fuaqa. Máaqa átuna mau aiqáma kóorannai kai anaanu mámaree fuaqa. Aunírifándinna saqárisa faqa kóorannoo rafáaqafúsee mi anaanúsaki áusuaqa. ³⁰ Dóo Moosee

qiní úiqaana máqa áaqanasaa qinée qímamíafánandee másee usakáà. ³¹ Ínnee sipsípa asausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée minánnai ámiqira qámunna áuquaqa. Miqím-masee mi qamunnána sáa qangiroo qáqoosa faqáana amana áuquaqa. ³² Akasia sáqari qaara fáqa qaara fáqa 4 marasée kóorannai aiqáma rafáaqa fúsee miná átisaa mirínni qamunna dírifandínna ámaaqa áuquaqa. Miqím-masee miná kúradee fándínnana ámaaqa 4 óosanaki siruáannai áuqusee mináki kúradaaqa. Káaqa náaquqara óosirana ititáanifeera kúradaaqa. ³³ Miqímmaseeqa mi qamunnána ámaaqa áuqúqaanasaa dirisáifanoo ámaaqa áuqirana ámeemaanai qamunna áti óorèeqánoo máriani. Miqímmásaifanoo mi qamunnána ititárafafa ataufaka ameemaanai óorèeqánoo máriani. Mi qamunnáfa ititáranaki moodáanaki kúra búkisaki qaara oonisáa sándufa márina quqáaqa. Mi qamunnáfa náaquqara óosirana faqa káaqa náaquqara óosirana faqa raináannoo. ³⁴ Moodáanaki kúra bukisa káaqa náaquqara óosiranaki quqásee kóorannai miná áfu áuqusee rafáaqa fuaqa, ní-fauara áfu minásaa rafaqa fuaqa. Dírira qamunna fánnoo rainá nimaqaidanoo kooqí kinaa óosiranara náaquqara maqa fee qímásee kukéeqara óosiranara úriqaramásee náaquqara máqa fee qíqa. ³⁵ Teebóora maréeqee náaquqara óosirana maaqóo óonumafi kooqíki súani afu dínni átaaqee qáannai (north) máfi quqáaqa. Qóoma saqári suani afu dínni ataaqee qaannai (south) máfi quqáaqa. ³⁶ Úiqaana máqa kooqíki ititée fandínna qamunnana sipsípa ásausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana fáqa faéena ákiranannái faqa marasée áuquaqa. Óosana óosana sándannái mooká máakira áinainauqa mi qamunnánasaa áuquaqa. ³⁷ Mi qamunnána dírifandínnana moodáannai qísauku 5 akasia sáqari marasee kóo-

rannai miná átimaufusee qamunna dírifandín-nana anaanu áuqusee quqáaqa. Miqímmasee booróosan-nai moodáannai qísauku 5 átuna óosana ámaaqa áuqusee minakí kúradaaqa.

27

Ínnee aandáu tatúfi fandinna qáindána áuquaqa.
(Rafúdoo 38:1-7)

¹ Ínnee akasia sáqari marasée minánnoo tatúfirana suqára qainda áuquaqa. Miná kísaaqandanai faqa qúsandanai faqa amana amana kai mariani 2.2 metres. Maqásaaqari úrirafa qaara faqa qaara faqa áiku 4 amana 1.3 metres máriani. ² Miná qaara fáqa qaara faqa áti-saa aanaira foorá áuqinoo máriani. Tatúfira qáinda moodáa saqari fannoo kai átimaufusee qámbaanai faqa aanai faqa moodáa saqarinnaí kai áuqusaifanoo máriani. Mi aiqama ainaináusa booróosannai rafáaqa fuaqa. ³ Mi tatufirána suqéemaria qaindanásaa suqée maría ainainausa booróosannai kai áuquaqa. Fadaméena dán-daki áqufínnana afaqée maría futufitáusa faqa savóorauqa faqa uqnauríra pirítauqa faqa táfa fooqáa írana áti saaée irana faqa idá áuni afaqée maría futufitáusa faqa aiqáma booróosannai kai áuquaqa. ⁴ Ínnee fukaa ásaana booróosannai áuqusee booróosannai kai anaanu faqa áuqusee qaara faqa qaara faqa átinni quqáaqa. ⁵ Mi fukaa asaanáfa tatúfira bukisa aundurái kasaaqái óoqeeqánoo qámbaanai máriani. ⁶ Akasia sáqari tatúfira qáinda qáindusi fandínnana qaaraqandá maraséeqa booróosannai miqandá rafáaqafuaqa. ⁷ Mi qaindána máree fuaqée qífaqa kái mi saqari qandá dínni dínni anaanukí áusu-saifaqa máree fuaqa. ⁸ Tatúfira qainda indooíra saqarin-nai kai aundurá fáqaana áuquaqa. Qinée áaqanasaa aní uqafíqaa fánandee másee áuquaqa.

*Ínnee Yáaweena úiqaana máqa fíqu fíqu dápu rakíaaqa.
(Rafúdoo 38:9-20)*

⁹ Ínnee ámiqira sánda sufusée áuquqaa qámunnananoo úiqaana máqasaa quqúsara foorá áuqu ititáaqa. Súani afu dínna ataaqeenni South miná kísaaqa 44 metres máriani. ¹⁰ Mi qamunnána dírifandínnana booróosannai dapu 20 áuqusee mina kúradee fandínnana ámaaqa miqí kai másee 20 áuqusee siruáannai táfara foorá mina amana kái áuqusee auníri fandinna sáqarina faqa minánnai kái áuquqaa. ¹¹ Súani afu dínna ataaqeenni iandee kái iqa dínna ataaqeenni faqa miqí kái íaqa.

¹² Súani kéeqee marí qaannai dapu qúsándanai 22 metres máriani. Miná dapu sáqari 10 faqa miná ámaaqa áuqirafa faqa 10 kái máriani. ¹³ Kafaá súani óosana qaannai kooqí máru tinai fáqa urúanai inóo márina amana kai 22 metres máriani. ¹⁴⁻¹⁵ Súani óosana qáannai East kooqí máriani. Mi kooqína dínna dínna díri fandínnana qámunnafa 6.6 metres máriani. Mi kooqína dínna dínna qaarammoo dápu faqa mina ámaaqa faqa dínna dínna qaarammoó kai máriani.

¹⁶ Kooqíki dírra qámunna 9 metres kísaaqa ámiqira sípasipa asaúsí dirindáasianda faqa pánnoonanda faqa faéenánda fáqa marasée mi qamunnánasaa óosana óosana ámiqira ákara ruaqa. Mi qamunnána quqée fandínnana saqarina qaara fáqa qaara fáqa 4 máriani. Miná rakíqee fandínnana qaará faqa qaara fáqa ki miná ámaaqa áuquqaa. ¹⁷ Aiqáma dapu fíqu fíqu qírafa siruáannai rafáaqa fúqaa saqárinasaa ootúpanóo máriani. Minásaa qamunna díri fandínnana táfara foo íranauqa siruáannai áuquqaa. Mi saqarísa rakíqee fandínnana ámaqauqa booróosannai áuquqaa. ¹⁸ Quqúsa afuqai kísaaqa kamu 44 metres máriani. Miná qúsa kamu 22 metres máriani. Quqúsasaa dírra qámunna miná óorufirafa 2.2 metres

maqásaaqari óorufuannoo. Mi qamunnána ámiqira qamunna káqikaa sándannai súfirafa afeeka máriani. Miná dapu óosanaki booróosannai amaaqa áuqirafa maqáki máriani. ¹⁹ Úiqaana maqaki óosana óosana aináinira áinainauqa aiqáma booróosannai áuqirafáuqa kai máriani. Úiqaana maqa áti mau ápupuka árifandínna aikausa booróosannai kai áuquaqa. Úiqaana máqa dapu rakíqárana qumáranífee qímasee ápupuka áqoosai faqa afuqai faqa arifandínafa aiqáma booróosannai áuqira ápupuka kaí máriani.

Qóomauqasaa rakísira saika.

(Aanáiqikirana 24:1-4)

²⁰ Moosee anée Isaraee máqannaasa qímanniminaqa oorifá sáqari qaqaamakínaa fádameena ámiqirana kai mínisaifana aiqáma éendirana minánnoo qóoma qumbiá. ²¹ Áaroonafa narí faiqi námu faqa qiní Anutusa náaquqara úiqaana máqaki moodáanaki kúra búkisa ititée mária qamunna náaquqara óosiranaki qóomauqa quqáaqa. Miqóo qiní qífusaa eendí márinaqa qumbísaifanoo qámamma-reenoo iáqarana kai raqúru ámiani. Maa naamuaqira ufána Isaraee máqannaasa faqa misásaa ani arua kínausa faqa náaru náaru áfaqaaqa.

28

Ínnee aanáiqi kúrausa qamunna áuquaqa.

(Rafúdoo 39:1-7)

¹ Yáaweefa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée aneenná áfasaana faqa miná faiqi námu Nadabana faqa Abiuna faqa Eeriasana faqa náara másee Itammarana faqa Isaraee máqannaasa kinaana rainá náaduma quqásainaqa qiní aanáiqi kúra sáika máraaqa. ² Aneenná áfasaana Áaroonaa misákina úriqarara áanaiqikira qamunna auqu

ámia. Miqímmásáinanoo mi qamunnáfa ámiqirana faqa úriqararausee qírana faqa ámiani. ³ Moosee anée Áaroonaa qamunna akúnifándinna fásiqausa írirana fíqararausee qínée írirana nimiqáunausee misá kai suqúsee qímannim-inaqa miná qamunna akúniaqa. Akunúsáifanóo miná afisúsee miqóoqari qíní aanáiqikira sáika máraani. ⁴ Anee qímanníminaqa nímuqusasaa rúfi mária ainainná faqa eefooda qámunna faqa kísaaqa qamunna áikusaa faqa ititéemari qamunnána faqa ákara faqáa síuta faqa áki-ia rafáaqa fímari qámunna faqa áránándáuqanna rumbárana faqa minamúna áuquaqa. Misá miqímmaseeqa úriqarara áanaiqikira qámuna aní áfasaana faqa miná faiqi námu faqa áuqu nimisáifaqa misa qíní aanáiqi kúra saika máraaqa. ⁵ Akúnirana akoofasáuqaindi sipsípa ásausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa kóora tíritanda faqa ámiqira tíritanda faqa mi ainaináusannai aanáiqikirausa qamunna áuquaqa. ⁶ Misá sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa kóora tíritanda faqa ámiqira tíritanda faqa aiqáma mi ainaináusannai eefooda qámunna áuquseeqa minásaa óosana óosana ákara ruaqa.

⁷ Eefooda qámunna anaanu qaaraqandá áururusaa áakandíaninnana áuqusee eefooda qámunnasaa dínni dínni rumbáaqa. ⁸ Miná ooíqanda íaninnana ámiqira qámunnannai eefooda qámunna áuquandee kai masee áuquaqa. Mifa eefooda qámunnasaa ákunirafa máriani. ⁹ Eefooda anaanusáa ákumáaqa óoni qaaraqánda pupúooni marasée dínni anaanusáa moó dínni anaanusáa moó quqásee Yakooboona faiqi námu qísauku qara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée núqu mi ooni qandásaa ákara ruaqa. ¹⁰ Dínni pupú óonisaa dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 núqu akara

ruani, dínni pupú óonisaa miqíkai mándee 6 ákara ruani. Aiqáma narí kambíqoona amana kái núqu ákara ruaqa. ¹¹ Óonisaa ákara rírana akoofása márína áfiqasaifanoo mifá qaara oonisaa Yakooboona faiqi námu núqu ákara rúani. Ákara rúmaseeenoo mi ooni qandá kóora qámbaana quqásainanoo atukaránoo máriani. ¹² Miqímmásee áururusaa eefooda qámunna áakandammásainanoo Yakooboona faiqi námu qísauku qaara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkiqusinoo máriani. Miqímásaiifanoo Áaronafa misá núqu narí aururusáa máranoo nímarinaqa qinée Yáaweesa qeeqá faiqí ánaaseera aiqáma kári írianaura. ¹³⁻¹⁴ Áururusaa qaara ooni atukaramma qumáree mári kóoranasaa qaara qánda ámiqira kóora sáinanda súfirana moó áti moó óonisaa moó áti moó óonisaa ootúpaaqa.

Ínnee aanáiqi kírausa úriqararana ámuqusa sáaqaraa qámunna áuquqa.

(Rafúdoo 39:8-21)

¹⁵ Ínnee nímuqusa sáa rúfí márjana aanáiqikirausa áuqu nimisáifaqa minánnoo misá Ánutuna íriranara áidiranara írifaranoo. Eefooda qámunna áuqu áinainausannoo kai áuquseeqa moodáa karira akara kai ruaqa. ¹⁶ Qámbaana tukáandasaiifanoo aiqáma áti amana amana kái 22 centimetres máriani. ¹⁷ Ínnee óoni ámiqirana firaa feefauru áqi márjana kai marasée qaara faqa qaara faqaki mi qamunnánasáa pádiaqa. Índaarúqaa pádiranaki moó óoni áuqu rubi faqa moó óoni toopasa faqa moó óoni ganeeta faqa minamúna pádiaqa. ¹⁸ Miná ánaaqiannáa pádiranaki moo óoni áuqu eemeerara faqa moó óoni safairee fáqa moó óoni daimánna faqa minamúnannai pádiaqa. ¹⁹ Miná ánaaqiannaa pádiranaki moó óoni

áúqu teerakoosa faqa moó óoni agatee faqa moó óoni áúqu ameeetisa faqa minamúnannai pádiaqa. ²⁰ Miná ánaaqáanaa pádiranaki moó óoni áúqu beerira faqa moó óoni kanirianna faqa moó óoni yasapaa faqa minamúnannai pádiaqa. Mi oonísa kóorandannai ámuqusa sáa ititánoo mári qamunnnasáa isooqa áraaq. ²¹ Mi oonisa moodáa moodáa óoni fannoo Yakooboona faiqi námu qísauku qara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkíqa úsinoo máriani.

²² Ínnee nímuqusasaa ruffírana anaanu ámiqira kóorannai áuqira sánda séenandara foorá áuquseeqa afundásee dínni dínni átisaa qusuaqa. ²³ Kóorannai anaanu qaaraqandá áuqusee ámuqusa sáa rufinna qamunnana mirínni átisaaqara qusúqa. ²⁴ Qaara qánda séennanda kóorannoo afundáranannai mi anaanu qandáki qusuaqa. ²⁵ Mi sandána áti qárannai áururusaa kóorandannai ooni isooqa aruqaanáki ootúpaaqa. Miqímmásaifanoo áururusaa eefooda qámunnasaa rúmbaaqa. ²⁶ Kafáa nímuqusa saa rufí mariana anaanu qaara qánda kóorannai áuqusee aunduráindari áti saa mi anaanúna rumbásaifanoo eefooda qámunna mámmaaqai máriani. ²⁷ Kafáa qaaraqánda ánaanu kóorannai áuqusee áfunni qumu mári eefooda qamunnána saa aqaasanaí ámiqira qámunnnannai súfirana oof qándianinnana aaqá rumbáaqa. ²⁸ Nímuqusa sáa díri mária qamunnana sáa anaanukí dirindásiandannai súfira sanda qusuakí eefooda qamunna sáaqaraa ánaanuki qususée rumbáaqa. Miqímasaifanoo ámuqusa saa ititára qamunna sía kási kásiani. ²⁹ Áaroonáfa náaquqara máaqaki kéeqafinoo mi qamunnána Isaraee máqannaasa núqu ákara rírana afisúsáinaqa qinée Yáaweesa aiqáma kári qeeqá faiqí ánaaseera írianauranoo. ³⁰ Ámuqusaa ititára qamunna raqándaamasee uqára foorá akunúsai máriani. Mi uqánaki óoni

qaaraqánda miqandá núqu Urimma fáqa Tumimma fáqa Áaroonafa mi uqánaki uqárúmásee qini úiqaana maqáki ániáni. Miqírárée qímaseenoo aiqáma kári nímuqusa saa díri mária qamunnána rufu máree aniréenoo mifá qiní írirana iriséenoo Isaraee máqannaasa qímannímiannoo.

*Akaqá áanaiqikirausa qamunna áuquaqa.
(Rafúdoo 39:22-31)*

³¹ Ínnee eefooda qámunna meeáqoo qáraana áuqirara dirindáasi ákira sípsipa asausinnái kái áuquaqa. ³² Anuka ámaaqa áuquaqa. Qamunna raqándaammásee akunúsaifanoo anuka upeekáina sía anaqíani. ³³⁻³⁴ Miná átimau raqándaammásee akúnúseeqa saqári aqama faqa káqikaa bíru kóorannai áuqirana faqa miná átimau qusúqa. Dirindáasi ákira sípsipa ásausinnai faqa pánnoona ákiranannai faqa faéena ákiranannai faqa mi saqri aqamána amana áuquaqa. Áquuseeqa mi saqari aqamaná faqa kóorannai áuqira biru faqa qamunna átimau moó máfi quqée moó máfi quqée iaqa. ³⁵ Áaroonafa aanáiqikira sáika áuqararee qímasee mi qamunnána afisúani. Mifá náaquqara máaqaki qinée umeé marúnnana qífusaa áninanoo fée quqásee fínanoo fée mi birúsa narísaa narísaa áriqa ufa qífanoo Áaroonafa sía kuqúannoo.

³⁶ Ínnee ámiqira kóora marasée áqiniàndìrana áuqusee miná sáa ákara rúmaasee Yáaweena aináinira fáiqi fée qiaqa. ³⁷ Ákiiqa ánaamu qúsirana áqini sáa quqásee dirindásìandannoo rumbáaqa. ³⁸ Áaroonafa miná áqináaqa rumbásainaqa qinée Yáaweesa aiqáma Isaraee máqannaasa áaduma qiní qímiraree qínna áinainausara eedóo qímasee máránaura. Misá akaqá áaqarana áuqamasee qímifaqa qinee Áaroonaa mi aqiniandiránara irisée sía minní sàanáura. Káqi máraanaura.

³⁹ Ínnee ámiqira sánda sufuséeqa Áarooná siúta áuqusee miná ákiiqa ánaamu faqa áuqusee minánnoo kai áranandáuqa rumbárana faqa áuquseeqa minásaa óosana óosana ákarannoo afaaqa áuquqa. ⁴⁰ Áarooná faiqi námu siútauqa faqa níranandáuqanna rumbée máriana faqa níkiqa ánaamu faqa káaqa ámiqiranáuqa áuqu nímiqa. ⁴¹ Moosee anée maa qamunnáusa mara máree aneenná áfasaana Áarooná narí faiqi námu fáqa afisú nímaqa. Oorifa fádameena misá níkiqa ámoondunna adía nímaqasee náaduma mara quqásee mi saikána ními. Miqímmásáinaqa misá qiní aanáiqikira sáika máraaqa. ⁴² Ínnee qúsa kárausisa nooíqakiqari nífundana sáa óoqéeqárana áuqu nímiqa. Miqímmásaiifaqa misá sía narí nifaaqa kooroo iaqéera. ⁴³ Áaroonafa narí faiqi námu faqa qinée umee márunnanaki qiní úiqaana máqaki kéeqafinoo qiní qaindásaa náaquqara qóo aanáiqikira áinaina áuqararee qímasee aiqáma kári mi karausísana afisúqa. Miqíqa sía narí nifaaqa kooroo íqa sía kúqifaranoo. Maa ufáfa Áarooná faqa miná sáa ani aruakínausa sáa faqa náaruara máriannoo.

29

*Aanáiqi kíralsa fúkasaa mara quqásee náamuaqira ufa.
(Aanáiqikirana 8:1-36)*

¹ Maaqímmasee Áarooná faqa miná faiqi námu faqa náaduma mara quqásaiifaqa qiní saikáki aanáiqikirausa máriaqa. Ínnee burimakáù ákooná timmusa faqa sip-sípa ákooná qaaraqánda dínee teeroo síaina kai máree ániaqa. ² Ámiqira parauqa qaindirírana innooqée marí pauraqána sía áqirana oorifa fádameennannai suqáaqa. Akaqána sía oorifa fádameennannai suqáaqa. Akaqána ausiríra feemu áuqusee oorifa fádameéna akusée suqáaqa.

³ Mi ainaináusa nafisaa ámanee uqá fooqáa íranaki rúmaseeqa ínnee burimakáu ákoonannóo faqa sipsípa ákoonaa qaara qándannoo qiní tatúfirana suqá qímiraree qímasee mi ainaináusa námufaqa qímiaqa. ⁴ Moosee anée Áaroonaa narí faiqi námu faqa nífiqamaree qinee umeé márúnna uíqaana maqa kooqíki mínisee qímannimináqa ámiqimmasee nammári áuqaaqa. ⁵ Miqímmasafaná anee úriqarara áanaiqikira qamunna Áaroonaa afisúamaqaa. Siúta faqa kisaqa qamunna áiku ataa dukúnirana faqa eefooda qámunna meeáqoo afisírana faqa miná ámuuaqa eefooda faqa nímuqusa sáa rúfi mária qamunnána faqa nooiqándí maríana faqa aiqáma mi ainaináusannóo afisú ámaqaaqa. ⁶ Níkiiqa ánaamu afisú ámaqásee náaquqara kooroo íra fee qímasee rumbáa. Maaqí qímasee mínásaa ákara ruaqa. Yáaweena saikáki márifee qímasee ákara ruaqa. ⁷ Rumbá ámaqasee Yáaweenaindi fee qímásee útáaqama ámaqara fadameena ákiiiaqa adíaaqa. ⁸ Anee Áaroonaa faiqi námu nífiqa quqásaina mi siutáusa afisúaqaa. ⁹ Níranandáuqanna rumbée maríana rumbásee níkiiqa ánaamu faqa afisú nímaqaaqa. Miqímmáseeqa Áaroonaa fáqa miná faiqi námu fáqa mi saikána nímia. Misá faqa misá sáa aniaruakínausa qiní aanáiqikira saikaki náaru náaru márifaranoo.

¹⁰ Moosee anée Áaroonaa narí faiqi námu faqa qamunna afisú nímaqasainaqa burimakáu ákoonaa timmusa mara qinée umeé márúnna uíqaana maaqána kooqíni mínisaifana Áaroonaa narí faiqi námu faqa qímanniminaqa miná ákiiqasaa nísauku quqáaqa. ¹¹ Míniseeqa mi burimakau akoonnána qinee umeé márúnna náaquqara uíqaana maqána kooqíki áruaqa. ¹² Aruséeqa miná fidíka marasée aneenná ásauku ámukasáa raarammásee qaidara qaara fáqa qaara fáqa átisaa aanái fooqáa íranasaa ákua. Miqímmasee akaqá fidíka káqi márínauqa mara

máree qaidara qáinda óosanaki adíaaqa. ¹³ Miqimmasee kafáa áradanda sáaqaraa áinoo aiqáma máraaqa. Mina áannaama faqa miná atakísa qara faqa áinoo mínásaa márina faqa ámaandamoonna sáaqaraa károo károona faqa marasée tatúfira qaindásaa quqásee suqá qímia. ¹⁴ Burimakáu ákoona amaqí faqa apata faqa árada faqa ínneeqa naambeéqai áqoosai idá arasáifanoo qáani. Mifá aanáiqikirausa numóo maráqu níseenoo taiká nímaqáan-
noo.

¹⁵ Sipsípa ákoona moodáa marasée Áaroonna faqa miná faiqi námu faqa qímanniminaqa nísauku miná ákiiqa sáa quqáaqa. ¹⁶ Miqímmásaihana miná arusée miná fidíka marasée qáidara qaara fáqa qaara fáqa átinni mi fidikána adíaa. ¹⁷ Miqímmasee mi sipsipa akoonnána káqikaana káqikaana aukú quqásee miná aunduráindaraa áinaina faqa áikuqara faqa nammári uqusée mináúqa marée-
qee mi sipsípana ákiiáaqa akaqá áukíranauqa námufaqa quqáaqa. ¹⁸ Mi sipsipa akoonná aiqáma áfaaqa qaidarái quqásee qiní tatufiranara foorá idá araaqa. Miná áfúndara qinee asasianúra.

¹⁹ Miná idá arasee sipsípa ákoona moó aanáiqikíra sáikaki quqée máriana mára mínisainanoo Áaroonafa narí faiqi námu faqa miná ákiiqasaa nísauku quqáaqa. Quqásaafana árua. ²⁰ Aruséenana miná fidíka aféeriqiséenana Áaroonna narí faiqi námu faqa nísauku uqannai náaqoosaa akusee nísauku uqannai nísauku akoonná-
nasaa ákusee, nísauku uqannai níku akoonnána sáa faqa ákú. Akusée fidíka káqi márina qumáree qaidara qaara fáqa qaara fáqa átinni adía aqúaaqa. ²¹ Qaindásaaqaraa fidíka akáqana qumáree níkiqaki áki maría fádameena námu faqa marasée Áaroonna narí faiqi námu faqa nifaaqaf faqa qámunnasaa faqa rurúfida akunnímaqaaqa. Miqí másaifaqa Áaroonafa narí faiqi námu faqa misá fúka

qamunna faqa qiníndi kiani.

²² Mi sipsipána áinoo ámeesa sáa qáraana faqa audurák-inaa afaaqa sáa qáaraa áinoo faqa ánaama áti ámiqirana faqa qaara atakisa miná sáa áinoo márina faqa ásauku uqannái áfundana faqa ateeka áqua. ²³ Qini qímia náfisa ámanee uqána kinaana óosana óosana nárana moodáa moodáa máraaqa. Oorifa fádameenan-nai suqárana moodáa faqa moó sía oorifa fádameenan-noo suqárana moodáa faqa ausírira féemu moodáa faqa máràà. ²⁴ Mi naranáusa Áarooná fáqa miná faiqi námu faqa nísaukuki quqásáinaqa úriqarara káqi nímirafa qini Ánutusaindi féé qiaqa. ²⁵ Miqí máseenana kafáa nísaukuk-inaana maréeqeenana qaindásaa sipsípa ákoona aukú quqáqaana ámuuaqa quqásee idá arasáifanoo qáni. Qini qímira naranara foorá idá áraaqa. Miná áfundara qinée asasianáura. ²⁶ Moosee anée mi sipsipa akoonnána marasée qini Yáaweesa qífu sáa uqéerasee qini Yáaweesa úriqárara qímira áinainee qímasee aneenná mi aandauná náà.

²⁷ Ínnee faiqí aanáiqi kírausaikámma nímaqararee qímasee qini qímia narannákinaana sipsípa ákoona áméemméeqána marasée qini qífu sáa uqéeraseeqa miná ásaukuqànnai áfundána uqaqífiqáaqa. Miqímmáseeqa mi aandauná aanáiqikirausa náaqa. ²⁸ Mi ufáfa qini ufa márinaqa náaruara náaruara qini faiqí ánaasee qini faqa moodáanaki suqíra tátufirana suqáaqa. Mi aandauná áméemméeqana faqa ásaukuqannai áfundana faqa aanáiqikirausaindi máriani. Faiqí ánaasee qini Yáaweesa káqi qímira áinaina miqímminoo máriannoo.

²⁹ Áaroonafa kúqinaqa miná úriqarara aanáiqikira qamunna miná faiqi námu máraaqa. Mi saikána óosana árainna fáasaana mi qamunnána afisúsaifaqa fadaméena níkiqqa ámoondunna adíaaqa. ³⁰ Áarooná ámaaku narí

ákoona ámaafa máqainafa úiqaana máqaki qinée umeé márunnanki kéeqáfinoo náaquqara ósiranaki aináiniraree qímaseenoo mi uriqarara qaanaiqikira qamunnána afisúsee moodáannai qísauku taikásee dínni ani qaara marasée 7 fáasaana sáa mi naaquqara oosiránaki aináinani.

³¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Anée Áaroonafa faqa miná faiqi námu faqa níkiqqa ámoodúnna fadaméena adíá nímaqáidana suqéenna sipsipa akoonnána ámeemméeqana faqa ásaukuqannai áfundana faqa marasée qiní náaquqara ósiranaki afeekí quqásee namári námufaqa suqáaqa. ³² Qinée umée márúnna uqaana maqána kooqíki miná naaqa. Nafisa amanée uqaki káqi mári feemúsa námu faqa náaqa. ³³ Misá námasáifana aanáiqikira sáikaki kéeqarana fadameena níkiqqa ámoondúnna adíasainánóo misá numóo ákiiqara minínisárafá máriannoo. Mi narannáfa náaquqarafa márinarana aanáiqikirausa kaí náaqa. ³⁴ Akaqá áandau faqa féemu faqa nímuquinaqa sía náifandínnana kanánaana káqi márinqa idá araséeqa minakí áqusaifanoo ámiqimmásee qáma taikáni. Mi naranáfa náaquqarafa márinarana sía naaqa.

³⁵ Áaroonafa narí faiqi námu faqa aanáiqikira sáika óosana árainna qooqari qinee aní aamúà qúnandee íqa moodáannai qísauku taikásee dínni ani qaara marasée 7 faasaaná uqanná kaí mi ainaináusa áuqaaqa. ³⁶ Mi moodaa moodaa faasaannásaa anee burimakáu ákoona tatúfirana suqá qíminanoo aiqáma númoo taikáannoo. Miqínanoo qiní qaidara fannóo ánukarafa máriannoo. Miqímmáfinana oorifa fádameena qaidarasáa adíasainanoo náaquqanoo máriani. ³⁷ Aiqáma kari moodáannai qísauku taikásee dínni ani qaara marasée fáasaana sáa miqía. Miqínanoo qiní qaidara fannóo káaqa uqanna

náaquqarafa máriannoo. Moó fánnoo fée moó áinaina fée miná áuqáinafa miná náaquqara áfeeka fánnoo áruannoo.

Aiqáma fáasaana tatúfirana suqára óosana.
(Namba 28:1-8)

³⁸ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminoo qinau. Ínnee sipsípa ánaaqi qaaraqandá moodáa aukwana márara qánda marasée qaidaraí tatufirana suqáaqa. Náaru náaru aiqáma fáasaana miqí kaimmiaqa. ³⁹ Moó sípsipa kanánaana tatúfuaqa moó eendímarina tatúfuaqa. ⁴⁰ Kanánaana suqáinna sipsipána námu fáqa ámiqira sakumannoo qaindiríra párauaqa miná ummaara fannoo 1 kilogramme óodaa námu faqa ámiqira óorifa fádameena námu faqa quandásee suqá qímia. Uáinna námmani óodaa 1 litre amana kai qinée Ánutusa naannána adíaaqa. ⁴¹ Eendí márinaqa suqáinna tátufirana kanánaana suqáandee kai íqa sakuma qaindiríranannoo faqa oorifa fádameenannoo faqa uáinna námmarinnoo faqa suqáaqa. Mifá qiní Yáaweesa qímira nárana máridanoo. Miná áfunda fánnoo qiní asasírana qímidanoo.

⁴² Náaru náaru kásooaqee maa tatufira suqárafafa qinée umeé márrunna úiqaana máqa kooqíki qiní qífu saa tatúfu qímiaqa. Miqífaqa miqóo qinee ínni qeeqá faiqí ánaasee faqa moodáanaki márídaqa ufa qíma nímiánaura. ⁴³ Miqóo qinee Israaee máqannaasa faqa máriananoo qinee umeé márrunna máaqanakiqari dároo daraa íra káaqa qárafafa mi saqanná náaquqáinaqa sía faiqí ánaasee kái qeesa miqóo fifáranoo.

⁴⁴ Qinée qeeqá úiqaana maqa faqa qaidara faqa náaquqara faika másaanaura. Qinee Áarooná narí faiqí námu faqa qiní aináinirausa máriafaqa náaduma misá aanáiqikira sáikaki quqáanaura. ⁴⁵ Qinée Israaee

máqannaasa qámbaana máridaqa misá Ánutusa mári-
 anaura. ⁴⁶ Misá qiní Yáaweesa náriqa Ánutusa Isipa
 máqa máaqaindaraana nífiqee ániafannanara íri máriafaqa
 qinee misá qámbaana márianaura. Qinee Yáaweesa misá
 Ánutusa márianaura.

30

Ámiqira úndimari idá munána suqára qainda áuquaqa.
(Rafúdo 37:25-28)

¹ Yáaweefa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. Moosee
 ínnee akasia sáqari marasée ámiqira áfundi marí ida
 munána arée fandínna qáidarana áuquaqa. ² Mi qaidaráfa
 dínni dínni amana kái máriani. Miná kísaaqandanai 45
 centimetres máriani. Miná qúsandanai miqí kai ínoo 45
 centimetres máriani. Maqá sáaqari óoru fírafa 90 cen-
 timetres máriani. Miná qaara faqa qaara faqa áti moodáa
 sáqarinnoo kai burimakáu áanaira foorá áuquaqa. ³ Miná
 áfu faqa aanai fooqána faqa ataaqéeqara faqa ámiqira
 kóorannai kai rafáaqafúsee kóorannai miná fíqu fíqumma
 áuquaqa. ⁴ Kóorannai qaara qánda ánaanuu áuqusee dínni
 moó dínni moó quqásaifanoo qaindúsi fândínna sáqarina
 atukarammá qúmáraani. ⁵ Mi qaindusira saqari qandá
 akasia sáqarinna áuqusee kóorannai rafáaqa fúàqa. ⁶ Mi
 qaidárana mara máree náaquqara oosirana dínni qiní
 moodáanaki kára búkisa márina óorinni quqáaqa. Miqóo
 qinée ínne faqa moodáanaki kianúra.

⁷ Aiqáma kánanaana Aroonafa qóomauqa andeeqárra
 aniréeno mifá miná sáa ámiqira adiafaa íra afundí
 marína suqáni. ⁸ Mifá kaifáa eendí márinanoo qóomauqa
 qumbíseenoo ámiqira adiafaa ímari afundána ímarina
 suqáni. Mi oosanáfa náaru náaru sía uqanna taikáannoo
 káqi kai máriannoo. ⁹ Ínnee sía moó mi qaidarána saa
 qinee qádo qíma qáunna áfundirana suqáaqa. Aandàu

tatúfiranéè sakuma qaindiríra tátufiraneé uáinna nam-mari adíasee suqára tatúfiraneé sía minásaa suqáaqa. ¹⁰ Aiqáma áukuana moodáa faasaaná kai Áaroonafa mi qaidaránasaa ainaininanoo qiní qifusaa ámiqiannoo.

Yáaweena úiqaana maqánara takisa áqira oosana.

¹¹ Yáaweefa kafáa Mooseena qímaminau. ¹² Moosee anée Isaraee máqannaasa núqu marasáinaqa moodáa moodáa fasiqa náriqa máriranara qiní feefauru qímiaqa. Miqímmásee núqu máree márinaqa moó úmmaara sía misa saa áqufuanoo. ¹³ Aiqáma núqu ákaraki márísa úriqararasa auqu rámaqaa múnnimmana amana kái quqáaqa. Aiqámausa mi feefaurúna áqiqa qiní qímira áinaina qímifaránoo. ¹⁴ Faiqí moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee 20 áukuana faqáasa faqa miná fíqarara áukuana faqáasa miqímmásee qini feefaurú qímiaqa. ¹⁵ Misá náriqa márirana maaqímmásee feefauríqa. Aináina faqáasa sía fíqaramasee áqifaranoo. Aináina síaisa sía óorudupi másee áqifaranoo. Áiqáma amana amana kái áqifaranoo. ¹⁶ Mi munnimmána Isaraee máqannásianai marasée qinee umeé márúnna uíqaana maaqáfa mandáikinana minánnoo itípia. Misá náriqa máriranara mi takisána áqusáifaqa qínee misá saa ititá nímaqaranara írī-anaura.

Booróosannai fíraa difaani áuquqa.

¹⁷ Yáaweefa Mooseena maaqí qímasee kafáa qímaminau. ¹⁸ Moosee anée nammári áuqeemaría difaanína firaaná áuquqa. Booróosannai áuqusee miná áiku faqa booróosannai kai áuquqa. Auqúsee nammári minakí adíasee qiní úiqaana máaqa dínni márínana qaidara dínni márínana qámbaana quqáa. ¹⁹ Áaroonafa faqa narí faiqi

námu faqa minakí níku nísauku nammári úqimarifaranoo. ²⁰ Misá qiní ufa súqira máaqaki kéeqaanee qímasee níku nísauku minakí máfi nammári uqusée qiní qímifandínna nárana qaidarasáa suqá qímiaqa. Miqíqa sía kúqifaranoo. ²¹ Misá nárì níku nísauku nammári uquséeqa sía kuqífáranoo. Maa sanda ufána Áaroonafa narí faiqi námu faqa kásooqaqee misá sáa aniaruakínausa faqa maa sanda ufána áfaqée fáranoo.

Aanaíqi kíralsa útaaqa fádameena áuquqa.

²² Yáweefa kaifáa Mooseena qímaminoo qinau. ²³ Moosee anée makáqa anoona moómoo 6 kilograms faqa isaaqa anoona moómoo 3 kilograms faqa ámiqira úndi mari innupína anoona moómoo 3 kilograms faqa máraa. ²⁴ Saadápu moómoo 6 kilograms faqa máraa. Aiqáma áinaina úiqaana máqa sikéera amana kái máriani. Oorifa fádameena 4 litres amana minakí adíaaqa. ²⁵ Mi náaquqara fádameena Yáaweenaindi fee qímasee níkiqqa ámoondunna adiee fandínnana áuqusee ámiqira áfundi marína námufaqa quandáaqa. ²⁶ Anée mi fadameenáusa áuqu máree qiní úiqaana máqasaa akuséenana qiní moodaanaki kíra ufa mári bookisánasaa fáqa ákua. ²⁷ Áiku faqáa téeboora faqa minasáa qaraa ainainauqa faqa qóoma sáqari faqa minásaa qáaraa áinaináuqa faqa ámiqira áfundi mári pauraqána idá qée marí qaidarána faqa akuámaqáa. ²⁸ Tatúfirana suqée mafia qaidarána faqa minásaaqaraa ainaináuqa faqa akuámaqásee nammári dífaani faqa miná áiku faqa akuámaqáa. ²⁹ Miqímmásee mi ainaináusa áaduma sáa mara quqásainanoo káaqa náaquqanoo máriani. Moó fánnoo fée moó áinainee mi ainaináusa áuqáinafa mi ainaináusa náaquqara áfeeka fánnoo náruannoo. ³⁰ Miqímmasee Áaroonafa narí faiqi námu faqa mi fadameenná aku nímaqa sáinaqa qini

aanáiqikira sáikaki máriaqa. ³¹ Moosee anée Isaraee máqannaasa maaqí qímasee qímannimía. Maa naaquqara fadameenná níkiíqa ámoondúnna adíee fandínnana qiní aináiniranaki náaru náaru quqáaqa. ³² Maa fadameennáfa sía káiíqee fasiqa adíannímaqee máriafa máridanoo. Ínnee sía moó fádameena miqírana áuquqa. Mifá náaquqara áinaina márinara ínnee minára náaquqara fee qímasee eeráiriaqa. ³³ Yáfee moó fannoo maa fadameennára foorá áuqusee mooná ákíiaaqa adíainafa qiní faiqí ánaaseekí sía máriannoo.

Ámiqira úndimari munána áuqimaria pauraqána óosana.

³⁴ Yáaweefa kaifáa Mooseena qíminoo qinau. Moosee anée óosana óosana ámiqira úndi mári pauraqána sitakatee páuraqa fáqa oonikaa páuraqa fáqa karabanumma páuraqa faqa ámiqira makáqa anoona faqa aiqáma amana amana kái márása. ³⁵ Maraséenana ámiqira áfúndi márifaqa nifaaqaí áki maríanara foora áuqamásee idá arasáinanoo qéenoo ámiqira muna afundiani. Ooruku fáqa óodaa quqásainanoo ámiqinoo náaquqara faikíani. ³⁶ Anee mina átiuqa maraséenana kaadá rírìisáinanoo kookoomaiká máfinana mara máree qinee umeé márúnna máqanaki múruseenana moodáanaki kúra búkísa óorinni quqáa. Mi ámiqira undána imarínara káaqa náaquara fee iaqa. ³⁷ Ínnee sía moó miqíra áfudimarinnana áuquqa. Ínnee minára náaquqara andeeqára áinaina Yáaweenaindi féé qiaqa. ³⁸ Yáfee moó fánnoo miqírana ámiqira undi márína afaaqaí ákiraree qímasee áuqinafa sía qiní faiqí ánaaseeki máriannoo.

31

Yáaweefa úiqaana máqa kínaa áinaina áuqifandinna

fásiqausa mara quqánau.

(Rafúdoo 35:30–36:1)

¹ Yáaweeffa kafáa Mooseena qímaminoo qinau.
² Moosee qinée innikinaana Beesareerana útáaqéeqa. Mifá Urina ámaaku Hurana ánáiqi Yúdana ósanakináafa márídanoo. ³ Qinée qeeqá maraquna afeeka áaku amaqéeqa. Qinée írirana faqa aiqáma aináinirana akoofasaikíra sáika ámiqa. Aiqáma ámiqira áinaina áuqirana akoofasaikírana faqa ámiqa. ⁴ Mifá kóorannoo faqa siruáannoo faqa booróosannai faqa óonu máfi irisáidanoo óosana óosana ainaina akoofásauqa ákara rímaria írirana faqa áuquani féera ámiqa. ⁵ Qinée firaa feefauru áqi mária óonina atekára óosana faqa saqárinnai aináina amana áuqirana akoofásaikirana faqa Basareerana ámiqa. ⁶ Qinée moó fásiqa Ooqooriabana Áqisamakana ámaaku Dánnana oosanakinaana mara quqásaanoo Beesareerana faqa aináiniannoo. Qinée akaqáusa faqa firaa irirana óosana óosana ainaina áuqirana akoofásáikirana nímiqa. Miqímma sánaqa misa qinée qímannimianna áiqama áinainna áuquaqeera. ⁷ Qinée umee márúnna uiqaana maaqana faqa moodaanaki kira bukisa faqa mina afu numóo taikánnisarana faqa aiqáma úiqána máqakinaa áinainauqa faqa áuquqa. ⁸ Teebóra faqa minásaa mári áinainausa faqa ramma dírirana ámiqira kóorannóo áuqirana faqa minásaa mári áiqama áinainausa faqa ámiqira áfúndi mári tatufirána suqára qáindá faqa áuquqa. ⁹ Tatufirana suqée mária qáindána faqa miná suqée mária ainaináusa faqa níku nísauku nammári úqimarîa difaanína fáqa miná óosana faqa áuquqa. ¹⁰ Misa ámiqira qámunnauqa Áarona faqa miná faiqi námundi faqa aanáiqi kára sáikaki márídaqa afisifandinnana faqa áuquqa. ¹¹ Qiníndi fée qímasee

akunnímaqee fandínna fádameenna faqa adífaaa íra ámiqira áfundimarina náaquqara ósiranakinaana faqa áuqua. Misá áuqidaqa qinée qúnandee kaimaseeqa auquaqa.

Sabáta idooára fáasaana máridanoo.

¹² Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ¹³ Moosee anée maaqí qímasee Isaraee máqannaa qímannimia. Sabata qiní idooára fáasaana ámiqimándeé íreedakai máriaqa. Mi faasaanáfa qiní faqa ínna faqa qámbaana náaru náaru máridanoo qinée Yáaweesa ínna mara qeeqá faiqí ánaasee kúnnanara quqannífiqaannoo.

¹⁴ Ínnee qiní idooára faasaana náaquqarafa márinara íreeda kai máriaqa. Faiqí moó fannoo sía íreeda márirai mi faasaana ainaininnana kuqá áruaqa. ¹⁵ Qísauku dínna taikásee dínna moodáa marasee 6 fáasaana ínnee ínneeqa aináiniaqa. Qísauku dínna ani qaara marasée 7 fáasaana fíraa idooara fáasaana qiní náaquqara fáasaana máridanoo. Yáfee mi faasaana aináininnana ínnee miná kuqá áruaqa. ¹⁶ Isaraee máqannaasa ínnee faqa qinée faqa moodáanaki kúnnanara mi faasaanáfa uqannífiqaani. ¹⁷ Mi fáasaanáfa ínna Isaraee máqannaa faqa qini faqa náaru náaru áqoondikírana koorooí mári faasaanáfa máriannoo. Qinée Yáaweesa dínna taikásee dínna ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa maqá faqa innaarúna faqa áuqusee dínna ani qaara márasee 7 faasaana aináinirana quqásee idooáfannanara mi faasaanáfa idooára fáasaana máriannoo.

¹⁸ Ánutufa aiqáma ufa Mooseena Sinai áaqanasaa qímami taikáseenoo qaara ooni ausiríranasaa Ánutufa narí ásaukunnai sánda ufa ákara rúmaqoona áminau.

32

Faiqí ánaasee kóorannai burimakáu ákoona ánaaqi aúqiqau.

(Lo 9:6-29)

¹ Mooseefa áaqanai kísaaqasaa óoru márufaqa Isaraee máqanna faiqí ánaasee Áaroonafa máruqoo suqúmáree anirée Áaroonaa maaqí qímasee qímamiqau. Maa fasiqáfa maasa Isipa máqa máaqaindari qífiqee ánufa náqaafee ímari fáqee maasa sía írídaqa. Minára anee moó ánutuna áuqusainanoo maasa indaarúnníkamma nímaqaaani.

² Áaroonafa misá úfa iriséeno qinau. Ínneeqa faiqí ánaasee náaqookinaa kóora faqa fidináanu faqa tatúseeqa míni qímiaqa. ³ Miqí qufaqa aiqáma faiqí ánaasee nári náaqookinaana radúku máree mini Áaroonaa ámiqau.

⁴ Amisoofanóo Áaroonafa miná qumáreenoo idánnai tasírísiri mándeenoo maqasaa burimakáu ákoona ánaaqi amana áuqu qoonaki adíasoofanoo burimakáu amana áuqinau. Áuquseenoo paipánannai mina átiuqa andeeqánu. Miqímmásoofaqa faiqí ánaasee qiqau. Isaraee máqannaasa maafá maasá Ánutufa maridanoo. Maafá kai maasá Isipa máqannaindari níndiqee ánufa máridanoo.

⁵ Áaroonafa misá úfa iriséeno burimakáu akoona amana auqirana aaqá tatúfira qáinda áuquseenoo faiqí ánaasee qímanniminoo qinau. Dúna aiqáma suqúmáree aniráifaqa oomáqa sakasée náidaqa Yáaweena áuqa uqéeraa. ⁶ Miqí qímasoofaqa iáqoo kanánaana faiqí ánaasee akaqá áandau mara máree mínisee qaindásaa tatúfirana faqa Yáaweena faqa moodáanaki kúra tátufirana faqa suqáqau. Suqámiseeqa óoqu marifíqa afeeka nammári faqa nárana faqa námaseeqa fíndifíqa ánaaseeuqa faqa mandá óosana máraqau.

⁷ Yáaweefa misá nínrafeenoo Mooseena qímaminau. Anée kái káqi óoqufúà. Faiqí ánaasee anée Isípa máqanaindari nífiqee ánianáusa qiní minnísee áaqara óosana máraidammia. ⁸ Misá doo qinée fuaqée qímasee naamúaqiafánna aana minníseea. Misa kóorannai buri-makáù ákoona ánaaqi amana áuqusee mina tatúfirana suqámiseeqa minára innaaru qídaqa. Misá maaqí qídaqa Isaraee máqanaasa maasa Ánutufa maafá maasa Isípa máqannaindari nífiqee ánufa máridanoofee qídaqa.

⁹ Minára qinée Yáaweesa Isaraee maqannaasa kaaqa ramoo rámaa ímariafaqa iridaqa. ¹⁰ Dóo firaaqoo qiní qírana qaifaqa misá kúridi taikasaanaura. Anée sía qiníara qádo qia. Miqímmáseeqa aní faqa anísaa ani aruakínausa faqa kai ámiqi ámiqimma nísanaaqa firaa maqanna mári-faranoo.

¹¹ Mooseefa írinoo Yáaweena áanoo qíranara in-naarukíqari qádo qídanoo qinau. Óo Yáawee nánaree anee aneenná faiqí ánaaseera árana qáidanoo fee. Anée firaa afeekannái misá Isípa máqanaindari nífiqee áni-anafa náqaaifanée áanoo qíma nímaqaidanee. ¹² Anée miqínaqa Isipa máqannaasa aníara nári kai qímirisee Isaraee máqannaasa nífiqee áaqana áikunni múnusee nárú taikárara nífiqee fiifoo qifáara. Sía árana qáni aneenná árana qára írirana quandásee sía ummaara aneenná faiqi ánaasee nímia. ¹³ Anée aneenná aináinira fáiquuqa Abarahamána faqa Isakeena faqa Yákooboona faqa kúqaa qíma áfeekaikíra ufa qunnanara óonumafi íria. Anée misára fásaura foorá máfifaqa qinée qíma afeekaikíafanna máqa máaqana ínni nímiánauree qinau. Nimisáananoo mi maqa maaqáfa ínnindikámmينو náaru náaru mári-annoo fee qinau. ¹⁴ Mooseefa miqí qufanóo Yáaweefa narí aranaqara írirana quandásee sía ummaara narí faiqí ánaasee níminau.

¹⁵ Yáaweefa Mooseena qaara oonisáa ákara rúmam-ufanoo máreenoo áaqanaindari afaásai narí máqannaa márunnai óoqu fínau. Ausírira ooniqandásaa Ánutufa sánda úfa dínni dínni ákara rúmaqoona úqirafa óoqu finau. ¹⁶ Ánutufa narí kai mi oonína áuquseenoo minásaa sánda úfa ákara rinau.

¹⁷ Yoosuafa írufaqa faiqí ánaasee nárìqa úiqaana máqusakiqari fáaqa fuísee qída qufanoo íriseenoo Mooseena qíma minoo qináu. Qinée rákidaqia úfana írídaqa. ¹⁸ Miqí qufanóo Mooseefá qináu. Sía qufóona rira úfa fau márídanoo fau. Sía qikí fáafau qírufa fau márídanoo. Idí rárana kai írídaqa.

¹⁹ Mooseefa úiqaana máqusa adeedí óoquireenoo nínndafoofaqa burimakáù ánaaqi amana áuqirana faiqí ánaasee fusákidaqa idí rée maríqau. Miqí márufanoo Mooseefa nínndafoofanoo áranaqoofanoo ákara ríra óoniqara áaqana áikunni maqásaa áqusoofaqá miqandá rukámiqau. ²⁰ Mooseefa áranaqoofanoo burimakáù ánaaqi amana áuqirana qumáreeqeenoo idáki áqusoofanoo tasírísírináu. Tasírísiri máseenoo andaana rúmeeqee nammáriki áqusee naaqée qufaqa Isaraee maqannaasa mi nammarína naqau.

²¹ Miqímandeenoo Mooseefa quándakufanoo Áaroonaa qímamináu. Maa fasiqa anaaseesá aní naqí fée má-maqaafanee anée maa manda firaa aqarana misá ni-faaqái quqéenee.

²² Miqí qufanóo Áaroonafa Mooseena qímamináu. Óo qiní úriqararafa anée sía qiníara áanoo qia. Anée maa fasiqa anaaseesa óosana írimariananoo. Misá káaqa mandóosana áuqarara sandanainai qimariasaa márídaqa. ²³ Misá qiniara maaqi qia. Maasa maa fasiqáfa Mooseefa maasá Isipa máqa máaqaindaraana qífíqee ánunaki kam-biqai ainainnara sía írídaqa. Anée moó ánutuna áuqu

sáinanoo maasá indaarúnníkamma qímaqaani. ²⁴ Miqí qifaqa qinéé qímannimiqa kóora faqaasa qímiaqee qúnaqa uaqéé iasa akaqána qímia. Qímiafaqa idáki áqusaunanoo burimakáu ánaaqi kambíqeenoo.

²⁵ Mooseefa qafoofaqa Ároonafa eedóo qufaqa faiqí anaasee náríqa namuqáa nífusaa ósana ósana mandá ósana mároofaqa namuqáa misára uteétiqíqau.

²⁶ Minára Mooseefa arana qoofanoo uiqaana maqusa kooqiki kikiqamma fufanoo maaqí qimasee nammeera qinau. Aiqamausa yafee Yáaweenaindi kíani qínafa maaqóo ániaqa. Miqí qufaqa áiqáma Reefina áiku ásauku kai suqúmaree miqóo ani miná fíqu fíqumma fiqau.

²⁷ Aniroofanoo Mooseefa maaqí qímasee qímanniminau. Isaraeerána Ánutufa Yáaweeefa maaqí qímasee áiqámausa ínni naakapaidanoo mifá ínneeqa rákira páipana mara máree innée uiqaana maqusa dínni kooqíndari dínni kóoqínni óonuree anirée ídaqa únna ánutuna amana áuqi máriana akiiqara ínneeqa níkaqaafasaaufa faqa ínneeqa níqoondiuqa faqa ínni naaqa máriasa faqa áiqáma kúqa naru taikáaqa. ²⁸ Miqí qufaqa Réefina áiku ásauku eedóo qímasee mi faasaanná 3,000 fásiqa náríqau.

²⁹ Narusoofanóo Mooseefa kafáa qímanniminau. Ínnee ínneeqa faiqí námufaqa ínneeqa níkaqaa fasaauqa faqa nárúanara innée Yáaweena aanáiqikirausai kiqa máriafanoo. Miqí máriafanoo Yáaweeefa narí ámiqi ámiqirana ínni níminoo.

³⁰ Íaqoofanoo kanánaana Mooseefa faiqí ánaasee qíma níminau. Ínnee firaa manda aaqarana marasaafaqa aqbee qinéé áaqanai kaifáa óoruree ínniara Yáaweena irámíríananoo ínni áaqarana ákiiqara minnínísaannoo fee. ³¹ Miqí qímaseenoo Mooseefa Yáawee funnai áaqanai óoruree qímaminoo qinau. Maa fasiqa anaaseesá fíraa mándá áaqarara marasée únna qíra ánutuna kóorannai

áúqusee minára innaaru qíqííáafanoo. ³² Ámanee misá aaqarana akiiqara minnínnisaa. Sía minnínnisseenana qiní dúqu ani faiqí anaasee faqa ani bukaki akararinoo marina kái rukáà.

³³ Yáaweefa iriséenoo qinau. Sía káiqeesa núqu qeeqá búkakinaana rukáanaura. Qini ufa rukíee mári-asa núqukai rukáanaura. ³⁴ Dóo óonuree faiqí ánaasee nífiqamaree qinee qimamíafanna maqa maaqánai fua. Anee iria, qini qangiroo fannoo ínna indaarúnna kámma nímaqaannoo. Mi fasiqa anaaseesá áaqarana ákiiqara ummaara nímianna áukuanafa ánidanoo. ³⁵ Miqí qímaseenoo Yáaweefa mandá áurirana mi fasiqa anaaseesá níminau. Misá Áaroonara qufanóo kóorannai burimakáu ákoona ánaaqi áuqunara miqínau.

33

Yáaweefa Isaraee máqannaasara Sinái áaqana áikunni máruna minnísee fuaqéera qímanniminau.

¹ Yáaweefa maaqí qímasee Mooseena qímaminoo qinau. Anée faqa Isipa máqa máaqaindari nífiqee áni-anna fásiqa ánaaseesa faqa maa maqána quqásee qinée qíma afeekaikámmasee Abarahaamána faqa Isakeena faqa Yákooboona faqa misásaa ani aruakí kambíqainausa faqa nímiraree qíafanna máqanasaa fua. ² Qinée qeeqá angiroo aiqáananoo ínna nífu úqi márinaqa fímarifaqa qinee Kanna máqannaasa faqa Amoorá máqannaasa faqa Heeta máqannaasa faqa Peerisa máqannaasa faqa Hifita máqannaasa faqa Yeebusa máqannaasa faqa náru nífáqaaqa ianaura. ³ Ínnee áinoo faqaa maqásaa aináina úmmaqusaa fanoo réemindèemíri mari maqánasaa fifáranoo. Qinee qeeqá sia ínna faqa fuanáura. Ínnee ramoorámaa ímariasa máriafaqa qinee ínna faqa fídaqa aanái ínna náruanoora.

⁴ Isaraee máqanna Yáaweena mi ufána iriséeqa nifaaqa áuqira áinaina aiqáma raipáqu quqásee soofará máridara foorá máfiqau. ⁵ Yáaweefa maa ainainá áuqaagéera qímannimufaqa miqíqau. Maaqí qímasee Yáaweefa Mooseena qímaminau. Ínnee káaqa ramoorá-maa ímariasa máriafanoo. Qínee ínni faqa maqee fíqa ínni kurídi nímaqáunaiqini. Doo maqee ínneeqa nifaaqa áuqirana raipáqu quqásee káqi máriafaqa qinée ínni náqaafee mánnimaqáannanara óonumafi írianaura. ⁶ Miqí qímasoofaqa Sinai áaqana quqásee fídaqa Isaraee máqannaasa sía nárì nifaaqa áuqirana afisíqau.

Yáaweefa Mooseena fáqa ufa qímaru uiqaana maqáfa.

⁷ Isaraee máqannaasa náriqa úiqaana máaqauqa usakásoofanoo Mooseefa náaquqara úiqaana máaqa naambeéqai níanasaa usakánau. Usakásee miná áuqureenoo Yáaweefa umeé mári uiqaana maaqá fée qinau. Faiqí ánaasee moó fánnoo Yáaweena íriranara íriane qímasee mi maaqána kooqínni fímariqau. ⁸ Mooseefa narí úiqaana máaqai fufaqá faiqí ánaasee nárì úiqaana máqa kooqíki-aqa kíkíqamafi qáfee máru fanoo kéeqanau. ⁹ Mooseefa úiqaana maaqaki kéeqafufanoo asuru qumuréeno mi kooqínaki márufanoo Yáaweefa minakíqari Mooseena fáqa ufa qímarinau. ¹⁰ Asuru úiqaana maqa kooqíki qumu kásoo inoo márufaqa faiqí ánaasee miná qáfamasee ninuka túqu náumoo amisée Yáaweena ámooqí maríqau. ¹¹ Yáaweefa Mooseena faqa narí óori narí óori qáfaida ufa qímarinau, faiqí narí áqoondi faqa ufa qímarindee inau. Ufa taikáseenoo Mooseefa anirandée faiqí ánaasee máru úiqaana maaqánai finau. Kumaaráa moó miná dadaaqí márufa Yóosuafa Nunnaana ámaaku náaquqara úiqaana máaqaki káqi márinau.

Yáaweefa narí faiqí ánaasee faqa márianauree qímasee qima afeekaikinau.

¹² Mooseefa Yáaweena qímaminoo qinau. Óo Yáawee kúqaa anée qiníara maa fasiqa anaaseesá indaarún-nikamma nímaqainaqa mi maqánasaa fuaqée qinau. Anée sía qiní faqa fídanoo qiní dadaaqíaninna fásiqanara qímaqimiananoo. Anee qiníara ámiqimmasee íridana qiníara asasídaqee qíananoo. ¹³ Anée kúqaa qiníara miqídana anee qímiriannana qímaqiminaqa qinée aní aináiniranaki máridqa maqee maqee ani asasammá ámaqánaura. Anée maanára faqa íria, maa maqannáasa aní faiqí ánaasee anée útáaqama qáanausa máridaqa.

¹⁴ Yáaweefa miná iriséenoo Mooseena qímaminau. Qinée aní faqa fidaqa adoóarana ínni nímianaura.

¹⁵ Mooseefa iriséenoo Yáaweena qímaminoo qinau. Anée sía maasá faqa fínana sía maasá maaqóoqari diqiqáa.

¹⁶ Anee sía maasá faqa fínaqa náqaafee másee akaqáusa anee qiníara faqa aneenná faiqí ánaaseera faqa rímarinnanara írifaranoo fee. Anée maasáki márinaqa maa maqa maaqána kínaasakiqari náaduma moó kírausa márianaura.

¹⁷ Yáaweefa Mooseena mi ufána iriséenoo qímaminau. Dóo anée qíanandee káimmianáura. Qinee ámiqimmasee aníara írimarúnnanara faqa aníara asásí marúnnanara faqa miqíanaura.

¹⁸ Mooseefa mi ufána iriséenoo kaifáa Yáaweena irámirinoo qinau. Amanée aneenná óori dároo dáraa irana uqaqífiqásainaqa qáfaanauree qufanóo Yáaweefa qinau.

¹⁹ Amaná qinée qeeqá ámiqira aréenarana quqásaananoo ani áiaaqaree áfunni fúannoo. Qinée aní áfusaa qeeqá náaquqara dúquara koorooianáura. Qinée Yáaweesa qeeqá nífauarana faqa qeeqá qimudáoo qírana faqa qinee útáaqama qáunausa nímianaura.

²⁰ Moosee anée qiní dóori sía qáfeenaranoo moó fannoo qiní qíqafainafa sía amana káqi máriannoo kúquannoo.

²¹ Moosee anée qiní dáakaarinni óonisaa kikiqína mária.

²² Qiní dóori aréenarafa fínaqa qinée ani óoni afoo íranaki quqáseeqa qeeqá qísauku anísaa ititáseeqa fíqaramafíqa qísauku máraanaura. ²³ Qinée qísauku mara máraanana anee qiní itaufaka kái qíqafa. Sía dóori qíqafeennaranoo.

34

Mooseefa kafáa ínaaqianna sándufa máranau.

(Lo 10:1-5)

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qináu. Moosee anée maa aaqannásaaqari óoquree óoni ausiqára atEEKásee máree úrua. Anée indaarúqaa qanda amana kái atEEKásee máree úrua. Múrusainaqa indaarú rukamúnnánasaa ákara rúafannufana kafáa ákara rúanaura. ² Anée maqee deedaqamáqai márinana dúna kanánaana eendái mara máree Sinái áaqanasaa ururée qiní paqúria. ³ Faiqí moó fánnoo sía aní faqa úruannoo. Sía uqanna moó fannoo áaqanai fee áaqana aaqá fee máriani. Sía misá burimakáu sipsípa faqa áaqana aikunni ándanda naaqa.

⁴ Mooseefa iriséenoo óoni ausirána qaara qánda atEEKámaree kanánaana Yáaweefa qímamundee ínoo Sinai áaqanai óorufináu. ⁵ Yáaweefa asurukína qumuréenoo Mooseena faqa kikiqa máfinoo narí áuquara kooroónoo qinée Yáaweese qináu. ⁶ Yáaweefa Mooseena óorinni fíqaree óonuree maaqí qímasee firaaqóo qináu. Qinée Yáaweesa márídaqa. Qinee qímuqusirana faqa qimudádo qírana faqa umbiqárausa márídaqa. Qinée sía kái káqi áanooqunausa márídaqa, qinee káaqa faiqí anaaseera qímuqusi márúnausa márídaqa, qinée óoqai márúnaqóo kai márúnausa márídaqa. ⁷ Qinée qeeqá qima afeekaikíra ufa kásooaqee

núkudara foora kambiqáinausara qíma qáafanna ufana káqi kai íridqa, numóo faqa mandá óosana ákiiqara faqa minnínisaanaura. Qinee numóo áuqainna fásiqa ánaaseesa faiqi námu faqa miná ánaiqi mara faqa miná ásáifaqausa faqa afaqnáusa faqa sía sía náruanaura, naruanaura.

⁸ Mooseefa mi ufáusa iriséenoo kái káqi maqásaa óorindari mapámufufanoo Yáaweena amooqinau. ⁹ Amooqídanoo maaqí qímasee Yáaweena qímaminau. Yáawee anée kúqaa uqanna qiníara asasídana qinee aníara maasá faqa fúanneera iráidaqa. Maa fasiqa anaaseesá ramoorámaa ídaqa anee maasá numóo ákiiqara minníqiseenana maasára aneenná faiqí ánaasee fée qia.

*Ánutufa faiqí ánaasee faqa kafáa moodáanaki kináu.
(Rafúdoo 23:14-19; Lo 7:1-5; 16:1-17)*

¹⁰ Yáaweefa Mooseena qimaminoo qinau. Maqee qinée Isaraee máqannaasa faqa moodáanakikira ufa qídaqa. Qinée misá nífusaa firaa ainainauqa sía maa maqánasaa moó átinai faqa moó máqannaa qámbaana faqa áuqaafánna áinainausa áuqaanaura. Aiqama faiqí ánaasee qinée Yáaweesa firaa áinaina áuqaanaqa qáfaifanoo náaquanno. Ínni dadaaqianifeera miqíanaura.

¹¹ Qinée maqee qímannimianna sandufana ámiqimasee irisée mimaú fuaqa. Qinée Amoora máqannaa faqa Kannaana máqannaa faqa Heeta máqannaa faqa Peerisa máqannaa faqa Hifita máqannaa faqa Yeebusa máqannaa faqa ínni nóorinni fídaqa misá nífaqasaana fifáranoo.

¹² Ínnee fúka maqasaa óonuree sía mi maqannáasa faqa káqikaa ainaina réè firaa ainaina réè sía misá faqa moodáanaki kára ufa qiaqa. Misá ufaanara foora fufúsáifaqa ínnee minakí árifoora, minara qeeráiriaqa.

¹³ Misá tatúfirana suqée maría qaidarána misá óoni atekárana rakíaaqee maasá náaquqara ánutunee

qímariana ínnee miná rukámu áquaqa misá saqári ateehá rakíqasee maasá ánaasee ánutufa Aseeraafee qímariana mináúqa faqa ateekaatéekámma áqusaqa. ¹⁴ Ínnee sía moó únna ánutunara innaaru qiaqa. Qinée Yáaweesa únna ánutufa qíní qímaaqa máqaranara rairáí qímarunausa máridaqa.

¹⁵ Innee fúka máqasaa ónuree sía uqanna misá faqa moó áinainara moodáanaki kúra ufa qiaqa. Misá náriqa únna ánutuna innaaru qídaqa tatúfirana suqámi máriana ínniara naaqée qífaqa nee fóora. ¹⁶ Ínni faiqi námu mi anaamuru anaaseesá maraséeqa qíní minnísee moó únna qúra ánutusara innaaru qífóora. Mi oosanáfa qíní qífusaa dapi nuá ánaaseesara foorá máridaqa.

¹⁷ Innee sía moó áinaina tasírisiri másee únna ánutuna amana áuqusee minára innaaru qiaqa.

¹⁸ Óoqai ínnee Abiba qúqoonasaa Isipa máqasaaqari ánusa máriafanoo. Minára Abiba qúqoona aniráinaqa maqee maqee ínnee sía yís mári féemuna oomáqa sakasée maqee maqee naaqa. Dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée 7 fáasaana mi oomaqána sakasée naaqa. Isípa máqasaaqari ánu quqoonáfa márinara miqíiaqa. ¹⁹ Aiqáma áinaina óoqásáa ánaaqi qíníndi máridanoo. Ínnikina óoqásáa akoonaiqí máqainafa faqa aiqáma máaqeena áandauqa óoqasaa ákoona máqainafa faqa qíníndi kai máriannoo. ²⁰ Innee ínni doonki ánaaqi óoqásaa máqarafa káqi márianifee qímasee sipsípa ánaaqi miná ámaaqa maqasée tatúfirana suqá qímiaqa. Innee sía miqíqa miná anuka kurídíiaqa. Innee aiqama ínneeqa óoqa fáiqiúqa feefauru másaifaqa kafáa inniqáíndi kiaqa. Sía moó fannoo tátufirana suqára áinaina sía úqirafa qíní Yáaweesa qífusaa ániannoo.

²¹ Dínni taikásee dínni ani moodáa marasee 6 fáasaanasaa ínni aináinira fáasaana maridanoo. Dínni

ani qaara marasée 7 fáasaanasáa sía aináiniaqa. Úmáqira ákuanée aiqíra ákuanee aniráinaqa sía mi faasaanná aináiniaqa, idooaqa.

²² Ínnee unakírana óosana arasée miqóo áffiana nára óomaqa suqáaqa. Ínnee asumu aiqú quqára óomaqa faqa sakasée náidaqa miná áuqu réeqa asumu aiqú quqára óomaqa fee qiaqa. ²³ Moodáa ákuanaki qaarammoó kári aiqáma Isaraee máqannaasa moodáaqoo suqúfi qiní Yáaweesa Isaraee máqannaasa Ánutusa qimooqiaqa. ²⁴ Qinee ánaamuru ínnee fínnatinai nífaqaseeqa misá maqa máaqa ínnee nímisée ínnee mi maqa maaqána firaanáikámma nísanaqa ínnee aiqáma ákuwana qaaramoó kári moodáaqoo suqúfi ínneeqa Ánutusa qiní Yáaweesa qífusaa márifanoo sía moó ánaamuru anirée ínnee maqa máaqa máreefaranoo.

²⁵ Ínnee aandáù arusée tatúfirana suqá qímiraree qí-masee sía innooqéemári pauraqána námufaqa féemu suqáaqa. Áinnaaqarara óomaqaki arusáinna aandáuna átaraasa fánnoo sía akaqáfa káqi márinoo faiqée iaqáni.

²⁶ Aiqáma ákuwana indaarúqaa nárana áfiàna náraree qínnana Yáaweena náree máree múnu ámiaqa. Ínnee sía mimmí fée sipsípafee arusée narí ánoona náamma ánoonannái suqáaqa.

²⁷ Yáaweefa mi ufánara Mooseena qímaminoo qinau. Anée aiqáma maa ufáusa ákara rúa. Maa ufáusa qinée aní fáqa Isaraee máqannaasa faqa moodáanaki qímá afeekai kámma qáunna ufana óosana márídanoo. ²⁸ Miqí qímasoofanoo Mooseefa áaqanasaa Yáaweena faqa kísaaqasaa márinoo. Qaara fasiqa níku nísauku taikásee 40 fáasaana fáqa eendáki fáqa nammári faqa nárana faqa sía neemarinau. Yáaweena moodáanaki kára sánda ufa óoni qárasaa ákara rinau.

Mooseefa Sinái áaqanaindari qúminau.

²⁹ Mooseefa Sinái áaqanaindari Yáaweena sánda ufa ákara ríra óoniqara úqirafa qúminau. Mifá Yáaweena faqa ufá qíqiunara miná óori áfiri dároo dáraa ímarufanoo narí sía minára írinau. ³⁰ Áaroonafa Isaraee máqannaasa faqa Mooseena óori áfiri dároo dáraa ímaruna qáfamaseeqa ruffaída níanasaa máriqau. ³¹ Mooseefa misá níndafamáseenoo Áaroonafa faqa faiqí firaasá faqa náarama quqásoofaqa aiqáma aniroofanóo ufa qíma níminau. ³² Adeedí aniroofanóo Yáaweefa Sinái áaqanasaa aiqáma sandufa Mooseena qímamu ufána qímanníminau.

³³ Mooseefa qímanními taikáseenoo károo károon-aikíra qamunna qumáree óorisaa rafáaqafinau. Miná óori qáfee ruffeefoora miqínau. ³⁴ Mooseefa áqoosai káqikaa uíqaana maqaki kéeqafinoo qamunna uturúquseenoo Yáaweena fáqa ufa qímárinau. Qímaseenoo mádaanai ráudamafinoo faiqí ánaasee Yáaweefa qímamu ufana qíma níminau. ³⁵ Qíma ními márufaqa misá miná óori qafóofanóo dároo dáraa ufanóo Mooseefa narí óorisaa qámunannai ititáseenoo qíma ními taikáseenoo quándaki Yáaweena faqa ufa qíraree qímasee úíqaana máaqaki kéeqafinoo kaifáa qamunna uturúqinau.

35

Idooára fáasaanara qíra sándufa

¹ Mooseefa Isaraee máqannaai faiqí ánaasee aiqáma suqúseenoo qíma níminau. Yáaweefa ínniara maa ufamaú fuaqée qidanoo. ² Qísauku dínni taikásee dínni ani moodáa marasée 6 fáasaanasaa aináiniaqée qinoo. Dínni ani qaarakínoo 7 qiní firaa naaquqara idooara faasaana máriannoo. Faiqí moó fannoo mi faasaanná aináininaqa

ínnee miná kuqá áruaqa. ³ Ínnee sía Sabáta faasaannásaa ínneeqa máaqaaki suqá naaqa.

*Mooseefa Yáaweena úiqaana máqa usakára ainaina ámi-
aqee qínau.*

(Rafúdoo 25:1-9)

⁴ Mooseefa Isaraee máqannaai aiqáma kafáa maaqí qí-
masee qímannimínau. Yáaweefa maaqí qímasee naamúa
qidanoo. ⁵ Ínnee Ánutuna ámiraree qímasee nifaaqa
asasínausa kóora faqa siruáa faqa booróosa faqa máree
ániaqa. ⁶ Ámiqira qámunna faqa sipsípa asausí dirindási
ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa
mimmí asausínnai áuqira qamunna faqa máree aniaqa.
⁷ Sipsípa ákoona apata faéena ákirana faqa ooruku nám-
marikínaa áandau apata faqa akasia sáqari fáqa máree
ániaqa. ⁸ Qóoma qumbí maría fadameena faqa ámiqira
afundí mári ainainná andaana rírana idáki adíasaafanoo
adíafaa íra úndi márina faqa mi ainainná kai níkiqqa
amoondunna adíee maría fadameenáki quqárara faqa
máree ániaqa. ⁹ Pupú óoniuqa faqa akaqá ámiqira óoniuqa
faqa aanáiqi kírausa úriqararausa afisí maria eefooda qá-
munnánasaa faqa ámuqusasaa ititára qámunna sáa faqa
quqéefandínna óonisa máree ániaqa.

*Mooseefa Ánutuna úiqaana máqa kínaa áinaina
áuqaqeeera qímannimínau.*

(Rafúdoo 39:32-43)

¹⁰ Ínni kiqari óosana óosana áinaina áuqarana
akoofásauqa kai aniréeqa Yáaweena úiqaana máaqaaki
aináina mifá naamúa qímaqaimau kai áuqaqa. ¹¹ Misá
úiqaana máqa fáqa miná rafáaqafi máría qamunnána
faqa miná anaanu faqa mi maqána usakára átunauqa
faqa aunírira sáqari faqa óosuki faqa kooqíki faqa rakíqee
fandínna saqárisa faqa saqári maqáki rakíqarana ámaaqa

áúqirana faqa áuquaqa. ¹² Moodáanaki kúra bookísa faqa miná qaindúsira sáqari qára fáqa miná áfu faqa minásaa ititara qamunná faqa áuquaqa. ¹³ Áiku faqáa qáinda faqa miná aindúsira sáqari qára faqa minásaa quqée maría ainainná fáqa auquaqa, Ánutuna ámifandínna feemuna faqa úquaqa. ¹⁴ Qóoma sáqari fáqa miná qóomauqa faqa miná óosana óosana ainaina faqa miná qéemari fadameenná faqa áuquaqa. ¹⁵ Áfundi marína andaana rírana suqée maria qaidarána faqa miná qaindúsi maría saqari qandá faqa faiqí níkiqqa ámóondúnna adíeemaria fadameenná fáqa áfundimarína andaana rírana faqa úiqaana máaqa kooqí qamunna fáqa auquaqa. ¹⁶ Aandáu tatúfirana suqée mária qaidarána faqa miná fukaá ásaana booróosannai áuqirana fáqa miná qaindúsira sáqari qara faqa miná óosana óosana áinaina faqa nammári áuqara dífaani fáqa miná óosana faqa áuquaqa. ¹⁷ Dapusáa díri maría qamunnána fáqa dapu sáqari fáqa saqári kurádee maríana óosana ámaaqa áuqiranáuqa faqa dapu kooqíki kéeqee mária qámunnana fáqa auquaqa. ¹⁸ Kafáa dapu fáqa úiqaana máaqa apúpúkáuqa faqa miná rumbée maria sánda aináiná faqa áuquaqa. ¹⁹ Áaroono idaaqíra qámunna faqa miná faiqi námu qamunna faqa úiqaana máaqaqi náaquqara óosiranaki aanáiqikira sáika máraidaqa afisífandínna qamunnana faqa mi aiqama ainainná áuquaqa.

Faiqí ánaasee Yáawee finnai óosana óosana aináina máree ániqau.

²⁰ Mooseefa mi ufána qíma nímisoofaqá faiqí ánaasee irisée dáraaniqau. ²¹ Nifaaqa اساسá mi ainaináusa Yáaweena míni amisoofaqá mi ainaináusannai Yáaweena úiqaana máqa usakáqau. Yáaweena amooqifándinna áinainausa faqa aanáiqikirausa afisífandínna qamunnáusa

áuqifandínna ainaináusa faqa máree ániqau. ²² Faiqí ánaasee Yáaweena ámirara nídimarusa misá kai nifaaqa áuqimaru ainaináusa níkiqa asausí rumbée marú pinnána faqa náaqoo kinaa fídinaanu faqa nísaukuki quqée maru isaaqamána faqa ninukakí rúfi maru kukukakána faqa óosana óosana ainaina nifaaqa áuqi márúna kóorannai áuqiránáuqa míni Yáaweena ámidee qíqa míni quqáqau. ²³ Akaqáusa ámiqira qámunna maqéeusa faqa sipsípa asausi dirindáasi ákiranee pánnoona ákiranee faéena ákiranee maqéeusa faqa mimmí asausínnai áuqira qámunna maqéeusa faqa sipsípa ákoona apata faéena ákirana maqéeusa faqa ooruku námmariki máru aandaná apata maqéeusa fáqa máree ániqau. ²⁴ Siruáa fáqa booróosa faqa Yáaweena ámirara amanaíkusa máree ániqau. Akaqáusa akasia sáqari Yáaweena úiqaana máqa usakárana amana maqéeusa marée ániqau. ²⁵ Akoofása anaaseeuqa óosana óosana ámiqira sánda sipsípa asausínnai dirindásianda faqa fáeenanda faqa pánnoona ári-randa faqa súfirana míni quqáqau. ²⁶ Misa mimmí asausínnai faqa súfimaríqau. ²⁷ Faiqí firaasá aanáiqiki-rausa úriqarana qamunnasáa faqa ámuqusasaa faqa quqáaqeera faráfana óoniuqa faqa firaa feefaura áqimaru ámiqira oonísa faqa maree ániqau. ²⁸ Kafa misá adíafaa ímaru ainaináusa óosana óosana faqa qóoma qumbí marú fadameennána faqa níkiqa ámoondunna adíee marú fadameennana faqa adíafaa íra áfudimarú ainaina aindirirána idáki téeqimmasoofanoo adíafaa íra áfundi marúna faqa máree ániqau. ²⁹ Isaraee máqannaasa faiqí ánaasee Yáaweena ámirara nídimarusa Yáaweefa Mooseenara áuqaanífeera aakápoo áinainausa máree ániqau.

*Yáaweena úiqaana maqa usakáaqéera mara quqánau.
 (Rafúdoo 31:1-11)*

³⁰ Mooseefa kaifáa Isaraee máqanna maaqí qímasee qíma niminau. Yáaweefa faiqí moó miná áuqu Beesareerana Urina ámaaku Hurana ánaiqi Yúdana átikínaana mara quqéeno. ³¹ Yáaweefa Beesareerána aiqáma ámiqira ainaina áuqaanifeera narí maraquna afeeka umbiqá ámaqeenoo. Aiqáma áinaina áuqirana akoofásaikirana faqa amanaikírana faqa óosana óosana áinaina amana áuqira írirana faqa áminoo. ³² Yáaweefa Beesareerána óonu máfi irisée áuqara írirana amisaifanoo mifa kóorannai faqa siruáannai faqa boróosannai faqa óosana óosana áinaina áuqirana akoofása máridanoo auquanoo. ³³ Kafáa mifa ámiqira óoni atekéemarîá irirana faqa kóorannai mi oonína quqárana ámaaqa áuqira írirana faqa saqárisaa óosana óosana ainaina amana áuqira írirana faqa amiqaiфанóo áuqáanno. ³⁴ Ooqooriabana Aqisamakana ámaaku Dannana óosanakinaana fáqa Yáaweefa ínniki quqáqaiфанoo mifá faqa Beesareerána dadaaqíanifeera máridanoo. Yáaweefa miqandá akaqáusa uqannífiqáaqee írirana faqa níminoo. ³⁵ Yáaweefa óosana óosana áinaina nísaukunnai áuqarana akoofásaikirana nimiqaifaqá máridaqa. Óonisaa ákararirana faqa óosana óosana ámiqira ákara ríra írirana faqa ámiqira qámunna afundára írirana faqa sipsípa asausí dirindaasi ákiranannoo faqa pánnoona ákiranannoo faqa faéena ákiranannoo faa akaqá qamunna áuqira írirana faqa níminoo. Nimisaifaqá miqandá óosana óosana áinaina áuqira írirana akoofása qára máridaqa.

36

¹ Mooseefa Isaraee máqannaasa qíma nímidanoo qinau. Beesareerána fáqa Ooqooriabana fáqa miqandá dadaaqí marúsa óosana óosana áinaina áuqirana akoofásaikira írirana Yáaweefa nimiqoosá aiqáma áinaina Yáaweefa

naamúa qundée kai másee náaquqara uiqaana máqa áuqaaqa.

Faiqí ánaasee moómoo áinaina máree ániqau.

² Miqí qímaseenoo Mooseefa Beesareerána fáqa Ooqooriabana fáqa Yáaweefa aiqáma áinaina áuqira irirana akoofásaikírana nímimaru fasiqausa faqa náarama quqáseenoo qímannimínau. Doo ínnee óosana arasée áuqaaqa. ³ Isaraee máqannaasa Yáaweena ámiddeequú áinainausa míni soo fanóo Mooseefa mi ainainira fasiqáusa nímufafa áuqimariqau. Faiqí ánaasee eedóo qímasaida aiqáma kanánaana Ánutuna ámidde quú áinainausa káqikai máraidaqa Mooseefunnái múnú quqée maríqau. ⁴ Náaquqara máqa usakée márusa moómoo ainaina qáfamasee náriqa aináinirana mínisee Moosee finnaí óonuree qímamiqa qíqau. ⁵ Faiqí ánaasee moómoo áinaina aaba fáqa máree ánidammia. Yáaweefa maasára áuqaaqee qímaqaina amana mínisee aaba fáqa mínisaafannoo káqi fífau máriannoo.

⁶ Mooseefa miná iriséenoo ufa quqásoofaqá aiqámausa qímannímiqa qíqau. Faiqí ánaasee sía moó fannoo kafaa moó áinaina náaquqara úiqaana máqa usakáaqeera máree ániqa. Miqí qímasee qímanímufafa faiqí ánaasee miná iriséeqa sía kafáa máree ániqau. ⁷ Indaarú míni qoo áinainausa aiqáma áinaina taikárana amana fáqa fíqaramásee aaba faqa máree ániqau.

Misa Ánutuna úiqaana máqa usakáqau.

(Rafúdo 26:1-37)

⁸ Írirana káaqa fíqararausa kai indaarúqaa qamunna úiqaana máqasaa ákirana áuqíqau. Sipsípa asaúsí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée ámiqira qamúnna áuqusee áqoosa faqáa áandau amana áuqusee mínásaa atooqasee akúniqau.

Miqímmáseeqa mináúqannái qísaukuqara taikásee 10 firaa qamunna áuqusee moodáanaki akuníqau. ⁹ Mi aiqama qamunnáusa amana amana kai 12 metres kísaaqa miná qúsa 2 metres máriani. ¹⁰ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku 5 marasee ootúpamásee akuníqau. Dinní qísauku taikásee 5 faqa miqíkai iqau. ¹¹ Miqímmáseeqa mi qamunna qandá átiqara dirindáasi árira qámunnannai anaanu áuqúsee moodáanaki ootúpaqau. ¹² Firaa qamunna áti máu anaanu 50 áuqíqau. Moó qámunna faqa miqí kai íqa moó qámunna sáa qaraa anaanu amummaqa kai auqíqau. ¹³ Kóora qumáree túrimmandee qúsa táfara foorá saaeemmá qumáree dínni dínni anaanuki upeekásoofanoo mi qamunna qandá moodáaraa foo inóo márinau.

¹⁴ Úiqaana máqasaa ákira qamunna firaaná mimmi asausínnai 11 áuqíqau. ¹⁵ Misá aiqáma moodáa kárirana kai auqíqau. Mina kísaaqa 13 metres amana márianoo miná qúsa fannoo 2 metres amaná márinau. ¹⁶ Mi qamunnáusa moodáannai qísauku taikásee 5 qamunna akunúsoofanoo moodáa qamunnaika máfinau. Kafa moodáannai qisauku taikásee dinni ani moodáa marasee 6 narísaa narísaa akunúsoofanoo firaanáikinai. ¹⁷ Qamunna átimau anaanu 50 akúniqau. Moo átimau faqa mina amummaqa kái akúniqau. ¹⁸ Booróosannai táfara foorá áti saaeemmásee 50 áuqusee minánnoo dínni dinni anaanuki áususee ootúpamásoofanoo moodáa qámunnara foora márinau. ¹⁹ Kafáa misá úiqaana maqa akuámaqara qámunna sipsípa akoona apata faéena ákiranannai moó áuqíqau. Ínaaqianna amúaaqa ákiranau ooruku námmarikinaa áandau apatannái áuqirafa márinau.

²⁰ Misá akasia sáqarinnai kai náaquqara úiqaana máqa átuna áuqusee kurádaqau. ²¹ Maaqí mándee máaqa

átuna áuqíqau. Saqári dínni dínni kurádarafa 4 metres márinau. Miná ausana qúsa 66 centimetres amana kái áuniriqau. ²² Aiqáma atuna maqáki rakíqaranara irisée áti óoqíqaramásee ateeqáqau. Aiqáma máaqa atuna miqí kaimásee ateeqáqau. ²³ Misá súani áfu ataaqéenni south kísaaqandanai máaqa átuna 20 narísaa narísaa apámandee kurádaqau. ²⁴ Máaqa atuna óosana sía maqáki káqi rakíaqau. Siruaannai ámaaqa áuqusee minakí kurádaqau. ²⁵ Misá uíqaana máqa súani dinni ataaqéenni north kísaaqandanai máaqa atuna 20 narísaa narísaa apámandee kúradaraqau. ²⁶ Máaqa atuna sía maqáki káqi rakíaqau. Siruáannai 40 ámaaqa áuqusee minakí máaqa atuna kúradaraqau. ²⁷ Súani kéeqeemari qaannai west úiqaana máqa urúanatinai máaqa átuna dínni qísauku taikásee dínni ani moodáa marasée 6 narísaa narísaa apámandee áuqíqau. ²⁸ Máaqa dínni dínni munu raqáranaki kafáa qaaraqánda áuqusee kuradaaqa. ²⁹ Raudáranaki máaqa átuna óosanaki apámmasee kurádama soofanoo ámiqimasee narísaa narísaa apínoo márinau. Máaqa átuna rakíqarana óosanaki rumbá atukarasée miqí kai mámaree mirínni múrufi saqau. Dínni dínni munu raqáranaki miqí kaimmiqau. ³⁰ Miqímmaseeqa máaqa átuna 8 óosanaki siruáannai qaaraqánda qaaraqánda ámaaqa áuqusoofanoo 16 márinau.

³¹⁻³² Misá aunírifandinnana akasia sáqari 15 máraqau. Úiqaana maqa dínni dínni ataaqée faqa urúanai faqa fáifa faifannóo aunirúmasoofanoo máaqa atukárama qumáranau. ³³ Mi maaqa atunná aunírira saqari fánnoo máaqa amana kái dínni dínni ati márinau. ³⁴ Máaqa atuna aiqáma kóorannai kai rafáaqa fiqau. Máaqa átunamau aiqáma kóorannai kai anaanu mámaree fiqau. Aunírifandinna saqárisa faqa kóorannoo mi anaanusáki rafáaqa fiqau.

³⁵ Misá sipsípa asausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa sufusée minánnaí ámiqira qamunna áuqiquau. Miqímmasee mi qamunnánasaa angiroo nígoosa faqaasa nimana áuqiquau. ³⁶ Mi qamunnána dírianees qímasee qaara fáqa qaara fáqa 4 átuna akasia sáqari ateeekásee kóorannai rafáaqafusee kúradaqau. Mina atimau kóorannai qamunna dírifandínna anaanusa áuqiquau. Mi saqarísa óosanaki siruánnaí ámaaqa áuqusee minakíaqa kúradaqau. ³⁷ Úiqaana máqa kooqíki ititéefandínna qámunnana sipsípa ásausí dirindáasi ákirana fáqa pánnoona ákirana fáqa faéena ákiranannai faqa marasée kooqíki dírifandinna ámiqira qamunna áuqiquau. Óosana óosana sándannái mooká máakira áinainauqa mi qamunnánasaa áuqiquau. ³⁸ Mi qamunnána dírifandinna moodáannai qísauku 5 akasia sáqari marasée kóorannai mina átimau rafáaqafusee qamunna dírifandinna anaanu áuqusee quqáqau. Mi atunnána qumáranífeera kóorannai saqári kukúqamasee átimau auníriqau. Miqímmasee booróosannai moodáannai qísauku 5 atuna óosana ámaaqa áuqusee minakí kúradaqau.

37

Ínnee moodáanaki kúra ufa mári bóokisana áuquaqau.
(Rafúdoo 25:10-22)

¹ Beesarerafa narí dadaaqí márusa faqa akasia sáqari marasee minánnai moodáanaki kúra bookisa áuqiquau. Miná kísaaqa 110 centimetres áuqiquau. Miná qúsándanai faqa miná kúradarafa faqa amana amana kái 66 centimetres amana áuqiquau. ² Misá ámiqira koora marasée túrimmásoofanoo ausirúmafufaqa minánnai kai bookísa adísaa faqa aundurái faqa ititaqau. Mi bookísana áfaimau kóorannai ámatookika másee rafáaqafiquau.

³ Misá kóorannai qaindúsi fandínnana ámaaqa qaara faqa qaara faqa 4 áuqusee aiqáma áikusaa quqáqau. Dínni áikusaa qaara qánda dínni áikusaa qaara qánda quqáqau.

⁴ Misá akasia sáqari qaindúsi fandínnana qanda kóora túrimmandee ausirúma qumáree minánnai kukúqiqau.

⁵ Kukúqammaseeqa dínni dínni ámaaqa áuquqoonaki áusiqau.

⁶ Bookísa afu faqa kóorannai kai áuqiqau. Miná kísaaqa 110 centimetres amana márinau, miná qúsa 66 centimetres amana márinau. ⁷ Misá kóora túrimáseenoo bookísa áfu áuquseeqa minánnai kai dínni dínni qangiroo qaaraqánda nimana áuqiqau. ⁸ Afu dínni átinni moó qángiroo amana áuqusee dínni moó qangiroo amana áuqiqau. Áfu faqa mi qangiroo qandá nimana faqa moodáa kóorannai kai áuqiqau. ⁹ Mi qangiroo qandá bookísa áfusaa quqásoofaqa nóori narí qáfee narí qáfee iqá máriqau. Miqandá níqoosa uqéerasoofanoo bookísa áfusaa ititánoo márinau.

Misá áiku faqaa teeboora áuqusee Yáaweena ámiraree qu féemuna miqóo quqáqau.

(Rafúdoo 25:23-30)

¹⁰ Beesareeráfa akasia sáqarinnoo teebóora áuqinau. Miná kísaaqa 88 centimetres márinau. Miná qúsa 44 centimetres márinau. Miná kúradarafa 66 centimetres márinau. ¹¹ Mifá ámiqira kóora marasée túrimmasoofanoo ausirúma fufanoo minánnai teebóora rafáaqa fúsee kafáa moonnáí teebóora átiqara fíqu fíqumma rafáaqa finau. ¹² Mifá teebóora átiqara fíqu fíqumma 8 centimetres amana ititásee miná áfaimau kóorannai rafáaqa fiqau. ¹³ Mifá kóorannai qaindúsifandínnana ámaaqa 4 áuqusee teebóora aiqáma áiku námusaa quqánu. ¹⁴ Teebóora áfai ameemaanandanai qaindúsirana amaaqa áuqinau. Mifa mi anaanúsa

áfai ameemaanai ququseenoo atukaránau. Atukarasáinaqa aindúsira sáqari minakí áusúaqeera atukuránau. ¹⁵ Mifá akasia sáqari qaindúsifandinna qanda kóorannai kukúqinai. ¹⁶ Mifá ámiqira kóorannái kai teebóorasaa quqéefandínna pírita kaafáusa faqa kísaaqa káafauqa faqa Yáaweena ámifandínna úainna adíara pírita uqnaurírana faqa áuqiquau.

Misa qóoma qumbífindinna aikána áuqiquau.

(Rafúdo 25:31-40)

¹⁷ Misá qóoma qumbira áika ámiqira kóorannai auqíqau. Misá kóora túriiseeqa minánnai kai qooma qumbira aika óosana faqa adaká faqa ásaanauqa faqa áuqiquau. Mi asaanáusa saa mi kooránannai kai taatuqée áqama áfufeenári márindee máseeqa káfara foorá afisú ámaqáqau. ¹⁸ Mi qóoma aikáusa qísauku dínni taikásee dínni áni moodáa marasée 6 márinai. Dínni qaaramoó dínni qaaramoó márinai. ¹⁹ Aiqáma mi asaana namúna átimáu kóorannai taatuqée áqama áfufeenári márindee másee afaaqa áuqiquau. Mi afufeenaariráfa téeqnóorina aqamara foorá márufaqa mi asaana namúna sáa áuqiquau. ²⁰ Miná adaká sáa qaara faqa qaara faqa 4 saa taatuqée áqama téeqnóorina aqamara foorá áuqiquau. ²¹ Moodáa aqama indaarúqaa ásaana qara ámeemaanai márinai, kafa miná múrufi ásaana qara ámeemaanai moó áqama márinai. Kafa miná múrufi ásaana qara ámeemaanai moó márinai. ²² Ámiqira koorá turiiseeqa minánnai kai qóoma óosana faqa ásaanauqa faqa áfufeenaarirana faqa áuqiquau.

²³ Misá ámiqira koorannai qóomauqa dínni taikásee dínni ani qaara marasée 7 qóoma áuquseeqa mi asaanáusa átimau quqáqau. Miná úfaqa faqa dandá afaqée máriaana

faqa áuqiquau. ²⁴ Qóoma quqára áika ámiqira kóorannai 34 kilogram umaara amana kái marasée áuqiquau.

Ámiqira úndimari munána suqára qáinda áuqiquau.

(Rafúdoo 30:1-5)

²⁵ Misá akasia sáqari marasée ámiqira afundí mari ida munána áreefandínna aidarána áuqiquau. Mi aidaráfa dínni dínni amana kái márínau. Miná kísaaqandanai 45 centimetres márínau. Miná qúsandanai miqí kai ínoo 45 centimetres márínau. Maqásaa qari óoru fírafafa 90 centimetres márínau. Miná qára qaara faqa qaara faqa ati moodáa sáqarinnái kai burimakáu aanairá foorá auqiquau. ²⁶ Miná áfu faqa aanai fooqána faqa ataaqée qara faqa ámiqira kóorannái kai rafáaqafúsee kóorannai miná fíqu fíqumma áuqiquau. ²⁷ Kóorannai qaaraqánda anaanu áuqusee dínni moó dínni moó quqásoofofanóo qaindúsifandína sáqarina atukarammá qumáranau. ²⁸ Mi qaindusira saqari qandá akasia sáqarinnai áuqusee kóorannai rafáaqafiquau. ²⁹ Misá náaquqara fadameenna Yáaweenaindi fee qímasee nikiiqa ámoondunna adíee fandínnana áuqiquau. Idáki quqásaafanoo adíafaa íra úndimari pauraqára ámiqira úndimari fadameennará foorá áuqiquau.

38

Misá fadaméena faqa pauraqa faqa ámiqira ida muna úndianiféera áuqiquau.

(Rafúdoo 27:1-8)

¹ Beesareerafa akasia sáqari marasée minánnai tatúfirana suqára qáinda áuqinai. Miná kísaaqandanai faqa qúsandanai faqa amana amanakai 2.2 metres márínau. Maqá sáaqari kúradarafa qaara faqa qaara faqa 4 amana 1.3 metres márínau. ² Miná qaara faqa qaara faqa 4

átisaa aanairá foorá áuquqoofanoo márinau. Tatúfira qáinda moodaa saqari fánnoo kai átimau faqa qámbaanai faqa aanai faqa moodáa sáqarinnai kai áuquqoofanoo márinau. Mi aiqama ainaináusa booróosannai rafáaqa finau. ³ Mi tatufirána suqée maría qaindánasaa suqée maría ainaináusa booróosannai kai auqinai. Dandá afaqára fútufitauqa faqa savóorauqa faqa uqnauríra píritauqa faqa táfa fooqáa irana áti saae irana faqa idá qáuni afaqée mária futufitáusa faqa aiqáma booróosannai kai áuqinai. ⁴ Mifá fukaasáana booróosannai áuquseenoo tatúfira bookisa aundurái kasaqaí óoqeeqásee qám-baanai quqánau. ⁵ Tatúfira qáinda átiqara anaanu qaara fáqa qaara fáqa 4 áuquseeqa bookísa átiuqasaa rumbáqau. Misá aindúsi fandínna sáqari qáinda upeekáaqeera rumbáqau. ⁶ Mifá akasia sáqari tatúfira qáinda aindúsifandínna qaaraqánda maraséenoo booróosannai miqandá rafáaqafinai. ⁷ Mifá akasia sáqari marasée anaanu áuquqoonaki áusinai. Tatúfira qáinda indooíra saqarin-nai kai aundurá faqaana áuqinai.

Firaa pirita nammári áuqèe fándinnana áuqinai.

(Rafúdoo 30:18)

⁸ Uíqaana máqa kooqíki dadaaqí maru ánaaseesa náriqa booróosannai áuquqoo tánukana Beesareerána ámufanoo minánnai nammári áuqara difaanína faqa miná óosana faqa áuqinai.

Yáaweena úiqaana máqa dapú áuqu fíqu fíqu iqau.

(Rafúdoo 27:9-19)

⁹ Ámiqira sanda sufusée áuquqaa qámunnanannóo úiqaana máqasaa quqúsara foorá áuqu ititánau. Súani áfu dínni ataaqeenni (south) miná kisaaqa fánnoo 44 metres márinau. ¹⁰ Mi qamunnána dírifandínnana booróosannái dapu 20 áuqusee mina kúradeefandínnana ámaaqa miqí

kai másee 20 áuquseeqa siruáannai táfara foorá miná amana kái áuqusee aunírifandínna sáqarina faqa minán-nai kai áuqiquau. ¹¹ Súani áfu dínni ataaqéenni undée kai íqa dínni ataaqeeni faqa miqí kai miqáu.

¹² Súani kéeqee marú qáannai dapu qúsandanai miná kísaaqa 22 metres márínau. Miná dapu sáqari 10 faqa mina ámaaqa áuqirafa faqa 10 kaí márínau. Qamunna dírifandínnana táfarafoo íranauqa faqa aunírifandínna sáqarisa faqa siruáannnai kai áuqiquau. ¹³ Súani óosana qaannai kooqí márutinai aqa urúanai inóo márúna amana kai 22 metres márínau. ¹⁴⁻¹⁵ Mi kooqína dínni dínni dírifandínna qamunnafa 6.6 metres márínau. Mi kooqína dínni dínni qaaramoó dápu faqa miná ámaaqa faqa dínni dínni qaaramoó faqa miná ámaaqa faqa márínau. ¹⁶ Aiqáma qamunna dapusaa dírinoo márúfa ámiqira qámunna kai áuqirafa márínau. ¹⁷ Aiqáma dápu fíqu fíqu írafa siruáannai rafáaqa fúqaa saqárinasa ootúpanoo márínau. Minásaa qamunna dírifandínnana táfara foo íranauqa siruáannai kai áuqiquau. Miná dapu átimau faqa siruáannai kai rafáaqa fiquau. Mi saqarísa rakíqeefandínnana amaaqauqa booróosannai áuqiquau.

¹⁸ Kooqísaa ititára qámunna ámiqirafa márínau. Misá sipsípa asausi dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéna akiranannái faqa sufusée mi qamunnana áuqiquau. Áuquseeqa ámiqira sándannai óosana óosana ainaina amana áuqiquau. Mi qamunnána kísaaqa fannoo 9 metres márínau. Miná qúsa fannoo 2.2 metres márínau. Mi kooqína qámunna dapu rakíqarana amana kái márínau. ¹⁹ Misá mi qamunnána dapu sáqari qaara faqa qaara faqa kooqíki rakíqaranasa díriqau. Mi dapúsa óosanaki booróosannai amaaqa áuqusee minakí rakíqau. Mi dapúsa áti rafaaqafirana faqa auní rúmaqàa saqárisaa faqa táfara foorá íranauqa faqa siruáan-

nai kai áuqiquau. ²⁰ Úiqaana máqa átimau apúpuka ári-fandínna áikausa booróosannai kai áuqiquau. Úiqaana máqa dapu rakíqarana qumáranífee qímasee apúpuka áqoosai faqa áfuqai faqa aruqaafá aiqáma booróosannai áuqira apupuka kai márinau.

Misá kóora faqa siruáa faqa booróosa faqa marasée Yáaweena úiqaana máqaki minánnai aináini máriqau.

²¹ Yáaweena úiqaana máqaki qaara oonisáa qísaukuqara 10 sánda úfa ákara rírafa márinau. Mi maqánaki aináini marúna kóora faqa siruáa faqa booróosa faqa márinau. Aanáiqikirana Áarooná ámaaku Itamarafa Reefina áiku ásauku qímannimi márufafa misa mi koorá ainaináusa ásaana rúmasee ákara rímariqau.

²² Beesarerafa Urina ámaaku Hurana ánaiqi Yudana áti márufa mifá aiqáma ainaina Yáaweefa Mooseena qímámúndèe kái másee áuqinau. ²³ Miná dadaaqí márufa Ooqooriabafa márinau. Mifá Aasamakana ámaaku Dannana áti márinau. Mifá óonisaa óosana óosana áinaina amana áuqi marúfa márinau. Mifa sipsípa asausí dirindási ákiranannái faqa pánnoona ákiranannái faqa faéena ákiranannai faqa ámiqira sánda sufusee ámiqira qamunna áuqimarúfa márinau. Kafaa mifá óosana óosaná ainaina amana áuqirana akóofása márinau.

²⁴ Aiqáma kóorauqa náaquqara úiqaana máqa usakárara Yáaweena ámidee qufá miná ummaara úiqaana máqakinaa áinainauqa amana másee qáfee máru sikeerána amana 998 kilogram máree ániqau.

²⁵⁻²⁶ Aiqáma fásiqauqa 20 aukuana faqáasa núqu marasoofaqa misá nambáqa 603, 550 fasiqauqa takísa munnimma áqi máriqau. Mi takisána áqusoofaqa mi siruaaná qumáree úiqaana maqa síkeerasáa diriséeqa qáfoofanóo 3,430 kilograms márinau. ²⁷ Máaqa atuna óosana ámaaqa áuqirafa 100 márinau. Mi siruáana

moodáanaki ásaana rúmasoofanoo 3,400 kilograms márinau. Náaquqara úiqaana máaqaaki qamunna díri marú sáqarisa rakíqarana ámaaqa faqa máaqa átuna rakíqarana ámaaqa aiqáma moodáa moodaa 34 kilograms kai márinau. ²⁸ Miqímmáseeqa akaqá síruaa 30 kilograms amana káqi márúnannoo aunírira sáqari faqa átuna rakíqarana áti máu faqa qamunna dírirana táfara foo írana faqa áuqiquau.

²⁹ Yáaweena ámu booroosána umaara fannoo 2,425 kilograms márinau. ³⁰ Mi booroosánannai Yáaweena úiqaana maqa kooqíki saqári rakíqarana ámaaqaauqa áuqiquau. Aandàu tatúfira qáinda fáqa miná fukaa ásána fáqa minakí suqée marú áinainausa fáqa minánnai kai áuqinau. ³¹ Dapu sáqari rakíqarana ámaaqaauqa faqa kooqí saqári rakíqarana ámaaqaauqa faqa úiqaana máaqa apupukauqa faqa dapu fíqu fíqu írana apúpukauqa faqa aiqáma mi booroosánannai kai áuqiquau.

39

Aanáiqi kíralsa qamunna áuqiquau.

(Rafúdoo 28:1-14)

¹ Misá sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa marasée aanáiqikiralsa náaquqara ósiranaki aináiniaqéera ámiqira qámunna áuqiquau. Áaroonaa aanáiqikira qámunna faqa Yáaweefa Mooseena qímamúndee másee áuqiquau.

² Misa sipsípa ásausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa kóora sánda faqa sufuséeqa eefooda qámunna áuqiquau. ³ Misa kooraa túriisoofanoo adamanáika máfufaqa tiritándara foorá aukíiseeqa sipsípa asausí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana námu faqa sufuséeqa ámiqira qámunna áuqiquau. ⁴ Eefooda qámunna anaanu

qaaraqánda fánnoo áururusaa áakandiánínnana áuqusee éefooda qamunnasaa dínni dínni rumbáqau. ⁵ Miná oóiqanda íaninnana ámiqira qámunnnai eefooda qámunna áuqundee kai másee áuqiqau. Mifá eefooda qámunnasaa akúnirafa márínau. Yáaweefa Mooseena qímamúndee kai ìqau.

⁶ Eefooda anaanusáa ákumáaqa óoni qaaraqánda pupú óoni marasée dínni ánaanúsaa moó dínni ánaanúsaa moó quqásee Yakooboona faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée núqu mi ooni qandásaa ákara riqau. ⁷ Miqímmasee áururusáa eefooda qámunna áakandammásoofanoo Yakooboona faiqi námu qísaukuqara taikasee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkíqa úsinoo márínau.

Nímuqusasáa rumbára qámunna áuqiqau.

(Rafúdoo 28:15-30)

⁸ Eefooda qamunna áuqu ainaináusannoo kai ámuqusasaa rumbára qámunna áuquseeqa moodáa kárira ákara kai riqau. ⁹ Mi qamunnána tukáandasoofanoo aiqáma áti amana amana kái 22 centimetres márínau. ¹⁰ Misá óoni ámiqirana firaa feefauru áqimaríana kai marasée qaara faqa qaara faqaki mi qamunnánasaa padíqau. Indaarúqaa pádiranaki moó óoni áuqu rubi fáqa moó óoni toopasa faqa moó óoni ganeeta faqa minamúna padíqau. ¹¹ Miná ánaaqíanna padiranaki moo óoni áuqu eemeerara faqa moó óoni auqu safairee faqa moó óoni auqu daimánna faqa minamúnannai padíqau. ¹² Miqandá múqufi padiranaki moó óoni áuqu teerakoisa faqa moó óoni áuqu agatee faqa moó óoni áuqu ametisa faqa minamúnannai padíqau. ¹³ Ínaaqiana átimau padiranaki moo óoni áuqu beerira faqa moó óoni áuqu kanirianna faqa moó óoni áuqu yasapaa faqa minamúnannai padíqau. Mi oonísa kóorandannai

ámuqusasaa máru qamunnanasáa isooqa áraqau. ¹⁴ Mi oonísa moodaa moodáa óoni fannoo Yakooboona faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée 12 Isaraee máqannaasa kíkíqa úsinoo márinau.

¹⁵ Misá nímuqusasaa rumbárana ánaanuu ámiqira koorannai áuqira sándannai séenándara foorá áuquseeqa moodáanaki quqásee afundásee dínni dínni áti saa qusíqau. ¹⁶ Kóorannai anaanu qaara qánda áuqusee ámuqusasaa rúfuaninna qámunnana mirínni átisaa qara qúsíqau. ¹⁷ Qaaraqánda séenanda kóorannoo afundáranannai mi anaanu qandáki qusíqau. ¹⁸ Mi sandána áti qárannai áururusaa kóorandannai óoni isooqa aruqaanáki ootúpaaqa. Miqímmasoofanoo áururusaa eefooda qámunnasaa rumbánu. ¹⁹ Kafáa nímuqusasaa rufimariana anaanu qaara qánda kóorannai áuqusee aunduráindari átisaa mi anaanúna rumbásoofanoo eefooda qámunna mámmaaqai márinau. ²⁰ Kafáa qaaraqánda ánaanuu kóorannai áuqusee áfunni qumu máru eefooda qamunnánasaa aqaasanái ámiqira qámunnannai súfirana ooíqandi márúna áakaariqara rumbáqau. ²¹ Nímuqusasaa diri maría qamunnánasaa anaanukí dirindáasiandannai súfira sánda usuakí eefooda qámunnasáa qaraa anaanuki ususée rumbáqau. Miqimmásoofanoo ámuqusasaa ititára qamunna sía kási kásinau. Yáaweefa Mooseena qimamúndee kái iqau.

Ínnee akaqá qámunna aanáiqi kírausaindi auquaq.

(Rafúdoo 28:31-43)

²² Misá eefooda qámunna meeáqoo qáraana áuqirara dirindáasi ákira sípsipa ásausinnai kai qamunna kísaaqa áuqíqau. ²³ Misá anuka ámaaqa áuqíqau. Qamunna raqándaammásee akunúsoofanoo anuka upeekóofanoo sía anaqínau. ²⁴⁻²⁶ Mina áti máu raqándaammásee akunúseeqa saqári aqama faqa káqikkaa biru kóorannai

áúqirana faqa mina átimau qusíqau. Dirindáasi ákira sípsipa ásausí faqa pánnoona ákiranannai faqa faéena ákiranannai mi saqari aqamána amana áuqíqau. Áuquseeqa mi saqari aqamána aaqa kóorannai áuqira bíru faqa qamunna átimau moó máfi quqée moó máfi quqée iqau.

²⁷⁻²⁹ Misá sípsipa asusí dirindáasi ákirana faqa pánnoona ákirana faqa faéena ákirana faqa tiríta uqanna namu faqa sufusée Áarooná narí faiqínámu siútauqa faqa Áarooná úriqarara qata faqa miná faiqínámu káqikaa qatauqa faqa áuqíqau. Áuqusée ooíqanda íaninnana minánnai kai áuquseeqa óosana óosana ákarannoo afaaqa áuqíqau. Miqímmaseeqa misá tarausísa tiríta uqannánnai áuqíqau. Yáaweefa Mooseena qímamúndee kai íqa aiqáma áinaina áuqíqau.

³⁰ Misá ámiqira kóorannai níqinaaqa rumbéemaru doo-dapaanínara foorá áuqusee minásaa Ánutunaindi fee qímasee ákara ríqau. ³¹ Misá doodapáani dirindáasian-dannai áuqirana marasée qátasaa quqásee akúniqau. Yáaweefa Mooseena qímamúndee kái iqau.

Dóo aiqama sáika taikanau.
(Rafúdoo 35:10-19)

³² Miqímasee Yáaweena úiqaana maqá taikáqau. Isaraeena áiku ásauku Yáaweefa Mooseena qímamúndee kai aiqáma ainaina iqau. ³³ Misa úiqaana maqa faqa miná rafáaqa fímaria qamunnana faqa miná anaanu faqa mi maqána úsakara átunauqa faqa aunírira sáqari faqa óosuki faqa kooqíki faqa rakíqee fandínna saqárisa faqa saqári maqáki rakíqarana ámaaqa áuqirana faqa maree Móoseefa márunnai múnu quqáqau. ³⁴ Sípsipa ákoona ápata faéena ákirana minánnai úiqaana máaqaasaa ákirana fáqa ooruku námmarikinaa áandau apata úiqaana máqasaa ákirana fáqa káaqa náaquqara óosiranaki ititára

qámunna fáqa máree múnú quqáqau. ³⁵ Misá moodáaniki kíra bóokisa qaara óoni minakí márúna faqa miná áfu faqa miná qaindúsira saqari qara fáqa máree múnú Mooseefa unnái quqáqau. ³⁶ Misá áiku faqáa qáindá faqa minásaa mári ainaináusa faqa Anutuna áfusaa quqára feemu faqa maree múnú quqáqau. ³⁷ Misá ámiqira kóorannai áuqira qóoma sáqari faqa miná qóomauqa faqa mina óosana óosana áinainauqa faqa mi qoomáusa fadaméena faqa máree munu quqáqau. ³⁸ Kóorannai áuqira áidara faqa Yáaweenaindi fee qímasee útaaqaama ámaqasee adía nímaqee maría fadameenná faqa áfundi marí pauraqána faqa úiqaana máqaki kooqí ititára qámunna faqa máree munu quqáqau. ³⁹ Booróosannai áuqira áidara faqa mina fukaa ásaana booróosannai áuqirana faqa mina qaindúsira sáqari qára faqa miná óosana óosana áinaina faqa nammári adiee maría difaanína faqa miná óosana faqa maree muna Mooseefa unnái quqáqau. ⁴⁰ Dapu qamunna faqa dapu fáqa dapu óosana ámaaqa áuqirana faqa dapu kooqí qamunna faqa dapu sánda faqa apúpuka faqa aiqáma áinaina náaquqara úiqaana máaqa aundurái áuqee maría ainaináusa faqa máree múnú Mooseena uqafíqáqau. ⁴¹ Mináuqa múnú uqafíqaseeqa Áarooná náaquqara qámunna faqa narí faiqi námundi faqa náaquqara máqaki aináinidaqa afisífandínna qamunnana ámiqirana múnú Mooseena uqafíqáqau.

⁴² Isaree máqannaasa Yáaweeefa Mooseena qímamúndee kai másee aiqáma áinaina áuqaqau. ⁴³ Mooseefa aiqáma áinaina aikuqu másee qáfamaseenoo Yáaweená írirana máu kai auqeeaafo qímaseenoo ámiqi ámiqimma nímaqanau.

40

Úiqaana máqa usakásee Yáaweená útaaqaama ámaqaaqa.

¹ Yáaweefa Mooseena qímaminoo qinau. ² Indaarúqaa qúqoonasaa indaarúqaa faasaana ínnee qiní náaquqara úiqaana máqa óosana arasée usakáaqa. ³ Moodáanaki kára bookisaki qísaukuqara taikasee 10 sánda úfa márína káaqa náaquqara óosiranaki quqásee ititée fandínnana firaa qamunna marasée minásaa ititaaqa. ⁴ Áikufaqa qáinda marée mini quqáseeqa minásaa aináinifándinna ainainausa minásaa míni quqáaqa. Qóoma sáqari faqa míni quqáseeqa miná qóomauqa miná ati mau quqáaqa. ⁵ Quqáseeqa kóorannai áuqira áidara ámiqira áfundi marí pauraqána suqée máríana maréeqee maamíqoo óosiranaki moodáanaki kára bóokisa ámummaqa quqáaqa. Quqáseeqa kooqíki ititée máría qamunnána maraséeqa kooqíki díriaqa.

⁶ Qáidara firaa aandaú tatúfirana suqée mariana úiqaana máaqa kooqí amummaqa quqúsaki quqáaqa. ⁷ Kafáa nammári difaani maréeqee máaqa kooqi dínni firaa qaidara dínni qámbaana quqásee nammári adía umbiqáaqa. ⁸ Quqúsa dapu úiqaana maaqa aru fíqu fíqumma datímasee kooqíki qamunna díriaqa.

⁹ Yáaweefa Mooseena kafáa qímaminoo qinau. Qiní náaquqara fadameena maraséenana úiqaana máaqa faqa minakínaa áiqama áinaina qiní útaaqa qímaqaranasaa rurúfa másainanoo náaquqanoo máríani. ¹⁰ Miqímmáseenana firaa aidara aandaú tatúfirana suqée máríana faqa minásaa qáraa áinainauqasaa faqa mi fadameenná rurúfa másainanoo káaqa náaquqanoo máríani. ¹¹ Nammári dífaanisaa faqa miná óosanasaa faqa miqí kai iaqa.

¹² Miqí másee Áarona narí faiqi námu faqa nífiqamaree úiqaana máqa kooqíki múnusáinaqa nammári áuqaaqa. ¹³ Áuqamásaifana aanáiqikirausa qamunna marasée Áarona afisú ámaqasee qiní

útaaqama qímaqara fadaméena akiiqa ámoondunna rurúfammásáinanoo náaquqanoo máridanoo qiní aanáiqikira sáikaki máriani. ¹⁴ Miná faiqi námu nífiqee míniseenana aanáiqikirausa qamunna afisú nímaqaa. ¹⁵ Miqí máseenana Áaroonaa ínandee ínana miná faiqi námu faqa fadaméena níkiqa ámoondúnna rurúfamma nímaqaa. Miqímmasáinaqa qiní aanáiqikira sáikaki máriaqa. Mi fadameenafa misá náaruara qiní aanáiqikira sáikaki márirana nímiannoo. ¹⁶ Móoseefa aiqáma áinaina Yáaweefa qímamúndee kai másee áuqanau.

¹⁷ Isipa máqa máaqa kíqari ánuhari moo áukuana áiqaróofaqa moo áukuana indaarúqaa úqoona miná indaarúqaa fáasaanasaa Yáaweena náaquqara úiqaana máaqa usakáqau. ¹⁸ Mooseefa qufaqá úiqaana máaqa átuna ámaaqauqa maqáki quqáseeqa máaqa atuna minakíaqa kurádamasee ausana auní rúmasee kooqíndanai átuna faqa rakíaqau. ¹⁹ Rakiqaseeqa indaarúqaa qamunna qairí akuséeqa miná ámuuaqa qaaramoo miná rafaqaqafuanífeera qairí ákiqau. Yáaweena ufamaú kaimbiqau.

²⁰ Mooseefa sánda ufa ákararira óoniqara bookísaki quqáseenoo miná aindúsira áikaqara anaanukí upeekáseenoo miná nífaulara afu rafáaqafinau. ²¹ Rafáaqafúseenoo mi bookisána maréeqeenoo úiqaana máqaki quqáseenoo qamunna qumáreenoo dirisoofanoo minásaa ititá ámaqanau. Yáaweena ufamaú kai miqínau.

²² Mooseefa áiku faqaa teeboora maréeqeenoo náaquqara óosiranaki súani áfu dínni átaaqeeni North quqánau. ²³ Quqáseenoo mi teebooránasaa Yáaweena ámiraree qù féemuna quqáqoofanoo márinau. Yáaweena ufamaú kai finau.

²⁴ Miqí máseenoo Mooseefa qóoma saqari úiqaana máqaki súani afu dínni átaaqeeni (South) máaqa atuna

mámmaaqaí quqánau. Dínni táatatai áiku faqaa teeboora quqásee dínni táatatai qóoma sáqari quqánau. ²⁵ Yáaweefa qúmi máru úiqaana maqánaki qóoma sáqari quqásee qumbísoofanoo qanau. Yáaweefa qímamúndee kai inau. ²⁶ Miqí máseenoo Mooseefa kóorannai áuqira qáidara maréeqeenoo úiqaana máqa maamiqóo óosiranaki ititáqoo qámunnana aaqá quqánau. ²⁷ Quqáseenoo mifá ámiqira áfundimaruna andaana rírana quqáseenoo idáranau. Yáaweena úfamau kai finau. ²⁸ Mifá úiqaana máqa kooqíki qámunna dírinau.

²⁹ Diriséenoo tatúfirana suqée máru qaidarána úiqaana máqa kooqí amummaqa mádaanai quqánau. Quqáseenoo Mooseefa aandáù tatúfirana faqa sakuma fooqáa írana qaindi rírana faqa tatúfinau. Yáaweena ufamáu kai miqínau.

³⁰ Miqí máseenoo Mooseefa nammári dífaani madáanai qaidara mianní márufanoo úiqaana máqa kooqí murúnni márufanoo qámbaana quqánau. Quqáseenoo nammári minakí adía qumbiqánau. ³¹ Mi nammarínaki Mooseefa faqa Áaronafa narí faiqi námu faqa mi nammarínaki níku nísauku nammári úqi máriqau. ³² Misa úiqaana máqaki kéeqararee qímasee fée tatúfira qáidara aaqá fírarree qímasee fée mi nammarínaki níku nísauku nammári uqusée fímariqau. Yáaweena ufamáu kai miqí máriqau.

³³ Miqímma taikáseeqa Mooseefa qufaqá úiqaana maqa faqa firaa qaidara faqa quqúsa dapu fíqu fíqumma rakíqaaqau. Rakíqaseeqa dapu kooqíki faqa qámunna ititáqau. Miqímmásee misa Mooseena faqa aiqáma áinainirana taikáqau.

Qasuru fannóo Ánutuna úiqaana máqa ákiiqa ámummaqa márinau.

(Namba 9:15-23)

³⁴ Miqí másoofanoo qasuru fannoo úiqaana máqa dukúnimámbufanoo Yáaweena káaqa qára dároo dáraa írafa úiqaana máqaki qumbiqá finau. ³⁵ Miqímmáfunara Mooseefa sía úiqaana máqa kéeqanau.

³⁶ Qasuru fannoo uqéeree fukári kai Isaraee máqannaasa nári úiqaana máqa faqa Yáaweena úiqaana máqa faqa aiqáma áinaina faqa tatu máree fiqau. ³⁷ Qasuru fannoo káqi miqoo márufaqa misá faqa káqi miqoo máriqau. ³⁸ Isaraee máqannaasa fída márufanoo qasuru fannoo aiqáma fáasaana Yáaweena úiqaana máqa áki-iaaqa márinau. Aiqáma eendaki idáuruara foorá miná ákiiiaaqa márufaqa qáfee máriqau. Miqínoo márufaqa fífiuufaqa Yáaweefa nimiraree qu máqa máaqanaki óonu ráqau.

Fúka Moodaanaki Kira Ufa Afaqínaasa Ufa
The New Testament + Genesis and Exodus in the Binumarien
language of Papua New Guinea
Nupela Testamen wantaim Stat na Kisim Bek long tokples
Binumarien long Niugini

copyright © 1983, 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Binumarien

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Nov 2017 from source files dated 28 Nov 2017

4a891130-f25d-5e30-a81c-882b2e037698